

NOVA ET VETERA

ČÍSLO SEDMNÁCTÉ / V LISTOPADU / L. P. 1915
V STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ.

Z dílny Antoine Vérarda.

SVATÉHO OTCE ATHANASIA

arcibiskupa alexandrinského

VÝKLAD VÍRY

Věříme v jednoho nezplozeného Boha, Otce všemohoucího, stvořitele všeho viditelného i neviditelného, jenž má bytí sám od sebe. I v jedno jednorozené Slovo, Moudrost, Syna, z Otce bez počátku a od věčnosti zplozeného, Slovo to ne vyřčené ni vnitřné, ni výron z dokonalého, ni odštěp neživé přirozenosti, ni výhon, ale syna samobytného, živého a jednajícího, pravý obraz Otcův, rovné cti a slávy. Nebo to jest, praví, vůle Otcova, aby jakož ctí Otce, tak ctí i Syna; Boha pravého z Boha pravého, jakož dí Jan v listech katolických, *abychom byli v pravém, v Synu jeho Ježíši Kristu. Tenť jest pravý Bůh a život věčný; všemohoucího z všemohoucího, neboť všem věcem, kterýmž panuje a vládne Otec, panuje a vládne i Syn; celý z celého, podoben jsa Otci, jakož praví Pán: Kdo mne vidí, vidí Otce. Zplozen pak jest nevypověditelně a nepochopitelně. Nebo zplození jeho kdo vypraví?* jako by se řeklo, že nikdo ho nevypraví. Kterýž na konci věkův sestoupiv z lůna Otcova, z neporušené panny Marie našeho člověka na se vzal, Krista Ježíše, jehož vlastní vůli zůstavil trpěti za nás, jakož praví Pán: Nikdo neběře duše mé ode mne; mám moc dáti ji i mám moc zase vzít ji. V člo-

věku tom byv ukřižován a umřev za nás, vstal z mrtvých a vstoupil na nebesa. Počátkem cest se nám učiniv, když na zemi byl, ukázal nám ze tmy světlo, spasení z bludu, život z mrtvých, vstup do Ráje, z kteréhož Adam byl vyhnán a do kteréhož zase všel skrze svou kořist, jakož pravil Pán: *Ještě dnes budeš se mnou v ráji*; do kteréhož i Pavel byl vstoupil. Cestu do nebes nám prorazil, vstoupiv tam za nás Pán v těle lidském, ve kterémž přijde soudit živým i mrtvým.

Stejně věříme v Ducha Svatého, vše zpytujícího, i hlubiny Boží, zatracující nauky proti tomu vymyšlené. Neuznáváme ani Syna-Otce, jako sabelliáni, kteří praví, že jest jednopodstatný a nikoliv soupodstatný, čímž Syna popírají; ani těla utrpení poddaného, kteréž nosil pro spasení všeho světa, nepřičítáme Otci; aniž náleží mysliti tři podstaty od sebe rozdílné, jako v přirozenosti lidského těla, abychom nehlásali mnohobožství jako pohané; ale jako řeka z pramene vzniklá se neodděluje, ačkoliv dvojí podoba a dvojí jméno jest. Neníť Otec Synem, ani Syn Otcem, a Otec jest otcem Synovým a Syn synem Otcovým, neb jako pramen není řekou, ani řeka pramenem, ale obojí jest jedna a táž voda, z pramene v řeku se přelévající, tak božství z Otce v Syna přecházející bez přelévání a dělení přechází. Pravíť Pán: *Z Otce jsem vyšel a přicházím* (Jan XVI., 28). A u Otce vždy jest, jsa v lůně Otcově, a nikdy lůno Otcovo nebylo vyprázdněno z božství Synova. Neboť praví: *Já jsem byl u něho, pořádaje* (Přisl. VIII, 30). Aniž smýšlíme, že byl něčím stvořeným neb

učiněným nebo z nejsoucnosti on tvůrce všech věcí Bůh, syn Boží, jsoucí ze jsoucího, jediný z jediného, jemuž z Otce od věčnosti zároveň jest vrozena rovná sláva a moc; neb kdo vidí Syna, vidí i Otce; všecko zajisté skrze Syna stvořeno jest, ale on sám není věcí stvořenou, jak praví Pavel o Pánu, že v něm stvořeny jsou všechny věci, on však jest přede všemi. Nepraví, že přede všemi byl stvořen, ale že přede všemi jest; slovo *stvořeny* řečeno jest tedy o všech věcech, slovo *jest* přede všemi jedinému Synu přísluší.

Plod tudíž dle přirozenosti z dokonalého dokonalý jest, přede všemi pahrbky zplozený, to jest před všelikou bytostí rozumem a myšlením obdařenou, jak na jiném místě nazývá ho Pavel prvorozeným všeho stvoření. Ale nazvav ho prvorozeným, ukazuje, že není tvorem, ale plodem Otčovým. Nehodí se na jeho božství, aby nazváno bylo stvořením, neb všechny věci stvořeny jsou od Otce skrze Syna, a Syn jediný z Otce od věčnosti jest zplozen; proto jest prvorozeným všeho stvoření Bůh Slovo, nezměnitelný z nezměnitelného. Jest tedy tělo, které pro nás na se vzal, stvořením, o kterémž praví Jeremiáš, podle vydání Sedmdesáti vykladatelův: Hospodin stvořil nám k štípení spasení nové, v kterémžto spasení choditi budou lidé. Dle Akvily pak totéž přeloženo jest: Stvořil Hospodin věc novou v ženě. Spasení pak nové a ne staré, stvořené nám k štípení, nám a ne předkům našim, Ježíš jest, jakožto spasitel stavší se člověkem, jehož jméno vykládá se někde spasení, někde spasitel. Jest pak ze spasitele spasení jako

ze světla osvětlení. Nová tudíž ze Spasitele stvořená spása, jak praví Jeremiáš, stvořila nám spasení nové, a jak Akvila má, stvořil Hospodin věc novou v ženě, t. j. v Marii. Neb nic nového není stvořeno v ženě, leč tělo Páně z Marie Panny bez přirozeného spojení zrozené, jakož v Příslovích v osobě Ježíšově se praví: *Hospodin stvořil mne začátkem cest svých k dílům svým*. Nepraví: před díly stvořil mne, aby toho nevztahoval někdo na božství Slova.

Obojí tedy, co řečeno bylo o stvoření, psáno jest o Ježíšovi podle těla, nebo jakožto začátek cest stvořeno jest člověčenství Páně, kteréž nám ku spasení zjevil. Neb skrze ně máme přístup k Otci. Onť jest cestou vedoucí nás k Otci. Cesta pak jest cosi viditelného tělesného, jakož jest člověčenství Páně. Všecko tedy stvořilo Slovo Boží, kteréž samo není stvořeno, ale zplozeno. Neb žádná věc stvořená nestvořila nic rovného nebo podobného sobě samé. Otec plodí, řemeslník tvoří. Jest tedy věcí učiněnou a stvořenou tělo, kteréž pro nás nesl Pán, kteréž se nám zrodilo, jak praví Pavel, od Boha moudrostí a posvěcením a spravedlností a vykoupením; ačkoliv před námi a přede vším stvořením Slovo bylo a jest moudrostí Otcovu. A Duch Svatý, vycházející od Otce, vždy jest v rukou Otce, kterýž ho posílá, i Syna, kterýž jej nese a skrze kteréhož všecko naplnil. Otec, obsahující sám ze sebe bytí, zplodil Syna, jak jsme pravili, a nestvořil, jako řeku z pramene a výhon z kořene a jako oblesk ze světla, kteréž věci přirozenost uznává za nerozdílny. Skrze něhož Otci sláva, moc, velebnost přede všemi věky a na věky věkův. Amen.

SVATÉHO OTCE ATHANASIA
arcibiskupa alexandrinského
LIST Ø BRATRU SERAPIONOVI
O SMRTI ARIOVĚ

Athanasius Serapionovi, bratru a spolusluhovi v Pánu pozdravení.

Došlo mne od nábožnosti tvé psaní, ve kterémž nás vybízíš, bychom ti oznámili, co se nyní děje s námi, a o bohopustném bludařství arianském, pro které jsme toto vše vytrpěli, a též jaký konec vzal život Ariův. Dva ze tří těchto příkazův ochotně jsem vykonal a poslal jsem tvoji nábožnosti, co jsem napsal mnichům, neboť z toho se poučíš i o nás i o bludařství. O třetím, totiž o smrti Ariově, mnoho jsem se napřemítal, obávaje se, aby se o mně někdo nedomýšlel, že smrt toho člověka tupím. Leč když se u vás rozmlouvalo o tom bludařství, na té otázce přestala řeč, zda skončil Arius v obcování s Církví, a ta se rozřeší jen výkladem o jeho smrti; proto jsem se odhodlal oznámiti to a umlčeti na příště ty, kteří se rádi prou. Neboť soudím, že když se zví o zázraku jeho smrti, ani ti, kteří dříve hádky začínali, neodváží se již pochybovati, jak odporно jest Bohu bludařství arianské.

Nebyl jsem sice v Cařihradě, když on skonal, ale byl tam kněz Makarius a od něho jsem se toho dověděl. Byl pak Arius povolán od císaře Konstantina, přičiněním stoupencův Eusebiových; a když přišel k císaři, tázal se ho císař, má-li víru katolické Církve. On se zapřisahal, že věří správně a podal mu sepsání své víry, zatajiv věci, pro které byl od biskupa Alexandra z Církve vyhnán, a pokrytecky cituje výroky Písem. Když tedy přísahal, že se nepřidrží těch věcí, pro které jej Alexander byl vypudil, propustil jej císař řka: „Pravá-li jest víra tvoje, dobře jsi přísahal; bezbožná-li jest a přísahal-li jsi, Bůh dle přísahy rozsoudí tvou při.“ S takovou když tedy vyšel od císaře, Eusebiáni s násilím, jakož jest jich obyčejem, chtěli ho uvést do chrámu. Ale biskup cařihradský blahé památky Alexander vzepřel se tomu řka, že nenáleží do společenství přijímati původce bludařství. Leč Eusebiáni vyhrožovali: „Jako proti vaší vůli jsme způsobili, aby byl povolán od císaře, tak zítra, byť to nebylo po tvé libosti, účasten bude Arius s námi v tomto kostele obětního stolu.“ Byla totiž sobota, když toto pravili.

Biskup Alexander uslyšev o tom, velmi se zkormoutil, a vešed do chrámu rozpjal ruce k Bohu a plakal a padnuv ve svatyni na tvář, leže na zemi modlil se. A byl tam s ním na modlitbách též Makarius a slyšel jeho hlas. Volal pak biskup k Bohu s touto dvojí prosbou: „Bude-li Arius zítra účasten posvátného stolu, propusť mne sluhu svého a nehubiž zbožného s bezbožným; jsi-li však milostiv k Církvi své, a vím, že jsi k ní milostiv, popať na řeči Eusebianův

a nedávej ve zkázu a potupu dědictví svého a vezmi Aria, aby se nepodobalo, když by on vešel do chrámu, že s ním vchází i bludařství, a aby nebyla bezbožnost jmína za zbožnost.“ Takto biskup se pomodliv, vyšel velmi stísněn. A stalo se něco podivného a nepomyslitelného. Zatím co Eusebiáni vyhrožovali a biskup se modlil. Arius, spoléhající na eusebiány a velmi se chvástající, odešel na záchod, jako z potřeby tělesné, a znenadání, jakož psáno jest, rozpukl se v půli, a padnuv, na místě zdechl, obojího, i obcování svátostného i života, rázem jsa zbaven.

Takový tedy byl konec Ariův. Eusebiáni náramně zahnaní pohřbili svéno spolčence, a blahé památky Alexander s radujícím se shromážděním slavil nábožně a pravověrně svatou Oběť, za všechny bratři se modle a náramně chvále Boha, ne že by se byl veselil ze smrti onoho, Bůh uchovej, nebo „všem lidem jednou zemřítí jest ustanoveno“, ale že se to nad soudy lidské ukázalo. Neboť Pán sám vzal na soud výhrůžky Eusebiánův a modlitbu Alexandrovu a bludařství arianské odsoudil, ukázav, že nehodno jest společné účasti v chrámě a všem dav na jevo, že byť i císař a všickni lidé se ho zastávali, od Církve že jest zavrženo. Ukázalo se tedy, že dílo ariánův, na Krista útočící, není Bohu milé, ale bezbožné; a leckterí z těch, kteří dříve byli svedeni, obrátili se; nebo nikdy jiný, než sám Pán, jemuž oni se rouhají, odsoudil bludařství proti němu povstavši a ukázal ještě, že byť i císař Konstancius násilí pro ně činil biskupům, z Církve jest vyloučeno a nebi cizí. Pročež i u vás ustaňte již otázky, neboť takové stalo

se rozhodnutí. A nikdo nepřiklání se k bludařství, ale i ti, kteříž svedeni byli, nechť se poznají. Nebo co Pán odsoudil, kdo bude přijímati? A když někdo se ujímá toho, co on ze společenství vyvrhl, kterak není velikou bezbožností vinen a Krista zjevným nepřítelem?

Toto tedy stačíž těm, kteří se hádají, na zahanbenou. Čti to těm, kteří se tehdy tázali, jakož i to, co jsem o bludařství tom v krátce napsal mnichům, aby z toho ještě víc se jim zošklivila bezbožnost a bídnota ariánův. Nikomu však nedávej tohoto listu opisovati, aniž sám si jej opisuj, neb i mnichům jsem toto poznamenal; ale jsa ušlechtilého důvtipu, chybí-li něco k tomu, připiš a hned nám to zase pošli. Neboť i z listu, který jsem psal bratřím, můžeš se přesvědčiti, co jsem vytrpěl, píše jej, a poznati také, že není bezpečno, aby spisy vydával člověk nevědomý a zvláště o nejvyšších a nejčelnějších dogmatech, aby to, co ze slabosti nebo z nejasnosti řeči nedosti určitě bylo pověděno, nepřivodilo čtoucímu škody. Nebo mnozí nehledí na víru ani na účel píšícího, ale buď ze závisťi nebo ze svárlivosti pojmají slova napsaná dle mínění, jež si předem v mysli vytvořili, jak sami chtěli, a dle své libosti je překrucují. Učiň pak Pán, aby ve všech, a zejména v těch, kterým toto čteš, zvítězila pravda a zdravá víra v Pána našeho Ježíše Krista. Amen.

Z řeckého přel. A. L. Stříž.

ŽIVOT SVATÉ JENOVÉFY

Začíná se Život svaté Jenovéfy panny.

Blažená Jenovéfa se narodila ve farnosti nanterreské, jež jest asi sedm mil od města Paříže. Otec její slul Severus, matka Gerontia. Ale ustanovil jsem, by nejdříve vešla ve známost věřících její zbožnost od útlého mládí, potom teprve milost Boží, která na ni snesena byla.

Když se tedy vypravili do Britanie svatí a velební mužové Germánus a Lupus, arcipastýřové, by potřeli bludařstvo pelagiánské, jež hrozilo těm krajům (kteréžto bludařstvo zasévajíc koukol v pšenici tvrdilo, že jest možno, by děti ze dvou pokřtěných byly spaseny beze křtu, ačkoliv kázání Boží obecně učí, že nikdo nemůže míti života věčného, leč narodí-li se znovu z vody a z Ducha Svatého), zapudili toto bludařstvo od oné provincie, vítězíce jak svědectvím Písem, tak zázraky ctností. Jdouce, jak jsem pravil, do Britanie, uchýlili se do zmíněné farnosti, by tam přenocovali, nebo zvláště aby se tam pomodlili. Když dav lidu, dožadující se požehnání nedaleko kostela, vyšel jim naproti a valem chváťali vstříc mužové, ženy i dítky, svatý Germánus z daleka v duchu pozoruje ve shluku přicházejících, že velikou světicí bude Jenovéfa, i rozkázal na místě, by ji přivedli k němu. Políbiv ji na čelo, dotazuje se zástupu po jméně dívčině a ptá se, či by byla dcerou.

Bez prodlení oznámil kolem stojící lid jméno Jenovéfino, a předstoupili, byvše zavoláni, otec a matka. Jimžto dí svatý Germán: „Jest toto dítě vaše dcera?“ A oni:

„Naše jest“, praví. I dí jim svatý Germán: „Šťastní vy zploditelé dítky, jež tolik bude ctěno! Věřte, že při jeho narození u veliké radosti a plesu andělů v nebi slavili mysterium; neboť bude velikou tato před Pánem, a mnozí, jejímu životu a svatému předsevzetí se podivujíce, odkloní se od zlého a obrátíce se z života nepoctivého a nestoudného k Pánu, dojdou odpuštění hříchův a odměn života od Krista.“ A za chvíli dí Jenovéfě: „Dcero moje Jenovéfo!“ A ona odpověděla: „Slyší služebnice tvá, otče svatý; oznamíš, co kážeš.“ Řekl jí svatý Germán: „Prosím, neostýchej se mi vyznati, chceš-li ve svatém panenství, zasvěcena Kristu, tělo neposkvrněno a nedotknuto jako jeho nevěsta zachovati.“ Jenovéfa odpovídá: „Požehnaný jsi, otče můj, poněvadž jsi se ráčil ptáti, chtěla-li bych tomu, čeho si žádám. Chci, praví, svatý otče, a modli se, by Pán ráčil moje přání splniti.“ Dí jí svatý Germán: „Důvěřuj, dcero, a mužně si veď; a věč věříš srdcem a co ústy vyznáváš, usiluj naplniti skutky. Neboť dá Pán ctnost a sílu kráse tvé.“

Když tedy přišli do kostela a slavili hodinky církevní, devátou a dvanáctou, stále svatý Germán držel ruku svou na její hlavě, a když pojedli i chválu vzdali, poslal Sevéra, by se odebral s dcerou svou do svého příbytku, a přikázal mu, by na úsvitě, než se on vydá dále, vrátil se zase k němu.

Když pochodeň slunce již ozářila kraje, a ona, jakž byl poručil, svým otcem byla přivedena, svatý Germán, cosi nebeského na ní spatřiv, praví k ní: „Zdrávas, dcero Jenovéfo, vzpomínáš si, co jsi mi slíbila včerejšího dne o nepo-

rušenosti svého těla?“ I odpověděla Jenovéfa: „Vzpomínám si, otče svatý, co jsem tobě a Bohu slíbila, že si žádám s pomocí Boží až do konce zachovati nejneporušenější čistotu mysli i těla.“ Tu svatý Germán zdvihnuv se země měděný peníz, jež si vnuknutím Božím přinesl a na němž bylo vyraženo znamení kříže, dal jí jej místo velikého daru, řka: „Tento Probodený na moji paměť buď vždycky zavěšen na tvém krku a nedovol, by ozdoba z nějakého kovu, ať ze zlata, ať ze stříbra neb z jakýchkoliv perel, byť jenom krk a prsty tvé obtížila. Neboť tohoto-li věku sebe nepatrnější skvost mysl tvou přemůže, též věcných a nebeských ozdob budeš zbavena. Když pak se s ní rozloučil, poprosil jí, aby naň jen často pamaťovala v Kristu, a když ji svěril jejímu otci Severovi, vykročili, aby s pomocí Boží dokonali cestu, na kterou se byli vydali.

Za několik dní, když její matka v den slavnostní šla do kostela, Jenovéfě přikázala, by zůstala doma, ale nijak jí nemohla zahnati; volala na ni plačíc a pravila: „Já slovo, jež jsem dala svatému Germánovi, bedlivě zachovám a často budu choditi do chrámu, abych si zasloužila býti nevěstou Kristovou, jak mi přislíbil onen přeblažený vyznavač.“ V matce náhle vzkypěla žluč, že dceři vyřala políček. Ihned však byla raněna slepotou a bez tří měsícův dvě léta, pokynem Velebnosti Boží, by se zřejmě ukázala milost Jenovéfina, zakoušela této ztráty. Posléze rozpomenuvši se jednou, jaké kdysi svatý Germán vydal svědectví dceři, zavolala ji k sobě a pravila jí: „Prosím tě, dcero moje, vezmi puténku, pospěš ke studni a vytáhni mi vody. Je-

novéfa rychle odešla k studni a na roubení se rozplakala, že pro ni matka její byla zbavena zraku, a nabravši nádobku, přinesla matce vody. Matka zdvihnuvši ruce k nebi s vírou a úctou, přijala vodu, kterou dcera byla přinesla a ještě dle jejího vlastního přání mocí kříže požehnala. Z této vody dávši si obklady na oči, poněkud prohlédla. A když to učinila po druhé a do třetice, úplně zase nabyla ztraceného zraku.

Stalo pak se po té, že se dvěma dívkami, mnohem staršími než ona, byla odevzdávána biskupu Vilikovi, aby je zasvětil Bohu. Když byly uváděny k zasvěcení dle věku, zmíněný arcipastýř, zvěděv božím vnuknutím, že Jenovéfa jest zásluhami mnohem vznešenější panen, jež byly před ní, dí: „Ona, jež jde vzadu, budiž postavena první; neboť taťto z nebe již přijala posvěcení.“ Tak tedy došedše požehnání, vzdálily se od biskupa.

Posléze po smrti rodičův blažená Jenovéfa, povolána byvši svou matkou duchovní, odstěhovala se do města Paříže. A aby síla Páně i v její nemoci se dokázala a milost Kristova na ni snesená více zazářila, jeden čas tak bylo její tělo sklíčeno mrtvicí, že se zdálo, jako by na rozkloubených údech ani jeden sval nepřiléhal na svoje místo. Touto nemocí byla nesmírně zkrušena, a po tři dni opatrovali jejího těla jako už bez ducha, toliko tváře se malounko červenaly. Když později nabyla zase dřívějšího zdraví, přiznávala se, že byla vedena v duchu od anděla do odpočinutí spravedlivých a tam že viděla odměny, připravené milujícím Boha, jež nevěřící měli za ne-

uvěřitelné. Od té doby přemnoha lidem, žijícím ve světě, prohlašovala s jistotou tajnosti svědomí.

Když po té svatý Germán přicházel zase do Paříže a podruhé se bral do Britanie, veškeren lid vyšel mu z města v ústřety. Než on ihned pečliv jsa o Jenověfu, vyptával se, co činí. Ale dav, který jest hotov spíše upíratí dobrého než je napodobiti, tvrdil, že jest horší, než se o ní domníval. Svatý velekněz však jejich mrzkým hlasem zcela opovrhne, vstoupil do města a přišel až ke klášteru Jenověfinu, pozdravil ji s takovou pokorou, že všickni žasli. A pomodliv se, ukázal těm, jimž byla k opovržení, na skrytém místě v její ložnici mokrou zemi, zvlhlou jejími slzami. A doporučiv ji lidu, bral se dále svou cestou.

Když vyšel hlas, že Attila, král hunský, chystá se přukrutně zpustošiti Francii, Pařížští občané jsouce jati hrůzou snažili se svoje drahé věci a pokladnice zanést do jiných bezpečnějších měst. Jichžto ženy svolavši Jenověfa, radila, ať se horlivě postí, modlí a bdí, aby tak mohly, jako Judith a Esther, uniknouti hrozícímu povraždění. Souhlasíce tedy s Jenověfou trvati několik dní v křestní kapli na bdění, postu a modlitbě, oddaly se Bohu, jakož poradila Jenověfa. Také manželům jejich radila, by neodnášeli z Paříže svých statkův; neboť prý ona města, jež měli za bezpečnější, rozzuřený ten národ zpustoší, Paříž však neposkvrněna od nepřátel ochranou Kristovou bude zachována; pročez zdvihli se proti ní občané pařížští, pravíce, že povstala za jejich časův lži prorokyně, poněvadž se jim brání z tohoto města, totiž ze zkáze zaslíbeného města

Paříže, do jiných bezpečnějších měst přenášeti svoje statky. Když se tedy občané umlouvali, by Jenovéfu buď kamenováním nebo potopením v hrozný vír ztrestali, přišel z města auxerrského arcijáhen, jenž kdysi slyšel svatého Germána, jak vydal velikolepé svědectví o Jenovéfě, a našel tu a tam občany, ani se kupí v hloučky a radí se o zahubení Jenovéfy. A když se dověděl, co zamýšlejí, pravil jim : „Neodvažujte se, občané, připustiti takového zločinu. O této, na jejíž záhubu se umlouváte, slyšeli jsme z úst svatého Germána, arcipastýře našeho, že z lůna své matky Bohem byla vyvolena, a hle, zde ji svatý Germán posílá eulogie.“

Zvěděvše tedy občané pařížští, že Jenovéfa dle svědectví svatého Germána jest nejvěrnější služebnicí Boží, a vidouce eulogie, kteréž jí přinesl arcijáhen, bojíce se Boha a divíce se tomu, co pravil arcijáhen, zaplašili nekalý úmysl a nechali všelikých nástrah. Tehdy se naplnilo slovo Apoštola říkacího : *Neboť ne všech jest víra ; ale věrnýť jest Bůh, kterýž vás utvrdí a ostříhati bude od zlého.*

Nejvyšší arcipastýřové Martin a Anián velmi byli chváleni pro svoje podivné ctnosti ; jeden z nich u města Wormsu, na druhý den hodlaje se bezbranný vydati do bitvy, ztišil zuřivost obou vojsk a dosáhl smlouvy : druhý pak město Orleans, obležené vojskem hunským, za pomoci patricia Egetia s Gothy, zásluhami svých modliteb zachránil od záhuby. Není-liž tedy důstojno, by ctěna byla Jenovéfa, která taktéž svými modlitbami vojsko ono daleko zahnala, by neoblehlo Paříže ?

Od patnáctého až do padesátého roku věku svého od neděle až do čtvrtka a od čtvrtka až do neděle postu nikdy neporušila. Neboť jediné v tyto dva posvátné dni téhodne (totiž v neděli a ve čtvrtěk) maličko pokrmu požívajíc, v ostatní dni celého téhodne tvrdě setrvala v zdrženlivosti. Potravou pak, jedla-li někdy, byl jí ječný chléb a boby, které po dvou po třech nedělích v hrnci vařené rozmíchávajíc jídala. Vína pak nebo čehokoliv, co má moc opojnou, za celý svůj život se nenapila. Po roce pak svém padesátém, na radu biskupův, jimž odmlouvatí zdálo se jí bohaprázdností, a bojíc se onoho výroku Páně, jimž pravil: Kdo vás slyší, mne slyší, a kdo vámi pohrdá, mnou pohrdá, jídala rybu a mléko s ječným chlebem.

Kolikráte spatřila nebe, tolikrát plakala. A poněvadž byla čistého srdce, vždy se snažila mysli patřiti na Boha, aby ho později tváří v tvář navždy s anděly mohla viděti; jak praví sám Pán: *Blahoslaveni čistého srdce, neboť oni Boha viděti budou.* Dvanáct zajisté duchovních panen, jež Hermas, který též Pastýřem byl nazván, vypsál ve své knize, stalo se jí nerozdílnými družkami, kteréžto se jmenují: Víra, Zdrženlivost, Trpělivost, Velkodušnost, Sprostnost, Nevinnost, Svornost, Láska, Kázeň, Čistota, Pravda a Opatrnost. To byly nerozdílné a neodlučitelné družky Jenovéfny.

S jakou pak úctou a láskou zamilovala si vesnici Chatovil, v níž byl umučen svatý Diviš se svými druhy Rustikem a Eleutheriem, toho nikterak nebudiž pominuto mlčením. Byloť vroucím přáním přebílené Jenovéfy, aby ke cti

svatého Diviše, biskupa a mučedníka, postavila basiliku; ale dlouho jí to nebylo možno. Když pak, jak obyčejně, jednoho dne kněží té obce ji vítali, dí k nim: „Velební v Kristu svatí otcové a starší, snažně vás prosím, učiňte sbírku, by se postavila basilika ke cti svatého Diviše, neboť nikdo nepochybujž, že strašné a hrozné jest místo jeho. Oni však odpověděli; „Chyběti bude asi naší nepatrnosti věcí potřebných na stavbu. Neboť není zásoby vápenného kamene.“ Jimžto Jenovéfa, naplněna Duchem Svatým, s tváří jasnou, s myslí mnohem jasnější věstíc, zřejmě prohlásila a řekla: „Vyjděte, prosím, Svatosti vaše, a procházejte se po městském mostě, a co uslyšíte, oznamte mi.“ A oni vyšedše, stáli čekající, uslyšeli-li by něco souhlasného s vůlí posvěcené panny. A hle, nedaleko od nich stojí dva pasáci vepřův. Z těch jeden vypravuje druhému: „Když jsem stopoval svini, jež se zatoulala za pastvou, našel jsem velikánské ložisko vápna.“ Jemuž odpověděl zase druhý pasák: „I já jsem našel v lese strom, z kořene vyvrácený vichrem, a pod kořeny jeho též jsem našel vápené ložisko, ze kterého jistě nikdy se nelámalo.“ To uslyševše kněží, stváříc pozdviženou k výšinám a s očima radostí upřenýma do nebe dobrořečili Bohu, který takové milosti ráčil udělití své služebnici Jenovéfě. Zvědévše tedy kněží, kde jsou vápenné lomy, o nichž si povídali pasáci prasat, vrátili se a oznámili, o čem se od nich poučili. A ona ihned z té radosti plný klín slzí vyplakala; a když kněží odešli z jejího domu, poklekla a celou noc se modlila, až kolena její do země se vtiskla, a plakala,

prosíc o přispění od Pána, jak by mohla ke cti převzneseného arcipastýře a mučedníka svatého Diviše vystavěti basiliku. Na úsvitě, unavena bděním, spěšně se odebrala ke knězi Genesiovi a žádala ho, by vystavěl basiliku ke cti řečeného mučedníka ; pověděla mu též o vápně, které Bůh opatřil. Kněz pak Genesius, jakmile uslyšel o vápných ložiskách, zděsiv se, až k zemi se Jenovéfě poklonil, a slíbil dnem i nocí usilovně konati, co byla rozkázala. Posléze, když veškero občanstvo na prosby Jenovéfiny pomáhalo, basilika ke cti našeho mučedníka Diviše byla až do vrcholu postavena.

Také to považuji za hodno oznámení, co zázračného učinil skrze ni Pán, když se jednou stalo, že shromáždění tesaři, kteří jednak na ten chrám v lese káceli a otesávali, jednak donášeli na vozy, čeho bylo třeba ze dřeva, neměli nápoje a Jenovéfa o tom nedostatku nevěděla. Tehdy kněz Genesius radil požádati Jenovéfy, by povzbuzovala řemeslníků, než dojde do města a rychle přinese nápoje. To uslyševši Jenovéfa, káže, by jí přinesli bečku, v níž před tím voda byla přivezena. Když ji přinesli, káže, aby všichni od ní odstoupili ; a ona na zemi poklekši, prolévala slzy, a jak poznala, že se jí dostalo, čeho si žádala, vstala pomodlivši se a učinila nad nádobou znamení kříže. Úžasno to říci ! Na ráz bečka až po kraj naplnilase nápojem ; a z toho ti, kdož byli povoláni do práce, až do úplného dostavění basiliky do vůle pili, začož největší díky Bohu vzdávali.

Mívala v obyčeji takovou pobožnost, že každou noc sobotní, jež se rozednívá na primu nedělní, dle učení Páně

jako ten služebník, očekávající pána svého, až se vrátí se svatby, celou probděla, ani oka nezamhuřujíc. Kdysi po bouřlivé noci, když kohouti již oznamovali svým třepetáním nebo kokrháním příští den, vychází ze svého příbytku, berouc se do basiliky svatého Diviše. I stalo se, že voskovice, jež byla nesena před ní, zhasla, a panny, jež s ní byly, polekaly se děsem příšerné noci a spoustami kalu nebo deštěm, valícím se z mračen. Rychle velí Jenovéfa, by jí podali zhaslou voskovici. A jakmile ji vzala do ruky, ihned se rozsvítila. A když nesouc ji v ruce přišla až do basiliky, voskovice i tam před ní svítila, až sama od sebe se ohněm strávila. Podobně, v touž dobu, když jednou v kostele předlouho byla prostřena na zemi a potom domodlivši se s dlažby povstala, voskovice, aniž se jí ještě dotekl oheň, Božím pokynem zažehnuťa rozsvítila se jí v ruce. Taktéž v její cele prý se jí voskovice v ruce bez zažehování rozsvítila; a od svíce té i mnoho nemocných, kteří věrou pobádání, s uctivostí odnesli si z ní částečku, nabylo dřívějšího zdraví.

Jistá žena ukradla jí střevíce. Jedva přišla domů, oslepla. Poznávajíc tedy zlodějička, že se na ní mstí s nebespravedlností spáchaná blažené panně, vzala střevíce a dala se vésti nazpět, vrhla se jí k nohám a prosila, by jí bylo odpuštěno i by jí vrácen byl ztracený zrak. Jenovéfa pak, jakž byla předobrotivá, usmívajíc se, zdvihla ji rukou od země, a znamenajíc křížem její oči, rozžehla jí v nich bývalé světlo.

Běh čtení vyžaduje, bych pověděl, co Pán skrze ni učinil v městě Lyonu. Neboť když se již Jenovéfa blížila k samému městu, vyšel jí v ústrety skoro všecken lid, v němž také rodiče jisté dívky, která po devětlet tolik byla sklíčena mrtvicí, že žádným údem nevládla. Na prosby rodičův dívčiných neb starších lidu Jenovéfa přišla do domu té dívky a pomodlivši se, ohmatala ochrnulé údy a poručila jí, by vlastníma rukama se oblékla a obula. A dívka povstavši s lože načisto zdráva, odebrala se s lidem do chrámu. Kterýžto zázrak vidouce zástupové, dobrořečili Pánu Ježíši Kristu, jenž takové milosti ráčí skýtati těm, kteří ho milují. A když se vracela Jenovéfa z onoho města, zástupové ji vyvedli, pějíce žalmy a plesajíce.

Childerik, král francký, ačkoliv byl vznešený, nedovedu vypověděti úcty, kterou ji miloval. Mělf k ní takovou úctu, že kdysi, aby mu Jenovéfa neuchvátila vězňův, jež tento král mínil utratiti, vešed do města Paříže, kázal bránu zatáhnouti závorou. Než jakmile se doneslo po věrných prostřednících k svaté Jenovéfě, co král zamýšlí, ihned chvátala vysvobodit ty duše. Nikoliv nejmenším divadlem žasnoucím lidu bylo, když brána města bez klíče se v jejích rukou otevřela. A tak dostihnuvši krále, vyprosila si, že vězňové sfati nebyli.

Byl jistý svatý v končinách východních, velmi pohrdající světem, jménem Simeon, v Syrii cilické, na dostřel od Antiochie, setrvávající skorem čtyřicet let na sloupu. O tom vypravují kupci tam obchodující, že vždy a vždy se ptával na Jenovéfu, kterou prý také s bezmeznou úctou pozdra-

voval a naléhavě prosíval, by ho byla pamětliva na svých modlitbách.

Dívka jedna, již na vdaní a již zasnoubená, jménem Cilinia, jakmile se dověděla o milosti Boží, udělené Jenovéfě, žádala si od ní, by si s ní vyměnila šaty. Když to uslyšel jinoch, kterému byla slíbena, ihned pln rozhořčení přišel z Meaux do města, kde dlela Cilinia s Jenovéfou. Tyto se dověděvše, že přišel jinoch, s největším spěchem utekly se do kostela. A přihodila se věc velmi zázračná; když se utekly do kostela, křestní kaple, jež byla uvnitř, sama od sebe se otevřela. Tak tedy řečená dívka, osvobozena od nákaz tohoto světa, až do dovršení svého života setrvala v zdrženlivosti a čistotě. V téže době táž Cilinia přivedla Jenovéfě dívku ze svého služebnictva, která skorem dvě léta stonala a též na nohy nemohla. Jakmile Jenovéfa se jí dotkla, ihned ozdravěla.

Stalo se, že v Paříži, ve vlastním městě, bylo jí přivedeno mezi muži a ženami dvanácte duší, jež byly přeukrutně trápeny démony. Jenovéfa ihned Krista sobě na pomoc vzývajíc, utekla se k modlitbě. Náhle posedlí jsou vytaženi do povětří, tak že se ani rukama nedotýkají klenby ani nohama země. Ona však povstavši od modlitby rozkázala jim, by se odebrali do basiliky svatého Diviše. Naproti tomu posedlí křičeli, že jim nikterak nelze vykročiti, leč budou-li od ní uvolněni. A tak dostavše požehnání od Jenovéfy, s rukama svázanýma na zádech a mlčky odebrali se do basiliky zmíněného mučedníka. Ona pak asi za dvě hodiny vydavši se za nimi, přišla do té basiliky.

Když se jala, jak měla v obyčeji, s pláčem modlití, přitisknuvši se na dlažbu, posedlí vykřikovali, hrozně řvouce, že jsou již blízko ti, kterých prosila Jenovéfa, by přišli a poskytli jí útěchy. Snad, jak se domnívám, andělé nebo mučedníci, nebo svatí někteří scházeli se jí na pomoc, nebo sám Pán Ježíš, který jest blízko všem v pravdě ho vzývajícím, přicházel, který také činí vůli bojících se jeho a vyslyší prosby spravedlivých, by od něho byli spaseni. A když Jenovéfa povstala od modlitby a požehnala všechny po sobě, ihned všichni nečistými duchy posedlí byli vyléčeni. A v tom omámil všechny přítomné nejtěžší smrad, patrně aby každý uvěřil, že ty duše byly očištěny od ďábelského trápení; i velebil všecken shromážděný lid Pána za takový zázrak.

Přišla do Paříže z města Le Berry jakási dívka, která po svém zasvěcení tělo svoje zhanobila, ale od lidí byla považována za neposkvrněnu. Jenovéfa otázala se jí, jest-li Bohu zaslíbenou pannou čivdovou. A ona odpověděla, že jako zasvěcená panna nedotčeným tělem důstojně slouží Kristu. Jenovéfa však jí vyličila místo, čas i muže, který ji zhanobil. A ona, jež se marně prohlašovala nevěstou Kristovou, svědomím usvědčena, ihned skácela se Jenovéfě k nohám. Mnoho bych mohl vyprávěti o takových lidech, ale protože by to bylo dlouho, pominul jsem toho mlčením.

Za nedlouhý čas přišla k ní žena, jež byla od ní očištěna od ďábelského trápení. A měla čtyřletého chlapce, který jí nešťastnou náhodou padl do studně a skoro tři

hodiny zůstal pod vodou. Když ho z ní vytáhli, plačíc a lkajíc se skroušenou tváří vyložila ho matka mrtvého Jenovéfě k nohám. Jenovéfa přijavši ho a pláštěm svým ho přikryvši, prostřela se k modlitbě a teprve tehdy přestala plakat, až se smrt zemřelého hošíka vzdala. Byl v ten čas čtyřicetidenní půst, a dítko to, stavši se již katechumenem, bylo uváděno do víry katolické. Posléze ve svatvečer Božího Hodu Velikonočního bylo pokřtěno a nazváno bylo Cellomeris, protože v celle naší Jenovéfy nabylo života, který bylo ztratilo.

V městě Meaux přiběhl jí v cestu muž, který měl ruku až po loket uschlou, zapřisahaje se, že skrze ni mu bude zdraví navraceno. Uchopila tedy jeho uschlou ruku, požehnala znamením kříže svaz prstův a scvrklou paži, a v půl hodině ruka jeho nabyla dřívější síly.

Od svatého dne zjevení Páně až po narozeniny Kalicha, což jest den Večeře Páně, měla obyčej blažená Jenovéfa sama zůstávati zavřena v celle, by svobodněji sloužila samému Bohu modlitbami a bděními. Kdysi přišla jistá žena, puzena spíše zvědavostí než vírou, chtějíc se potají dovědět, co to asi dělá svatá panna ve své celle. Jakmile však přišla ke dveřím, na ráz oslepla. Bez pochyby, že cosi lstně zamýšlela, i odsoudila ji pomsta Boží. Po skončení čtyřicetidenního postu Jenovéfa vyšedši ze své celly, modlitbou a znamením kříže rozsvítila její oči.

V čas, kdy Paříž, jak vypravují, po pět let strádala obléháním od Frankův, kraj tohoto města byl sužován velikou

bídou o potraviny, že přemnoho lidí prý hynulo hladem. Stalo se tedy, že Jenovéfa vydala se po lodi do města Arciaka, by opatřila obilí. Když dojela po řece Seině na místo, kde byl strom, který potopoval lodi, rozkázala Jenovéfa plavcům, by se poněkud přiblížili ke břehu, a pomodlivši se poručila, by sekali do stromu. A když její průvodcové na lodi jali se do něho sekerami zatínati, tu sám od sebe na modlitbu Jenovéfinu se z kořen oderval. A v tom prý dvě obludy nejhnusnější barvy vystoupily z tohoto místa, z jejichž smradu skoro dvě hodiny byli oni plavci tíženi nejodpornějším plynem. A od té doby nikdo tam už neztroskoval. Potom když vstoupila do města Arciaka, přišel jí v ústrety tribun jménem Pascivus a prosil ji, by uzdravila svou návštěvou jeho choť, už dlouho poraženou mrtvicí. Na snažnou tedy žádost tribunovu i starších toho místa vešedši do jeho domu, přistoupila k lůžku nemocné. A ihned, jakž vždycky činívala, vrhla se na modlitbu, a domodlivši se, rozkázala uzdravené znamením kříže, by povstala s lože. A rázem žena, která, jak tvrdila, skorem čtyři léta nikterak nebyla s to, by vlastní silou neb kroky pohnula se s místa, na rozkaz blažené Jenovéfy povstala s lože, plna síly a svěžesti. Pro jejíž naprostý zázrak všichni vzdali chválu Bohu podivnému v jeho svatých. Když pak přibyla do města Troyes, přišel jí vstříc dav lidí, nesoucích nemocné. A ona, znamenajíc je a žehnajíc, zdraví jim navracela. Potom byl jí přiveden v témže městě muž, kterého oslepila pomsta Boží, poněvadž pracoval v neděli, jakož i dívka asi dvanáctiletá, též slepá. Těm

ona, učinivši znamení kříže a vzývavši nerozdílnou Trojici, oči rozsvítila.

Jeden podjáhen, když spatřil, že se dějí skrze ni takové zázraky, přivedl k ní svého syna, kterého po deset měsícův přetěžce trýznila zimnice. Jenovéfa dala si navážití vody; a vzavši ji, vzývala Jméno Páně a poznamenavši ji korouhví kříže, dala ji nemocnému vypít. Tehdy on milostivostí Pána Ježíše Krista rázem se uzdravil.

V té době četní lidé plní víry, trhající řádně jejího roucha, byli uzdraveni z rozličných nemocí. Přemnoho posedlých ďáblů bylo skrze ni očištěno. Když pak se navracela z Arciaka, kde pobyla několik dnův, a ubírala se do svého města, manželka tribunova, jež skrze ni nabyla zdraví, vyprovázela ji, až vstoupila na loď. Když se tedy po lodích plavili domů, stalo se, že jejich koráby řádícím větrem ocitaly se v takovém nebezpečí mezi skalisky nebo mezi stromy, že nakloněny na bok i vodou se naplňovaly.

Tu Jenovéfa rychle rozpjávši ruce k nebi, žádala si pomoci od Krista, a ihned lodi byly ve svém běhu zřízeny pravým směrem. Takto zachránil skrze ni Bůh a Pán náš jedenácte nákladních lodí s obilím. To spatřiv kněz Bessus, který byl hrůzou ztuhl, naplněn radostí jasným hlasem předzpěvoval řka: *Spomocníkem a ochráncem učiněn jest nám Hospodin ku spasení.* A všichni zároveň s ním volání zdvihše k nebi, píseň Exodu na způsob celeumatu souhlasně zpívajíce, velebili Boha, od něhož na prosbu jeho služebnice Jenovéfy byli zachráněni.

Vrátivši se tedy do města Paříže, každému, seč byla, hojně udílela obilí. Přemnohým také, jež opouštěly síly z té bídy, rozdávala již napřed celé chleby; tak že často dívky, jež byly v její službě, vracejíce se k peci, části bochníků, které do ní vsadily, nenalezly; neboť mnoho jich byla tajně rozdala nuzným, a teprve tehdy se poznávalo, od koho byl chléb vzat z peci, když uviděly za chvíli chudé, jak chodí s vychladlým chlebem po městě, a slyšely, jak dobrořečí jménu Jenovéfinu a velebí je. Nemělať naděje z toho, co viděti, nýbrž z toho, čeho neviděti.

Jistý obhájce z města Meaux, jménem Frunimius, který měl po čtyři léta zavřeny trubice zvukové, vyhledal v Paříži Jenovéfu. A když ona, dotekši se jeho uší poznamenala je křížem, ihned muž ten, nabyv sluchu, vzdal díky Pánu Ježíši Kristu.

Postup čtení si žádá, bych vypravoval, co zázračného stalo se skrze ni v městě Orleansu. Když se doneslo, že tam přišla, Fraterně hospodyně, která plakala nad svou dcerou Klaudií ležící na sotnách, ihned vydala se spěšně za Jenovéfou, by ji prosila za svoji dceru. A když ji našla v basilice svatého Aniana biskupa, ona se modlí, padla jí k nohám a bědovala, jenom tohoto se doprošujíc, jak se vypravuje: „Vrať mi, paní Jenovéfo, dceru moji.“ Jenovéfa, spatřivši její víru, odpověděla prý: „Nekřivdi mi již a neobtěžuj mne. Dcera tvá jest zase úplně zdráva.“ Po této odpovědi Fraterna radostně povstala a spolu s Jenovéfou vrátila se do svého příbytku. Divnou mocí Boží Jenovéfa Klaudii z jícnu pekla zavolala a tak na ráz vrátila

jí život, že jí svěží příběhla vstříc v besední síni domu. A velebil všecken zástup Pána pro náhlé uzdravení Klau-diino zásluhami Jenovéfinými.

Když v témž městě kohosi snažně prosila za provini-lého služebníka, a on, pýchou a svěhlavostí zatvrzelý, nikterak nechtěl služebníku odpustiti, blažená panna tato slova k němu promluvila : „Jsem-li tobě opovržlivou, když tě snažně prosím, neopovrhne mnou Pán Ježíš Kristus, který milostiv a laskav jest k odpuštění.“ Než jakmile se ten člověk vrátil domů, hned se rozpálil takovou horečkou, že celou noc žha a supěje, nemohl odpočinouti. A nazí-tří, jak se rozednilo, vrhnuv se Jenovéfě k nohám, o milost, které včera nedal služebníku, sám pro sebe prosil. Svatá Jenovéfa poznamenala ho křížem, a všecka hořkost ho-rečky a těžkost ho pominula. A tak pánu získala uzdra-vení mysli i těla a služebníku odpuštění.

Jednou vypravilo se odtud loďstvo do Toursu a zaku-silo mnoho nebezpečí na řece Loire. Jestli z Orleansu města do Toursu asi šest set honů. A když ona přišla k bráně toursské, příběhl proti ní z basiliky svatého Martina zá-stup posedlých, a nejničernější duchové ti křičeli, že jsou vypalováni plameny od svatého Martina neb od Jenovéfy. Ba vyznávali též, že nebezpečí, která vytrpěla na řece Loire, oni nastrojili. Zatím Jenovéfa, vešedši do basiliky svatého Martina, mnoho posedlých od démonův znamením kříže a modlitbou očistila. Ti pak, od nichž mocí Boží ničerní duchové byli zaháněni, vyznávali v hodině svého vyčištění, že prsty na rukou blažené Jenovéfy z vůle Boží jednotlivě

jako svíce hořely nebeským ohněm ; a zuřice křičeli, že se od nich vzejmou.

Po té přišli k ní tři mužové, jichž manželky v jejich domech byly tajně trápeny od ďáblův, snažně jí prosíce, by je návštěvou svou očistila od nejničemnějších duchův. A ona, jakž byla předobrotiva, následovala jich ; a vešedši do domu každého z nich, ženy jejich, modlíc se a mažíc je svěceným olejem, očistila přízní Kristovou od trápení ďábelského. Na čtvrtý den, když byla na vigiliích svatého Martina, kdesi v koutku basiliky se modlíc a dobrořečíc Bohu a chválíc ho, a když stála nepoznána mezi lidmi, jeden ze žalmujících, zachvácen ďáblem a rvaje si vlastní údy, které v pominulosti rozumu považoval za cizí, z absidy přihnal se až k Jenovéfě. Když pak Jenovéfa kázala nečistému duchu vyjít, a ničemný duch hrozil, že vystoupí okem, z rozkazu Jenovéfina, zůstává po sobě smrdutou stopu, byl vyklizen tokem břišním. A bez prodlení, an ďábel rychleji, než to lze vyřknouti, byl vyvržen, osoba byla očištěna.

V téže době, stojíc u vchodu svého domu, viděla, jak jde mimo dívka, nesoucí v ruce baňku. Zavolavši ji k sobě, tázala se jí, co nese. I dí ona : „Baňku na odvárku, kterou mi onehdy kupci prodali.“ Ale Jenovéfa spatřivši, že v hrdle baňky se usadil nepřítel pokolení lidského, hrozíc dýchla na ni. A v ráně část hrdla této baňky se ulomila a spadla. Tehdy teprve, pokřižovavši baňku, kázala dívce jíti. Toto vidouce mnozí, divili se, že se jí ďábel nikterak nemohl skrýti.

Byl přinesen Jenovéfě od rodičův chlapeček jménem Maroveus, slepý, hluchý, němý a chromý. Tohoto pomazavši svěceným olejem, požehnala též znamením kříže. Takto když byly posilněny jeho nohy, vykročil načisto zdráv a prohlédl a úplně nabyl sluchu i řeči.

Jindy na území města Meaux když naše panna shromáždívši žence, klidila vlastní žatvu, velmi se polekali žencové pro náhlý déšť, který se hnal s bouřkou. Jenovéfa vstoupivši rychle do stanu, obyčejným svým způsobem přitiskla se k zemi a s pláčem jala se modlití. A tu před očima všech Kristus podivný ukázal zázrak. Neboť ačkoliv kolem do kola obilí všech sousedův zmoklo, žencův ani žatvy Jenovéfiny nedotekla se ani kapka.

Stalo se po čase, když se plavila na lodi po řece-*Seine*, že z nenadání, jak to bývá, jasné nebe se zakalilo, z toho se strhla bouře, a její člun, porouchaný větrem, skoro se ztrácel pod vlnami. Jenovéfa, pohlédnuvši k nebi a rozpjevši ruce, prosila Pána o pomoc. A na ráz tak se utišilo, až přítomní věřili, že bez jakékoliv pochyby přišel Kristus a přikázal větrům i řece.

Nemocným pak stále navracela zdraví, pomazávajíc je posvátným olejem. Stalo se, že kdysi chtěla potřítí olejem kohosi zmítaného ďáblem. Když jí dle jejího rozkazu byla přinesena banička, v níž býval svěcený olej, jež však už byla prázdná, hrozně se ulekla svatá Boží služebnice Jenovéfa a nevěděla, co si počítí, neboť velekněze, který by jí oleje posvětil, nebylo na blízku. Zatím ležíc na zemi dovolávala se svatými prosbami, by jí přispěla pomoc s nebe

na vyproštění nemocného. A jakmile povstala od modlitby, banička naplnila se jí v rukou olejem. A tehdy teprve dvojí div v jedné hodině působením Kristovým skrze ni se ukázal, že i banička, v níž oleje nebylo, prázdná naplnila se jí v rukou, i že tímto olejem pomazaný posedlý byl zase uzdraven z trápení ďábelského. Po třikrát šesti letech zajisté od její smrti, kdy mne pojala touha vypsati její život, viděl jsem s touto baničkou olej, kterým se nádobka nalila při modlitbě.

Ale o jejím odchodu ze života a čestném pohřbu, drže se stručnosti, umínil jsem si pomlčeti. Odebrala se na onen svět ve stáří dobrém, plna ctností, a více než desetkrát osm let zůstávajíc v těle, žila na světě, v cizině jsouc od Pána; pohřbena byla v pokoji třetího ledna.

Nepovažuji za nerozumno pověděti věřícím, by poznali důstojnost jejího hrobu, jak jistému chlapci jménem Prudentovi dostalo se u něho léku i uzdravení. Když jeho rodiče si už zoufali nad jeho životem, an byl hrozně trápen nemocí kaménku, a když u mohyly svaté panny Jenovéfy s pláčem a úpěním prosili o jeho uzdravení, téhož dne kámen, způsobený touto nemocí, z něho vyšel. A od té doby ho již řečená nemoc nikdy netrýznila. — Jistý Goth pracoval v neděli, a uschly mu obě ruce. Když celou noc prosil u hrobu Jenovéfina, by mu bylo vráceno zdraví, nazítří byl vyslyšen a odešel beze stopy neduhu na rukou. — Islavné paměti král Chlodvík, právem válek hrozný, z lásky ke svaté panně udělil milost odsouzencům zahnaným na roboty, a místo aby pokutoval, často i provinilé bez trestu

propustil na prosby Jenovéfny. Ba jal se k její cti stavěti basiliku. Tato po jeho smrti, byvši dostavěna přičiněním velevznešené královny Krothechildy, vynesla svůj vysoký štít. Jest k ní přistavěno trojí sloupořadí: malba také zobrazuje tam, co jest zaznamenáno v knihách dějepisných o pravé starobylé doby víře patriarchův i prorokův i mučedníkův a vyznavačův.

A tedy všichni, kdož Otce i Syna i Ducha Svatého jednoho dle podstaty Božství a Jednotu v Trojici vyznáváme, bez ustání vzývejme nejvěrnější služebnici Boží Jenovéfu, by našim minulým hříchům vyprosila odpuštění; ať usmíření velebíme Pána našeho Ježíše Krista, kterému s Bohem Otcem a Duchem Svatým jest jedno a věčné Božství po neskonalé věky věkův. Amen.

Z latinského přeložil Otto Albert Tichý.

REGINA PACIS

*Illos tuos misericordes
oculos ad nos converte*

V měsíci červnu roku 1796 Napoleon, jemuž stkvělé dni u Montenotte a u Lodi právě otevřely brány mantujské, strojil se táhnouti na Řím. Direktorium, dědic neznabožských snah XVIII. století, domnívalo se, že přišla chvíle, by se *zviklala tiara na tak řečené hlavě veškeré Církve*. V Římě panovalo obecné zděšení; každý se třásl před hrůzami vtrhnutí. V těch dnech úzkosti a smutku duše se obracely na Boha; dav obléhal oltáře; vroucí zbožnost římského lidu ke Královně andělův se stupňovala v zápal, o němž by si bylo nesnadno učiniti správné ponětí. Právě za těchto okolností staly se ony nadpřirozené události, jež hodláme vypravovati.

Kostel San Niccolò de' Lorenesi,¹ stojící ve čtvrti náměstí Navonského, měl roku 1792 Madonu, dosti krásně to

¹ Svatý Mikuláš Lotrinčanův. Tento kostel, propůjčený Lotrinčanům Řehořem XV., který panoval od 9. února 1621 do 9. července 1623, byl od základu přestavěn za Urbana VIII., jeho nástupce. Viděti tam několik obrazův Mikuláše Lotrinského.

namalovaný obraz, jež jistý zbožný jesuita dlouho míval na svých kázáních.¹ Kněží tohoto kostela měli obyčej každou sobotu, hodinu před západem slunce modlit se společně u hlavního oltáře litanie k nejsvětější Panně. V měsíci červnu 1796 jeden z nich, p. Niccolò Rinaldi, spatřil po několikráte při těchto litaniích, jak obraz zázračně otvíral a zavíral oči. Neodvážil se však mluvit o tomto vidění, zatajil událost úplným mlčením² a zamítl takto čest, by první zvěstoval zázrak, jehož rozhlášení mělo náležitě rtům méně nesmělým. Opravdu koncem měsíce června rozlétly se Římem neobyčejné zprávy. Zvědělo se tam, že v Ankoně dne 25. června jistý obraz svatě Panny, uctívaný pod titulem *Regina Sanctorum omnium* a známý pode jménem Panny Marie od svatého Cyriaka, otvíral a zavíral zázračně oči.³ Dni následující přinesly potvrzení této no-

¹ Otec Girolamo Dolce. Ku podivu, první z obrazův Mariiných, na nichž zazářila její moc, náležel údu slavného Tovařistva Ježíšova, tehdy rozpůleného a pronásledovaného, a poslední zázrak se stane, jak uvidíme dále, na náměstí Ježíšově, zrovna proti kostelu a domu téhož Tovařistva.

² P. Rinaldi ve své výpovědi uvádí za pohnutku svého mlčení, že se bál, aby mu nepřezdě i *visionářův*.

³ Do roku 1796 uvádějí se snad jenom dva takové zázraky: jeden v Brescii, druhý v Pistoji. V Brescii udál se zázrak r. 1524 na Boží Hod Svatodušní, před zraky asi pěti tisíc lidí. Viz *Historia universale delle immagini miracolose della gran Madre di Dio* od Felixe Astolfiho, kanovníka od Spasitele, Benátky, 1624, in 4°. O zázraku pistojském se vypravuje v díle nadepsaném: *Della pietà di Pistoja* od D. O. Josefa Domduriho, provinciála toskánských kapucínův; Pistoja, 1666. Datum onoho druhého úkazu určitě není

viny. Div zjevoval se dále a zdálo se, že nabyt povahy trvalé. Zástupy z krajišť papežského státu hrnuly se, by jej shlédly. Posléze 6. července 1796 kardinál Ramuzzi, na jehož očích se tyto věci dály, poručil vytisknouti a uveřejniti vyličení této události. Takto nebyla možná v Římě žádná pochybnost o faktu. Noviny ty vyvolaly tam veliký rozruch. Ale to byla teprve předehra neslýchaných úkazů, jež zazáří v Římě samém.

9. července 1796, v den památný v kalendáři velekněžského města, na nebi bez mráčku vycházelo slunce a zaplavovalo Řím vlnami světla. Bylo asi osm hodin z rána, když na veřejné cestě, poblíž náměstí Svatých Apoštolův zastavuje se kdosi neznámý a vypravuje, že právě spatřil několik krokův odtud Madonu del l'Archetto, jak otvírá a zavírá oči, jako Madona od svatého Cyriaka. Jistý počestný měšťan, p. Antonio Ambrosini, nedávaje příliš víry tomu, co slyší, ubírá se na ona místa. Madona del l'Archetto, jež se uchovává až na naše časy, má svoje jméno od oblouku, nad nímž jest tento obraz postaven, mezi palácem Casali a domem, který tehdy náležel bratrstvu svatého Antonína. Bylo to prosté poprsí, malované olejem, s hlavou mírně skloněnou na pravé ramě. Oči byly otevřeny: bylo viděti zřetelně zorničky. Obraz, zasklený nej-

známo, ale archivy obce pistojské chovají akta, psaná na pergamentu, z r. 1534, jež se o něm zmiňují jako o nedávném. Tedy oba divy se datují ze století XVI., to jest z doby, kdy společnost, jako za našich dnů, byla až do základův podrývána sofisty a novotáři.

čistším křišťálem, byl chráněn mřížkou a okenicí, jež se na noc zavírala, pro bezpečnost dosti cenných ozdob a *ex-vot*, zavěšených vedle. Stačilo jen tak se podívat, by se rozeznaly i pouhým okem všechny části obrazu.

Pan Ambrosini přišel spatřit kolem Madony sedm nebo osm osob, příběhších jako on na zvěst o události. Prochází mřížkou, přistupuje k obrazu, staví se proti němu a za chvíli pozoruje div na vlastní oči. „Oční důlek, praví, se ztratil: vrchní víčko se sklopilo na dolní; oči byly tak zázračně zavřeny. Vzrušení, jež mne zachvátilo, nelze vyličit. V prvním okamžení jsem myslel, že to jest šálení. Přiložil jsem si ruku na víčka, jako když někdo chce v sobě opravit, co vidí. Zavřel jsem oči na chvíli, potom jsem je zase otevřel a poznal jsem s jasností, jež nepřipouštěla žádných pochybností, že oči svaté Panny zůstaly zavřeny. Za krátko vrchní víčka se na obraze vrátila do přirozené polohy. Byl jsem bez sebe; vykřikl jsem. Slova, jež jsem snad tehdy řekl, vymizela mi z paměti. Cítil jsem, jak moje ubohá bytost omdlává, a všemi žilami pronikalo mne mražení; obličej se mi zaléval slzami. Uslyšel jsem volání, i poznal jsem po tom, že ostatní diváci spatřili zázrak též.“ Panu Ambrosinimu jest třicet sedm let; zrak má dobrý, není možno, aby se byly jeho smysly klamaly, jest o faktu přesvědčen neochvějně. Často při pouhé vzpomínce na onen zázrak, praví ve své výpovědi, dosud cítívá, jak mu vstupují do očí slzy.

Novina rozhlásila se rychle. Nával v přilehlých ulicích byl ve chvíli tak veliký, že bylo třeba na zadržení davu

postaviti vojáky, s jedné strany až na náměstí Svatých Apoštolův, s druhé až ke kapli svatého Marcela.

Jistý svědek, p. de Cupis, kterému se až za hodinu podařilo prodrati davem, nalézá při svém příchodu lid klidný, usebraný, modlící se litanie. V tom modlitba ustává; rozléhá se jásoť: tisícové hlasy vybuchují: *Sláva, sláva Marii! Hle, vizte ji, vizte ji!* „V tuto chvíli, praví p. de Cupis, brvy se zaokrouhlují, vrchní víčka se pozdvihují, obraz se rozhlíží vroucně po lidu.“ Snadno si představíme dle vzrušení svědkova, jak byl asi vzrušen dav. „Pokusil jsem se, praví, znovu upřítí zrak na svatý obraz; nebyl jsem s to. Plakal jsem: štkal jsem ještě více, slyše volání lidu, jehož nadšení svědčilo, že zázrak se děje znovu a že trvá.“

Na zvěst o tak neobyčejném zjevu markýz del Bufalo, jedna z nejvýznamnějších osobností římských, vyšel ze svého příbytku a ubíral se k paláci Casali, by zjistil onu událost. Cestou potkává markýzku Barboru Palombara Massimiovou. Markýzka mu praví: „Palác Casali jest nepřístupný, marně byste se k němu prodíral: ostatně týž div se děje v ulici delle Muratte; jděte tam, jest tam menší tlačence.“ Div se vsuktu opakoval v té části ulice delle Muratte, kde sousedí s proslulou kašnou de Trevi. Tam obraz vypodobňoval Marii s rukama sepiatýma na prsou, s očima pozdviženýma k nebi. V nadpřirozeném pohybu očí zornička se zvolna zdvihala a mizela skorem úplně pod vrchním víčkem, potom sestupovala do své přirozené polohy. Markýz del Bufalo prý spatřil ve čtvrt hodině, že div se opakoval *přemnohokrát*. Ihned, jako u paláce Ca-

sali, vzduch se rozléhal jásotem lidu. Zázrak se tam opakuje denně po několik měsícův za sebou. Obraz se někdy rozhlížel něžně po zástupu, jako by vyjadřoval, že Maria slyší a vidí projevy oddanosti svého lidu.

Ale zázrak nezářil toliko na místech, o nichž jsme právě mluvili. Asi v půl desáté ráno, stále dne 9. července 1796, jistá paní, jdouc mimo kostel Sant'Andrea della Valle, vidí nad dílnou jednoho umělce, který pracoval v kameni, obraz svaté Panny, *Mater dolorosa*, jak otvírá a zavírá oči. Praví o tom osobnosti, již náleží ta dílna. Byl to pán Catolli. Právě tento umělec namaloval sám před čtrnácti lety řečený obraz. Vychází ven, hledí na obraz a domnívá se, že paní jest šálena přeludy, neboť nepozoruje žádných změn; přece však pocit zbožnosti ho má, by očistil obraz zašlý prachem. Bere žebřík, vystupuje po něm; ale v tom okamžení vidí ohromen, jak zřítelnice oka uniká a skoro úplně mizí pod horním víčkem. Událost se rozhláší, lid se sbíhá, zástup roste, a tu se začíná několik měsícův se opakující výjev, zcela podobný výjevům, které jsme již popsali. Ve svědectví pana Catolliho jest cosi zvláštního. Dle jeho slov obličej při nadpřirozených změnách, o nichž byla řeč, měl na zrak účinek nepříjemný. Všichni však, kdo jej spatřili, prohlašují, že obličej při těchto změnách, jež opravdu jsou mimo přirozenost, nijak nepozbýval svého půvabu, ale zdál se ještě živoucnějším, krásnějším, rozmiřejším; myslilo prý se, že se patří na osobu, jež by vyjadřovala pohledy nejdůvěrnější hnutí svého srdce. Někdy sklopené víčko přikrývalo oko, jež zůstávalo úplně za-

vřeno : jindy se obraz rozhlížel něžně po přítomných. Lidé, všimnuvše si, že se děje div častěji při litaniích, prodlužovali je, aby se déle kochali pohledem na zázrak.

Úkaz se šířil hodinu od hodiny. Než se den skončil, zjišťovali jej skoro všechny čtvrti římské. Dílny se zavíraly, práce byly zastaveny, davy se křižovaly všemi směry. Ruch trval až do velmi pozdní hodiny noční. Na druhý den, 10. července, na úsvitě byly ulice znovu zaplaveny. Toho dne a ve dnech následujících okršlek zázraku se ještě rozšířil. Kostelu di Santa Maria dei Miracoli, kostelu Umírajících, kostelu di Santa Maria della Vallicella, di San Niccolò in carcere, di San Silvestro in capite, Svatého Simeona, di San Martino ai monti, Bratří Svatého Jana z Boha, starému kostelu u hospice Útěchy, několika jiným kaplím nebo oratořím, veřejným nebo soukromým, dostalo se zázračných Madon. Seznam, jež máme před sebou, udává jich přes sto. Někdy též Panna Maria ochránkyně nad domácím krbem, obraz to odkázaný dědy, ráčila oživnouti a pohleděti těšícím zrakem na některou truchlící rodinu.¹

Nemohouce předvésti celého toho nesmírného obrazu, omezíme se na několik hlavních rysův. Když se div stával takto všem viditelným, p. Rinaldi, onen dobrý kněz od San-Niccolò de' Lorenesi, náhle již ho neviděl; přičítal to své nehodnosti. Bůh se obměkčil jeho bolestí a již na

¹ Mezi jinými domy, poctěnými touto vzácnou přízní, uvádějí se z měšťanstva rody Pucci, Galli, ze šlechty Sagripanti, Mattei, Naro, Gaspari a jiné.

druhý den pokorný sluha Boží mohl připojit svůj jásoť k jásoťu lidu.¹ Mladý anglický ranhojič, p. Porter, raněný podobnou slepotou, se zálibou líčí při svém výslechu vzrušení, jakého zakoušel, když ponejprv spadl závoj s jeho očí. U jistých osob výjimkou a snad tajným soudem Prozřetelnosti zaslepení to zůstalo trvalým a naprostým.

Svatý a učený muž, p. Pietro Meli, z vyššího gymnasia Moudrosti, po marném úsilí prodrati se davem, poklekl v oratoři příslušející ke kostelu Narození Našeho Pána, řečenému obecně Umírajících, a tam prosil vroucně, by mu bylo dopřáno též spatřiti ono zázračné vidění. Bůh vyslyší jeho modlitbu; ale k velikému úžasu p. Meliho zázrak se děje na nejskrovnějším, nejzapomenutějším, nejstarobylejším, nejopuštěnějším obrazu tohoto kostela.

Spatřily se pohnutlivé výjevy: jakýsi mladý muž v jedné skupině padne na kolena a zvolá: „Díky tobě, ó Maria; ještě den, a bylo by po mně veta na věky.“ Před jeden ze zázračných obrazův byly položeny liliové ratolesti. Tři z těchto lilií, na tak žhoucím slunci římském, po čtyřech měsících se rozzelenaly a zůstaly zeleny po několik měsícův. Na několika obrazech rysy v obličeji oživly a zkrásněly. Barvy na některých těchto obličejích byly potom stkvělejší a živější. Jedna Madona, totiž della Grotta Pinta, nabyla při zázraku výrazu bolestného, a svědkové spatřili, jak jí vytryskla z očí slza. Až na nemnoho výjimek, vzta-

¹ P. Niccolò Rinaldi se vzdal kanonikátu, jehož se mu dostalo v Soře, jeho rodném městě, a šel do Říma, by konal skryt a neznám ve čtvrti obyvatelstva pokorné a namáhavé služby úřadu apoštolského.

hujících se na obrazy našeho Pána, div se dál toliko na obrazech zasvěcených Panně Marii, malovaných a někdy i sochách. Jeden krásný originál Sassoferatův, v jedné kapli, skoro naproti San Niccolò de' Prefetti, jest z počtu veleděl, jichž oblíbenost zázračným dotknutím spolehlivě byla potvrzena.

V alná část divákův mohla jen stěží uvěřiti svědectví svých smyslův. Obraceli se ke všem známým zkumadlům umění a vědy. Několik občanův se chtělo zázračného obrazu dotknouti a ohmatati jej. Jiní brali na pomoc nejjemnější a nejdokonalejší nástroje optické. Jiní spatřivše ukaz s jednoho místa, odstupovali se, přibližovali se, měnili zorný úhel, a každá nová zkouška jen úplněji, nezvratněji stvrzovala obecnou jistotu. Jediný rys by v potřebě stačil, bychom ukázali, až jak byl lidu div ten nesporný. V témž kostele po dva dni bez přestávky bylo jednomu notáři hned na místě, před zraky zástupu, psáti protokol o faktech. Upřímnost a hloubka přesvědčení jest patrna ze samé formy výrokův. Svědkové seč jsou se snaží vylíčiti fakta do nejmenších podrobností. Není výrazu pro vzrušení, jímž jsou naplněni. Jsou prý hotovi zpečetiti svou krví a svým životem svědectví, jež vydávají pravdě.

Zatím co se dály v Římě tyto věci, týž zázrak, již zjištěný v Ankóně, udál se v několika městech států Svaté Stolice ve Frosinone, ve Veruli, v Torrice, v Ceprano, ve Frascati, v Urbanii, v Mercattello, v Calcatě, v Todi v Umbrii. Ježto tato jakási všudypřítomnost zázraku trvala pět nebo šest měsícův, jistě pět nebo šest set tisíc osob po-

tvrzovalo ta fakta a zjišťovalo jejich věrohodnost. Ba počítáme umírněně, pováží-li se, že jen v Římě, bez obyvatelstva neusazeného a obyvatelstva z diécézí v jeho okolí, bylo v té době na sto osmdesát tisíc duší.

Jest snadno pochopiti, jak asi vysoko pod účinky takových událostí v tomto tehdy tak křesťanském Římě vystoupil teploměr horlivosti a víry. Naši dědové, praví očitý svědek, nespátrili a naši potomci snad nikdy už nespátrí divadla podobného tomu, jež se tehdy otvíralo našim zrakům. Řím změnil tvářnost; z bývalého města zůstávala jenom hmotná forma, budovy a památníky. Lid již nebyl týž: obyčeje, mravy, zvyky, způsob života, chůze, řeč, vzhled krámův, ulic, náměstí, kostelův, vše jevílo stopy proměny stěží uvěřitelné i těm, kteří jí byli svědky. Nové Ninive, pokorující se a kající, vážilo ze zdroje milosrdenství Božích nové a neznámé radosti. Svatá jména Ježíš a Maria byla na všech rtech. Na veřejné cestě setkávali jste se za každým krokem s improvisovaným oltářem, kolem něhož se lid modlil litanie nebo *Salve Regina*.¹

¹ *Salve Regina*, tato tak obecná modlitba, tak vhodná v okolnostech, v jakých tehdy byli Římané, jest vzpomínkou na naši starou Francii a na křižácké výpravy. Adhémar de Monteil, nechav vojenství pro službu Boží, stal se biskupem puyským, nejpozději roku 1080. Hostil v Puy papeže Urbana II. r. 1095 a v měsíci říjnu téhož roku zasedal na proslulém koncilu klermontském, na němž se rozhodla první křižácká výprava. Urban II. jej jmenoval hlavou tohoto velikého záměru. Adhémar táhl s výpravou jakožto apoštolský legát neb náměstek. Jeho učenost, jeho ctnosti, jeho důmyslná láska k chudým, jakož i jeho statečnost a pevnost získávaly mu obliby všeho vojska. Jeho

Svatý papež Pius VI. viděl se povinen rozkázati zvláštní missie : missie se začaly již na druhý den po prvním zázraku, totiž v neděli 10. července odpoledne, a trvaly až do 26. téhož měsíce. V tomto Římě, kde tolik basilik otvírá svoje nesmírné lodi zbožnosti věřících, kázání se konala na šesti velikých náměstích. V Římě jako by slovo Boží přetékało ze svatyň na ulici. Kterému cestovateli neutkvěla dojemná vzpomínka na ona kázání, slyšená večer pod širým nebem ve zříceninách Fora nebo na polo sesutých kruhových terrasách Kolossea !

„Jak nám všem, praví jeden zbožný missionář, povolaným, bychom lámali lidu chléb slova Božího, byla naše úloha snadna ! Půda srdcí byla podivně připravena. Pra-

jméno jest v našich starých kronikách sdružováno se jmény takových Enguerrandův de Coucy, Bohémondův, Guiův, Balduinův a nejchrabřejších rytířův :

Et li vesque du Pui qui lor fait le sarmon,

(A biskup puyský, jenž tehdy koná kázání)

praví jeden z našich dávných truvérův. Bohumír Bouillonský vytáhl na první křižáckou výpravu 10. srpna 1096. Adhémar se vydal koncem října s Raymundem IV., hrabětem toloským. Právě než odejel, Adhémar složil *Salve Regina*. Válečný zpěv křižákův byl tedy vzýváním Marie. Slova, jež zakončují toto vzývání: *O clemens, o pia, o dulcis Virgo Maria*, byla připojena svatým Bernardem. Adhémar, byv zachvácen strašným morem, který řádil v Antiochii, odevzdal duši Bohu 5. srpna 1098.—Viz *Literární dějiny Francie* od doma Riveta a jiných benediktinův z bratrstva svatého Maura ; Paříž, 1747, díl VIII. str. 470 ; — *Kronika Alberika*, cisteriáckého mnicha z Trois-Fontaines, r. 1150, str. 263 ; — *Sbírka nevydaných belgických kronik : Poetické legendy o rytíři du Cygne (Labutě), Bohumíru Bouillonském*, díl V. té sbírky, Úvod str. LX. a na jin. místech.

vým missionářem byla Maria. Její dobrota nás zvala žítí tam, kde ona jediná zasévala.“ Kolem kazatele den ze dne se tísníval dav hustý, namačkaný, nesmírný. Po kázání lid se ve skupinách zvolna rozcházel, modle se růženec nebo litanie ; mnoha slzami pohnutí byla zavlažována tato modlitba. Obrazy Mariiny, obklopené ve dne věřícími, ani v noci nebývaly na chvíli opuštěny.

Navečer bývalo viděti, jak se shloučují zbožné šiky, jež se ubíraly zvolna k některému zázračnému obrazu. Zladěné sbory hlaholily nejlíbeznější melodií, *di dolce armonia*. Když chvalozpěvy umlkly, přestávku vyplňoval lid. Byl to tisícerý jásot, tisíceré výkřiky radosti. *Evviva Maria, evviva Gesù, evviva Maria, e chi la creò* ; Zdráva buď Maria, zdráv budiž Ježíš, zdráva buď Maria i ten, který ji stvořil. V těchto processích, sjednávaných a řízených lidem samým, průvod začínaly dívky ; potom šli jinoši a mužové, potom odděleně dívky, matky, ženy všeho věku a všech stavů ; každý v hlubokém usebrání, s očima sklopenýma a často zalitýma slzami. Byla to pohnutlivá podívaná na tyto dívky, jinochy a dívky, obracející se v smutných dnech vlasti se svými prosbami na matku milosrdenství. Kdo by se byl necítil dojat při pohledu na ony dívky, skromné a zastřené závoji, procházející městem s nohama bosýma a mísící svoje andělské zpěvy se vzdechy lidu ! Jako za krásných dnův Církve bylo pozorovati v zástupech, jež se křižovaly na všech místech města, muže s oznamy a nástroji pokání. Zástupy přicházely za zástupy a vystřídávaly se takto kolem každého obrazu po celou noc.

Ani zdaleka nebylo třeba povzbuzovati k horlivosti, naopak bylo dlužno kázniti její projevy. Missionáři zvolna vysvětlili lidu, že tyto noční pouti snadno by se zvrhly, a za ně pořádali processí, vycházející z každého missijního náměstí. Tehdy bývalo viděti pokorné kněží, jak vedou Římem řady patnácti neb dvaceti tisíc věřících, jichž chování připomínalo dávné anachoréty. Dav obléhal zpovědnice ; veřejní hříšníci se veřejně obraceli ; útočné zbraně se v tisících skládaly pod obrazy Panny Marie. Na všech stranách bylo slyšeti jen o odčiňování a napravování. Již žádného opilství, žádných bitek, žádných hádek, žádného klení, žádného rouhání. V Římě se dýchal jakýsi vánek nebeský. Jaké by to bylo štěstí, kdyby se býval nezměnil takový stav věcí. Ale bylo by možno, aby dobro bylo trvalé na tomto světě běd ?

Takové byly náboženské poměry římské od 9. července 1796 až do prvních měsícův roku 1797. V únoru divy ty objevovaly se zase, ale jen zřídka. Takto v předvečer hrozných zkoušek tento lid byl milosrdně volán od věcí pozemských k věcem nebeským ; Bůh, jako už kolikrát, dával na jevo velekněžskému městu, že lodička Petrova, vždycky zmítaná vlnami, ponese svoji slavnou nesmrtelnost až do posledních věkův světa.

Již prvního října 1796 Pius VI. uložil svému náměstku, kardinálu della Somaglia, by vydal a podpisem stvrdil příkaz zavéstí právní vyšetřování, které se také začalo, ještě když zázrak se dál. Šlo o fakta, o nichž vydávalo svědectví celé město a jichž pravdivost papežští vyslanci mohli zjiš-

fovať každý den. Přes tisíc soukromých osob v tu chvíli podepsalo prohlášení, na jichž obsah se zavazovali později přísahati. Osmdesát šest prvních právních výpovědí bylo tak souhlasných, tak určitých, tak nevývratných, že se zdálo zbytečno sbíratí jich více. Zůstali tedy na tom, že prohlášení ostatních svědkův, počtem asi tisíc, připojili k aktům jako listiny do zálohy. Autor zprávy uveřejněné r. 1797, p. Marchetti, pečlivě připojil na konci svého díla ve formě dodatku text prohlášení, jména podepsaných, jména osmdesáti šesti osob, jichž svědectví byla protokolována, a posléze ukázkou slovný obsah jednoho výslechu.

V této nepřehledné řadě vlastních jmen jsou zastoupeny všechny vrstvy společenské, šlechta, soudní dvory, sbory učencův, akademie, krásná umění, průmysl, obchod, řemesla. Vedle jmen nejskromnějších setkáváme se tam s údy rodův Orsini, Altieri, Albani, Bracciano, Brancadoro, Malatesta, slovem s údy všech vznešených domův římských. Též nalézáme na těchto dlouhých seznamech skoro všechny národnosti Italie a Evropy, Neapolce, Toskánce, Janovany, Piemontany, Francouze, Němce, Angličany, Španěly, Řeky. Pře takto dokumentovaná byla předložena na zkoumání doktorům, a když byly vykonány všechny předpisy, stanovené pro taková řízení svatým sněmem tridentským, kardinál vikář římský vynesl úkaz pravící, že neobyčejné a zázračné události, o nichž se šetření dalo, byly uznány za pravdivé. Dával tudíž právo rozhlašovati tyto události. Později bylo rozhodnuto, že každý rok na památku se bude slaviti v Římě svátek; byl stanoven na 9. července, pod

titulem *Prodigiorum Beatae Mariae Virginis*, divů Panny Marie,¹ někde pod titulem *Reginae Pacis*.

V Ankóně, kde zázrak trval bez přerušení od 25. června 1796 až do měsíce ledna 1797, to jest přes šest měsícův, občané, chtějící též zvěčnit jeho pamět, rozhodli se dne 23. ledna s předsedajícími obecnými staršími, by se dni 25. a 26. června každého roku oslavovaly Mši a slavnou pobožností, po nichž by bývaly veřejné hry a radovánky. Za několik dní po tomto usnesení, totiž 10. února 1797, vjížděl vítězně do Ankóny Bonaparte, kamž ho předešla jeho vojska o čtyřicet osm hodin.² Ubytuje se v paláci mar-

¹ *London Chronicle* z 5. ledna 1797 oznámil jako knížku vycházející téhož dne dílko důstojného Josefa Beringtona, nadepsané *Zkoumání zázračných fakt oznamovaných rozličnými korrespondencemi italskými*. Důstojný Josef Berington, jehož práce neznáme, popíral dle všeho možnost fakt, jež zjišťovalo na místě pět nebo šest tisíc očitých svědkův. Nejméně soudní z diváků byli by mohli říci učenci: Buď nás naše smysly nic nešálí, a tehdy jest zázrak jistý; nebo nás šálí, a pak, povážíme-li souhlas okolností, jest zázrak ještě větší. Klam společný tolika osobám na tak mnoha rozličných místech, byl by opravdu zázrakem, předčicím, možno-li to, nad zázrak, proti němuž se ohrazoval důst. Joseph Berington. Všimněme si, že div se nezjevuje v žádné z velikých basilik římských: děje se v kaplích, oratořích, na náměstí, v koutě ulic, tam, kde lid může snadno viděti fakta, a děje se jediné tam.

² Následující podrobnosti jsou vzaty z velmi zajímavé zprávy, jež vyšla v časopise *Univers* 23. července 1850. Toto vypravování jest desátou kapitolou podrobné historie zázračné Madony di San Ciriaco,

kýze Trionfi. Podporovatelé zmatkův, lidé, kteří spekulovali s pohromami své vlastní země, přičítali si za zásluhu u francouzského generála, líčíce mu zázrak ankónský jako ovoce kněžského podvodu, majícího pobouřiti lid; a za viníky označili bídácky mezi jinými váženými občany pp. Cyriaka Capoleoni a Josefa Cadolini, kanovníky kathedrály ankónské. Bonaparte popuzen předvolává si oba kanovníky, ostře je kárá a vyhrožuje jim a zprvu nepřipouští, by se ospravedlnili. Přece však, když se nabízejí, že mu přinesou ukázati samu Madonu, s níž se staly domnělé podvody, jako by se generál mírnil; uklidní se a káže oběma kněžím, by přišli na druhý den.

V ustanovenou hodinu Napoleon, jenž byl právě na procházce, vrací se do paláce Trionfi. Byl večer. Oba kanovníci ho očekávali, provázeni jedním spolukanovníkem, p. Františkem Candelari, jehož jim kapitula připojila. Bonaparte byl v hlavním salonu svého bytu; seděl prostřed četného štábu a sboru městských rad; velí uvést kanovníky.

Jeden z kněží odhaliv s úctou svatý obraz, staví jej na mramorový stůlek, a ihned obrací se naň všechny zraky. Napoleon, spatřiv Madonu, nemůže skrýti svého zaražení a po chvíli mlčení praví:

kterou chovají v rukopise archivy kathedrály ankónské a která jest nadepsána: *Storia della miracolosa immagine di Maria santissima sotto il titolo della Regina di tutti i Santi, etc., scritta dal deputato al suo altare can. Francesco Candelari l'anno 1796 e seguenti.* — Pan Artaud uvádí též fakta ve své historii Pia VII., ale jen povrchně a neúplně. Viz historie papeže Pia VII., díl 1., str. 28. — 2 sv. in-8°. Paříž 1836.

„Toť velmi krásný obraz ; jest krásný, překrásný !“

Jest mu podáno plátno vyňaté z rámce ; bere je, prohlíží si je, ohmatává kanavu, zkoumá pečlivě barvy, jest znova unesen krásou malby, potom postaviv si obraz proti sobě, dí tím prudkým a trhaným tónem, jímž mluvíval :

„Tento obraz jest překrásný ; ale kde pak viděti, že by, jak pravíte, otvíral a zavíral oči ? Fanatismus, pověra ! Věřím v zázraky Mojžíšovy a v zázraky Evangelia ; měli byste býti méně povolní, připouštějíce jiné. Klamete lid a namlouváte mu lži. Vidíte přece, že přede mnou vaše Madona neotvírá oči. Co na to můžete odpověděti ?“

P. Candelari, právě autor vypravování, dí obraceje se uctivě na Napoleona : „Generále, dovolíte-li, odpovím.“

„Mluvte“, odvětil Bonaparte.

„Bůh, ujal se slova kanovník, koná svou svaťou všemohoucností divy, kdy chce, jak chce a kde chce. These té nelze popírati. Když Bůh jest svoboden činiti, co se mu líbí, na nebi i na zemi, a jedná vždy dle předivného pořádání své prozřetelnosti, kdo ho může přiměti, by konal zázraky, když se zlíbí člověku ?“

„Mluvíte velmi dobře, odvětil generál ; ale ani teď ani kdy jindy Bůh nezpůsobil toho divu, by otvíral a zavíral oči této malby, jak tvrdíte. O tom jsem přesvědčen. Zdálo se vám to tak, poněvadž lidský zrak přčasto se mýlívá tím, že světlo se rozličně odráží nebo že působí na sklo. Treba dobře znáti zákony fysické a optické, a potom objevíme prostý, přirozený úkaz tam, kdy obyčejný nevědomec vidí zázrak.“

„Dovolte, občane generále, odpověděl p. Candelari; řeknu vám bez vychloubání a jediné proto, abych obhájil pravdu, že i já, díky Bohu, jsem studoval zákony fysické a optické, jak jste právě tak moudře radil. Též jsem s počátku pochyboval o takovém divu, byť sebe jasněji mi jej bylo dáno vídati společně s mnoha jinými osobami. Ale když jsem po nejprísnějším zkoumání a zkoušení vyšetřil zázrak při světle voskovic i bez něho, v slunečním jase ostrém a přirozeném nebo změněném tím, že prošel okny, ve dne i v noci, dívaje se křišťálem na malbě i bez něho, hledě přímo i z boku, pouhým okem i brejlemi; vida, že se opakuje trvale, ať jsem byl sebe obezřelejší proti šálení zraku, byl jsem nucen v div uvěřiti, nechtěl-li jsem popírat zřejmosti. Jedna úvaha ještě zvyšuje můj podiv: kdykoliv se zázrak udá znovu, Boží všemohoucnost tvoří v obraze to, čeho na něm nikterak nevyjádřilo umění pomocí barev. Vskutku, občane generále, dobře si všimněte, na tomto svatém obraze nepozorujeme než spodní část oka; Panna Maria, jsouc vypodobněna při nejpokornějším rozjímání, má oči sklopeny k zemi a jakoby zavřeny. A přece mnoho a mnohokrát se spatřilo, jak byly oči úplně otevřeny, ve svých přirozených barvách, jak se obracely s prava v levo, vzhůru i dolů, jako by to byla živoucí osoba; právě tohoto by nemohlo, bez tvořící všemohoucnosti, mrtvé plátno. Vše to bylo pozorováno mnoha vznešenými osobami i třemi zkušenými malíři, bez nejslabšího stínu neurčitosti, když se svatý obraz vyňal z rámce, by se právně vyšetřil. Div udál se znovu, když biskup roz-

hodl, by jistý italský malíř namaloval kopii obrazu. Posléze nespočetně mnoho osob zjistilo na vlastní oči jeho pravost. Vidím ve vašem saloně občana advokáta Bonaviu; nikoho jiného než jeho označila biskupská kurie, by zavedl proces dle předepsaných pravidel: račte se ho tázati, občane generále; poví vám, jest-li pravda, že v první ze dvou okolností, jež jsem právě připomněl, nechybělo mnoho, aby byl neomdlel, při pohledu na div; poví vám, jest-li pravda, že sta a sta osob, všeho věku a všeho stavu svědčilo pod přísahou o pravdivosti a skutečnosti tohoto tak často opakovaného velikého zázraku.“

Pan Bonavia, byv takto požádán o vysvětlení, ujímá se na pokyn generálův slova a hlasem pevným, jasně a určitě líčí nadpřirozená fakta, jichž byl osobně svědkem.

Generál poslouchá advokáta, ani jednou ho nepřerušuje, nenamítaje ani slova; potom jakoby zaujat vypravováním, jež poslouchal, přistupuje k obrazu a znovu si jej s nejbystřejší pozorností prohlíží.

Nahrudi Madony byla stuha okrášlená perlami a rubíny.

„Nač jest tomuto obrazu všecko toto bohatství? pravil Napoleon; Madona jich nepotřebuje; jest lépe sejmouti je s ní a dáti je některé útulně, by penězi, jež za ně strží, provdala nějakou dívku.“

Pan Bonavia, na něhož se generál obrátil pronášeje tato slova, odpověděl vážně:

„Občane generále, jste pánem.“

Bonaparte vztáhne opravdu ruku na klenoty, ale stuha, již drží stříbrná nit, nepovoluje. Jeden z kanovníků, p.

Cyriak Capoleoni, ji odděluje a podává generálovi, který se již strojí odevzdati klenoty panu Bonaviovi, na věno některé dívce z útulny Prozřetelnosti nebo Milosrdenství, ale v tom na ráz váhá, spouští ruku a zdá se prudce rozčilen.

„Ale nastojte, praví naivní autor vypravování, generál náhle couvá; jme se procházeti salonem; opakuje po několikráte, že klenoty se dají na věno některé dívce: a nikdy se nemůže rozhodnouti, by to vykonal. Taková nerozhodnost, jež jistě potrvála nemalou chvíli, časté měnění barvy, jež každý pozoroval v jeho obličejí, zatím co zůstal tak v nejistotě, vyvolaly u všech hostí podiv, tím větší, že nerozhodnost nikterak nebyla v jeho povaze; naopak generál býval vždy ve všem rázný. Dlužno tedy uznati, že ho v té chvíli zadržela jakási nadpřirozená ruka.“

Co se asi stalo v srdci Napoleonovu? Nevíme; co však jest jisto, za chvíli, místo aby dal skvosty p. Bonaviovi, přistupuje k obrazu a všem ku podivu poroučí p. Capoleonimu, by zavěsil klenoty zase tak, jak byly. „Mnoho z přítomných se dohadovalo, připojuje vypravovatel, a nikoliv bezdůvodně, uváží-li se neobyčejné okolnosti, jež jsme právě uvedli, že generál uzřel onen div na svatém obraze.“ Ať tomu jakkoliv, poručil, by uložili Madonu do rámce a odnesli ji se vši náležitou úctou; potom se vzdálil.

Přeložil Otto Albert Tichý.

VELIKÉ PROROCTVÍ SVATÉHO CESAREA, ARCIBISKUPA ARLESSKÉHO

1. Bohu Všemohoucímu toliko přísluší znáti předem věci budoucí, a spasitelné mléko inspirovaných proroctví pramení jediné z Boha jak soucitného tak mocného. Tedy praví Apoštol, *proroctvími nepohrdejte*. Ale zatím co se pohybujeme a žijeme, čas přítomný, tento neúnavný zhoubce, pohlcuje nás. Neznajíce budoucnosti a jsouce velmi neprozíravi, probíháme marně tak těsnou dráhu našeho života. Běda tomu, kdo nesnaží se zbudovati si v srdci příbytek věčný. (III. Král. VIII., 18).

Tys vskuťku, Pane, sám nejvyšší, mocný, opravdový a plodný stvořitel všech věcí. Postupem let nesčetných, která se hromadí budou až k poslednímu soudu jako vlny mořské na pobřežním písku, co vážných věcí se udá!

2. Brzy obec stížena bude hrozným morem, který zachvátí horlivého pastýře.

2. Toť mor, praví svatý Řehoř Turský, který řádil v Arelatu tři léta po smrti svatého Césarea r. 545, když byl biskupem Anxanius, jeho nástupce, oběť horlivosti za tohoto moru. Viz Řehoře Tourského Historií IV. c. 5.

3. Ale jiný pastýř zadržuje svou pevnou důstojností jiného nepřítele krutějšího, a přemluví ho, že napraví škody, jichž natropil v Městě Svatém.

4. O barbarské tlupy různých národů!

5. Gallie úpí pod zlostí žen. *Lépe jest bydleti v zemi pusté, než s ženou svárlivou a zlobivou* (Přísl. XXI., 19).

6. Blažené naše Arles, z nichž jako z posvátné studnice země cizí přijme potoky víry!

7. Hanebná válka zmítá městem a Gallií. Utíkejte nepřatelé; statný kladivník bije na všechny strany silně svým strašným kladivem, zůstavuje výtečnému císaři slávu zdati Araby.

8. Nešťastná Gallie, proč se hrouzíš v neřesti ohavné? Plač, bij se v prsa, křič k nebi a posti se, bys odvrátila hněv Boží.

3. Sv. Aurelian, který zastavuje Totilu a zmírní ducha jeho ve prospěch Říma.

4. Longobardi a Sassové.

5. Války podněcované Fredegundou a Brunhildou.

6. Svatý Virgil, arcibiskup Arelatský, posvěcuje svatého Augustina na biskupa Anglického z rozkazu papeže svatého Řehoře.

7. Karel Martel a Karel Veliký.

8. Truchlý stav Francie kolem r. 827. By odzbrojil mstící rámě Boha, píše Otec Longueval, Ludvík Pobožný přikázal obecný půst a r. 828 na velikém shromáždění v Aix-la-Chapelle naznačil plán oprav.

9. Několikrát zbožné zástupy křesťanů poběhnou na osvobození prvního hrobu světa. Smrti nelítostná, proč ubíjíš budoucího patrona Gallie?

10. Z Germanie východní staré kacířstvo se vrhá jako bouřný proud k provincii Polední. Hle muž Páně, jenž oděn bíle, vyzbrojen zbraněmi mateřskými, se svými druhy je poráží a ubíjí.

11. Patřte na svatá vojska chudoby, k níž se připojují po několika stoletích neohrožení korouhevníci Ježíše Krista. Mnich nestoudný je straší.

12. Běda! lodice Petrova, vyzbrojená do války, pluje po našem proudu. Mnozí lodníci, pošetilí svárlivci, hašteří se o kormidlo.

13. Zpytoval jsi své cesty, ó pastýři výborný! a tvoje tajná žádost jest zázračně pohnána slovem panny. Raduj se, Jerusaléme, hle, král tvůj vrací ti korunu nesmrtelnou.

9. Křížácké výpravy a sv. Ludvík.

10. Kacířstvo Albingenských, Valdenských, atd., přemožené svatým Dominikem, tak pěkně vystiženým jeho bílým oděvem a zbraní svatého Růžence, nejmateřštější.

11. Řády františkánské a jiné, potom Tovařišstvo Ježíšovo a strůjce Protestantismu.

12. Papežové Avignonští na březích Rhôny, proti papeži, veliké schisma západní.

13. Řehoř XI. vrací se do Říma, pobídnut svatou Kateřinou Sien-skou, která mu odhaluje tajné přání usídliti se v Římě, evropském Jerusalémě.

14. Přiblížte se, pohřbivači bez srdce! Mrtvoly napadalé leží nahromaděny. Již rozšiřují zápach smrdutý, a ptáci nebeští se jimi živí.

15. Válkou, hladem, morem, náhlým rozvodněním řeky zpustne město a bude podobno budce zahradní.

16. Kdo vás ozbrojil proti bratřím osleplým?

17. Vrátiv se z kacírstva k víře katolické, vůdce bearnský rozsvítí lesk skvoucí pravdy.

18. Proboden dýkou, dobrý Bože! oddaný otec lidu umírá, vidím to.

19. Poněvadž svítí všude slunce skvoucí za mocného vladaře, Gallie panuje celému světu a její hranice se rozšiřují. Potom v Provenci mor vražedný.

20. Veřejné smýšlení a mravy jsou subtilně otráveny prudkým a rychlým jedem. Krutá zmije, skrytá v květinách literatury, rozzírá svaté oltáře poskvrněné a prastarý trůn.

14. Strašný mor, „Neuvěří se, praví slavný Petrarka, že byl čas, kdy svět byl skoro úplně vylidněn, kdy domy zůstaly bez rodin, města bez obyvatel, pole nevzdělána a pokryta mrtvolami; kterak tomu potomstvo uvěří? Sotva tomu sami věříme my, kteří to vidíme na vlastní oči.“

15. Všechny tyto metly přišly na město Arles 1580.

16. Války náboženské.

17. Jindřich IV.

18. Jindřich IV., jenž miloval své poddané, zavražděn Ravallakem.

19. Ludvík XIV. Mor 1720 v Arles, v Marseilli a jinde.

20. Mrzké dílo Voltairovo a jeho sekty.

21. S vražednou vřavou lživé svobody na dům Boží útoky se ženou. Národ francouzský se pokrývá věčnou hanbou zločiny nejukrutnějšími. Hlava knížete nejmírnějšího, hlavy jeho blízkých, jeho přátel kouletí se budou shora do krve. Jáma krve nevinné jest otevřena, nesmírna. Třesoucí se andělové Gallie, zavalte ji horami a pahrbky ! Náš Spasitel tak čistý jest s trůnu svržen nečistým tělem. Ó té nemilosrdné choutky pekla ! té hrůzy ! té ohavnosti ! zpusťování !

22. Z lůna moře Středozemního vychází znamenitý vojevoda, který vyzdvihne spasný kříž a uchopí do svých válečných rukou zbytky žezla. Jako orel vystoupí a poletí s přílišnou hrdostí. Stiskne Svatého Svatých svými ostrými pařáty. Nadarmo. Sám bude spoután, a rožtrhne směle svá železa jednou. Ale osud protivný sváže ho uprostřed vod až do smrti.

23. Nešťastní příbuzní králů se vracejí, pokoj jest zřízen a veliká radost uchvacuje Gallii. Ale synové lži snují pokoutně zrady. Zatím co půda berberská jest opanována vítězným bílým praporem, Kapetovci třesouce se, hanebně zrazení, i dítko předurčené vypuzení jsou do vyhnanství zuřivými vojáky.

21. Revoluce : „shora do krve :“ guillotina.

22. Napoleon, Elba, návrat a zajetí i smrt na skále Svaté Heleny.

23. Návrat Bourbonů, revoluce, zabrání Alžíru, vypuzení Karla X. dítko předurčeného a královské rodiny.

24. Ukradl jsi trůn, člověče zvrhlý. Zatím co šťastný vítr bude ti váti, obrátíš se na útěk se svým rodem.

25. Krev a řeže. Opovrhování věrou, hanební podvodové, nepoctivost mravů, útokové na Církev Boží vyjí jako šelmy. *Ó Pane! nevydávejš šelmám duši věrných služebníků svých.* (Žalm 73, 19).

26. Orel letí podruhé a nese válku za hranice Gallie. Všechny metly Všemohoucího padají na lidi bezbožné. Všichni živlové jsou rozbouřeni. Země se třese na mnoha místech a pohlcuje živé. Ubude plodin zemských. Kořeny pozbývají potřebné vlhkosti. Osevy hnijí v polích, a které vzklíčí, nic nevydají. Vzduch jest porušen a jeho přirozený směr jest skoro všude změněn. Nakažlivými nemocemi náhlá a měnlivá úmrtnost útočí na lidi i na zvířata.

27. V ten čas klášter pannen, zbudovaný od nedávna, zase jest zničen údy Církve, brzy potrestanými od Boha těžkými nemocemi.

28. Který jest tento král postrašný, honosivec, přibíhající od severu s četným vojskem jízdným i pěším? Pustoší a očišťuje Gallii, nevěrnou jejímu Bohu a jejím knížatům.

24. Ludvík Filip, jeho kralování, jeho pád.

25. Revoluce 1848 a 1852.

26. Druhá Říše, Napoleon III., moderní katastrofy.

27. Klášter sv. Césarea, obnovený dominikánkami r. 1859, byl zrušen 1868 přičiněním církevníků, z nichž jeden, rozežrán rakovinami, zemřel v den obnovení kláštera, jiný zblblnul, třetí po hrozných utrpeních skonal, atd. Arelafané je znají.

28. a dalších netřeba již vysvětlovati.

29. Oslaben a opuštěn orel pouští žezlo ze svých malátných drápův a mizí navždy.

30. Děsný třeskot zbraní! železem a ohněm stísněn bude Babylon Gallie; padá u veliký požár, potopen v krvi.

31. Potom druhé město království a ještě jiné budou zničena.

32. Tehdy zazáří skvělost Božího milosrdenství, neboť nejvyšší spravedlnost udeřila na všechny zlé. Přichází, ušlechtilý vyhnanec, Bohem daný.

Sedá na trůn svých předků, s něhož zloba lidí zvrhlých ho zahnalá. Opět nabývá koruny lilií, znovu rozkvetlých. Svou nepřemožitelnou odvahou zkruší všechny syny Brutovy, jejichž památka bude navždy zničena. Přeloživ sídlo své do města velekněžského, *Král z Blois* postaví tiáru královskou na hlavu svatého Velekněze, napojeného hořkostí trampot; a ten přiměje kněžstvo, by žilo po řádu kázně dob apoštolských. Oba, sjednoceni srdcem i duší, vítězstvím oprav naplní svět.

Ó přelibý pokoji! tvoje ovoce se rozvíjetí bude až do konce časů. Tak se staň.

PROROCTVÍ SVATÉHO PATERNA¹

Za sedm luster a za nějakých třicet proměn měsíců po té, co krev spravedlivého poteče, darebácci a ničemové ze všeho všudy nadělají zbraní bojstevnických. Zpustošení padne na Tuile.²

Ježto vítězství dosáhnou, Frankové (Svobodní) Francie ocitnou se u velikém sváru, právě tak jako poslanci lidu.

Aquila non capit muscas.

Válka slov trvati bude déle než válka Trojanská.

Věřící trpí a krev teče, zatím co matka silná nebude chtít slyšet poručníka sirotka vinic.

Z lidí a věcí síla počtu bude velmi vychvalována a jakost bude zmírati beze zkoumání.

Rádo by dětství navěsilo bulíků na nos věku zralému : dětství má kdy čekati: kdo hodně čeká, dobrého se dočeká.

Mnohé nakažlivé nemoci zpustošily zemi kapetovců.

Veliké povodně smyjí skvrnu držitelů zákonodárství.

¹ Vydavatel v *Annales du Surnaturel*, roku 1887 (str. 307), praví, že tato podivná prorocství byla nalezena 1745. v archivech kaple svatého Paterna v Métrofu, na konci prastarého exempláře *Následování Krista*.

² *Tuile*, krycí taška na střechu, prejz, snad též zkrácené *Tuileries* královský hrad v Paříži.

Plebs bojovati bude proti liliím, občan (buržoa) proti šlechtě, a synové Brutovi nezabrání, by kupci mýtin se neobjevili.

Žena Albiona bude chtít oplodnit ostatek Korsiky proti Kapě : onoho času schlípnou křídla skřivánek Gallův a nebudou se vznášeti vysoko ve vzduchu.

Na vlnách stylového myšlení plouti budou mnohé lodě pirátů a lupičů, a svítiti budou mnohé štíty na mrzkých šroubech mnoha falešných rytířů litery a zákonů.

Kníže posmrtné tuze vzrostlé, uzřevši před tím mnoho cizích zemí, přijde němé do města k úžasu všech ; ale není čas, by lilie přišlá ujala se práce skrze svého mistra a pána ; dvě lustra uplynula, nebude dlouho čekat.

Velký podvod bude poznán ze smluv lidu, budova proboří se na písku.

Mistr vyhnal dělníky, kteří se s ním rovnostnili ; špatným pacholkům není dobrých pánů. Velkým mluvčím stane se jako těm, kdož upadají ve zmatek. Skřivánek Gallův volně vzlétne do výše. Vrchnost přichází k životu z milosti, by potěšena byla z kacírstev země věrnosti.

Krev teče, hřebínek se ježí na hlavě pýchajících zločinů jako na lišce, lapené do skřipce svobodnými.

Co lidí dobra zůstává klidno ; Bůh vše vidí, časy se naplňují, spravedlnost hybatele hromu jde, Bůh poroučí, ale též dovoluje.

Poutník zadržený uragany přibližuje se k Tuilím ; zjeví se náhle na velikém náměstí a vznítí mnohou radost ve družině udatných.

Uchazeči pokusní jsou tuze žalostni a bědně zkrušeni. Železo neohne se tentokrát pod zobákem ptáků Jupiterových nebo z kuřího dvora. Ptáci královští nemají už křídel.

Sám jeden zachránil božsky pokolení lidské, sám jeden též bude nade všechny. Vidím přicházeťi toho, který bude vládnouti.

Ó jak veliké mistrovství, jaká odvaha, dobrota, opatrnost! Hle čas, který uzrál v plody.

Slunce obnovy, zahnávši uragany, mraky a výpary morové, které posílají nemoc lidskému pokolení, způsobí podivuhodnou žeň: společnost dobra sela, bude též kliditi.

Stalo se, Bůh sám jest velik; přičiněním Phebovým uzrály plody vzácné; vrátil větvoví stromům, plodnost brázdam, radost přástkám a besedám večerních bdění i čest věrným věřícím.

Jednota Boha na dlouhé dny nastolí v slávě hlavu práva.

Lev najde útočiště a sjednocení v stínu u radla.

Jiné démanty než žezla africká upadnou do kalichu, z něhož vypučí nové a krásné rodokmeny.

Velcí zchátralci, mocní v lítosti, spatří hrob velikého světce Afriky, vedle něhož stavěti budou útočiště a plakati budou svých chyb a hříchů.

Toť vše.

POSLEDNÍ NADĚJE V PŘÍTOMNOSTI

Jediné události budou s to, by nás zachránily i poučily. Nic není zralého pro pravdu . . . Čekejme, až promluví Prozřetelnost. Snad prve než Francie padne, Bůh jí udělí velikou Vládu . . . Ale kdy ? Bděme tedy, by vytrvala : po ní, nicota samé Evropy . . .

Až přijde tato chvíle, jak se otevrou pravému Králi brány Francie ? Otevrou se rukou Boží. Jsou v lidské společnosti postavení, jež jsou mimo moc, ano i mimo myšlení člověkovu : tehdy Bůh na něm nežádá, než aby se vrátil k pravdě a potom poslouchal . . .

Revoluce nás přivedla v jedno z těchto postavení.

Ostatně vy státníci ani nebudujete ani nerušíte. Dobro přijde jednoho dne zásluhou modlitby, jako v únoru přišel trest vinou zla . . . Lidé tedy nikdy neuvěří, že jsou podřízeni Všemohoucnosti, že Bůh si vymínil život, vychování, trestání a spásu národů !

Pro tuto chvíli spěchejme obnoviti pomocí ctností pravou aristokracii. Neuspíšíme událostí leč modlitbou a dobrem. Cokoliv bychom začali jiného, stalo by se znamením nenapravitelného neštěstí.

Restauration française, kap. LVII.

Národy Revoluce nejsou již mocny prolomiti kruh, do něhož se zavřely. Dlužno, aby se Revoluce stravovala sama až do označeného bodu. Legitimismus se šálí, když myslí, že může v této chvíli naříditi Francii směrem, který by nás vedl ke spáse.

Toto se bude zdáti podivno : dlužno, aby sám sebe úplně vybavil z revoluce. Za Ludvíka Filipa byl by si přál s p. de Genoudem obecného hlasování ; za vlády prozatímní s p. de La Rochejaqueleinem odvolávání k lidu ; za presidenta s p. Berryem vlády parlamentární ; se všemi svými údy skorem přeje si ještě gallikanismu, ba spoléhá i na liberalismus ; se slušným počtem přeje si reformy hypoteční, přepychu, industrialismu, úvěru, banky zemědělské, svobody tisku atd. ! Dlužno, aby všechny tyto bludy padly. Dlužno, aby události, kterých jest dosud nemožno udati, přivedly zase světlo na tyto důležité věci.

Dlužno, aby Urozené mínění úplně zvědělo, co to jest *Revoluce*, již samo dopustilo, by vzklíčila v srdci bývalé Francie, a později, by vyšlehla a panovala nad námi. Neboť Revoluce vznikla na výšinách, jako hrom v oblacích, než zasahuje zemi. Též je nevyhnutelno, by se Francie sama úplně vyvedla z bludu, a by jedním slovem všude byl blud jakoby předem poražen. Stačila by v tuto chvíli opora legitimistův, by dosadila Krále na trůn ? Ticho ! . . . Dlužno, aby přišel stkvělý mocí a zářící dobrotou ! Všecka jeho síla, všecko jeho panství nad míněním bude v této upřímnosti, s jakou se přiznává, vyznává spravedlivá a mocná vláda, již vyžaduje stav Francie !

Narovnávání a sliby přivádějí jenom nevážnost : mimo to byly by bezmocny. Člověk však bývá oslněn otevřeností a hotov následovati duše, jejíž velikost poznal !

Dlužno se ke všemu přiznati. V tom podivném chaosu, který se považuje za rodící se svět, toliko legitimisté mají oči obráceny k světlu, a přece i oni budou bezmocni... Proč ? ne-li, že doufají stáhnouti na moře koráb těmi pákami, jimiž vězí v bahně. Dlužno, aby nám přišla veliká pomoc od Toho, jenž prvé než stvořil svět, oddělil jasnost od temnot !

V tuto chvíli nemůžeme jednati vskutku, leč vrátice se druh za druhem ve Víru, to jest v dobro a v úplnou pravdu.¹

Třeba-li říci svoji myšlenku celou : Po naší nynější anarchii nastoupí co nevidět despotismus ; a lékem od despotismu bude PRÁVO BOŽÍ...

¹ Vše se vydá v šanc, bude-li se chtít, aby se pravda shýbala, vcházejíc k nám. Tehdy by zlo bylo nenapravitelno, a Král by se nemohl vrátiti, leč až by ve Francii už nebylo legitimistův.

Gallikanismus a liberalismus jsou dvě špatné tělivy luku, a pohřichu my jich nemíníme vyměnit ! Pořád chceme zakládati autoritu na nejnebezpečnějších negacích autority, jakými jen může trpěti naše doba !

Setrvávati ve své nedůvěře k Svatému Otci, držiteli pravdy, i k řeholním řádům, jejím posledním obhájcům, a svěřiti se bláznivě lžím liberalismu ; tvrditi jako on, že svrchovanost vychází z lidu, že Boha dlužno vymýtit z politiky a Církev oddělit od státu, totiž vydati Revoluci, znamená to opravdu zdvihati se v politice dosti vysoko, bychom přispěli národům na pomoc ?

STAV SKUTEČNÝ

Říká se, že Revoluce otvírá lidstvu svět svěkla, nesmírnou éru štěstí; ale fakta praví, že lidstvo bere za své...

Proč? Poněvadž Revoluce v něm zničila úctu a poslušnost.

Byla-li Církev školou úcty, liberalismus jest školou nevážnosti.

Jestli v poslušnosti jistá zvláštní moralita, již by ani duchův osvícených nejušlechtilejšími teoriemi nebylo možno zbaviti bez nebezpečství: tím méně dav. Definitivní pád poslušnosti bude definitivním pádem civilisace.

Třicet let bylo by třeba obnovovati vědu se snahou po pravosti, věrnosti, by se našla zase pravda! a sto let obnovovati mravy, bychom se vrátili v dobro. Naše nynější Věda jest dokonalou budovou pýchy.

Vše se v ní jeví správným, zákonným, poněvadž vše v ní opravdu má na zřeteli člověka, ale člověka, který se chce odloučiti od Boha.

Na první pohled nic prostšího než všechna ta práva! Kde se zastavili? právo na práci, na podporu, na rozum, na vyučování, na úvěr, na vlastnictví, na rovnost, na svobodu! Proč vlastně zahlazují Boha, podvracejí práci, ctnost, povinnost, poslušnost, vlastnictví a svobodu?

Jakže, vy budující člověka NIČÍTE SPOLEČNOST? Kdy se pozná ta hrozná illuse, již jste si činili? Kdy se uvidí,

že Společnost žije jen na práci, na ctnosti, na povinnosti a na poslušnosti, a nikoliv na principu pohanském? Nevzniká-liž Společnost leč pod tou podmínkou, že život člověka jest v ní životem záležejícím jen v povinnostech a nikoliv v osobování si smýšlených Práv¹? . . .

Lidé nevědomky dovršili právě vědu, kterou by jim byl nabídl vzbouřený Anděl, kdyby byl přišel na zemi, by ji svedl a uchvátil . . . To jest tím, že lidé ode dvou století užívají svého rozumu na to, by šli ve směru svého já! Věda strašlivá, neboť ani řeč důvodného rozumování ani rozumný důvod zbraní jí nezmohou. To se podobá vědě démonově . . .

Jak vyméstí nyní takovou vědu? Bude ji možno vyrvatí z duše zlých? Mezi pravdou a bludem zbraně jsou možná stejny, ale zápas již není stejný: jediné srdce je může od sebe rozeznati! a srdce jest zničeno. Pýcha znovu zbudovala svou nauku, vše ohlašuje náš konec . . . Demokracie nám přináší Barbarství posledních dob . . .²

Udrží-li se republika, bude to jako ty stařecké nemoci, kterých se nesmí dotknouti, by se nepřivodila krise konečná . . . — Ale což úsilí aristokracií? což se nezdvihne

¹ Kromě povinností, jaká prvotní práva může míti sama v sobě bytost, jež vycházejíc z nicoty, den co den se zavazuje novou povinností k rodině a ke společnosti (od níž přijímá výživu, vychování, vyučení, spravedlnost a ochranu až do smrti)?

Její první úlohou jest vděčnost; všechna její práva se tedy rodí postupně z povinností, jež vykonala . . .

² Který Výbojce toto přijde zarazit? . . .

šlechta? — Už od dlouhé doby jí není! A což měšťanstvo? Visí příliš na penězích a rozumuje příliš špatně! nyní mají panství duchové střední.

Jak věřiti demokratickým vývodům, jež se doufalo těžiti z Evangelia, jakmile se poznal stav naší pýchy? Století XVIII. dokončilo zvrácení lidského ducha; vše se minulo s cílem... Vzhledem ke stavu, v němž toto nešťastné století zůstavilo vědu, mravy a ducha lidí, vzhledem ke vzrůstání pýchy, kterého již nikdo neutiší, nijak se nezachráníme bez pomoci Boží, a Evropa ocitá se v nebezpečí, že neprodlouží svého života leč vládami absolutními...

Francouzové, ničíce všemi svými snahami poslušnost a úctu k autoritě, učinili nevyhnutelným despotismus a možná že pokoření ještě hlubší...

Jak dlouho potrvá takový stav věci? Tak, jak dlouho potrvá pýcha...

Bud' se člověk polepší, nebo nás Bůh, chtěje nás zachrániti, ztrestá.

ROZHODNÁ POMOC

Ať se má pýcha na pozoru: bude-li dále vypuzovati Boha, přejdeme pod vládu absolutní. Nestačí-li na pýchu vláda absolutní, upadneme pod vojenský despotismus. A setrvá-li Francie přes tyto důtky zase v zapomnění svých mravův a ve svém ohavném odporu k Bohu, zakusí ještě většího zhanobení... Neztrácejme s očí osudu Polsky...

Ostatně to, co se dnes nazývá vládou absolutní, jest jenom vyloučení parlamentárního shromáždění. Když mravy, ideje a zákony jsou v rozvratu, sama absolutní moc, jež jest otroctvím zlých, stává se tu svobodou dobrých

Dlužno viděti, že jest nemožno vládnouti s advokáty. Ostatně sněmy mají ve Francii tu nevyhnutelnou závadu, že vytahují stavidla té povodni Pýchy, jež vynáší dnes vrstvy střední, zítra vrstvy spodní, a jež na nás vrhá Revoluci. U nás jsou parlamenty trvalou Revolucí... A pod tímto režimem bezmocnosti zákony vedou si tím svévolněji k jednotlivcům, jak mravy a tradice jich už nechrání. Nebylo pozitivní tyranie leč pod vládou parlamentární. Od padesáti let rodiny, mravy, zemědělství nepoznaly několika skutečných svobod leč pod vládami zjevně absolutními.

Od té doby byly zkracovány, zotročovány a obětovány všemi vládami domněle svobodnými, založenými liberalismem nebo Revolucí.

Vláda silná není silnou leč proti stranám, může zůstatí tím mírnější k osobám soukromým. Jsouc absolutní proti

zlu, proti každé újmě svrchovanosti, uchovává jen více spravedlnosti pro vše, co s ní spolupůsobí k dobru a k pokoji.

Žádný Francouz si zajisté nepřeje vlády absolutní, neboť to jest pokoření jako též poslední pomoc. Ale ještě více se obává Francouz, by nespátral toho despotismu rozředeného pokrytectvy, jehož byl obětí od r. 1830. Vláda parlamentární nebyla u nás než tyraníí vrstev středních, zúrovňující národ s jejich myšlenkami a s jejich city. Taková vláda přivedla Francii k úpadku, bez sebe menší stopy náhrady. Nebude nám možno vyjít z této osudné slepé uličky leč upřímnou energií vlády legitimní a v pravdě representující nejvyšší zájmy.

Tato vláda, stavši se postrachem zlých a hrůzou pýše, praví dosti, čím by byla dnes na záchranu vzdělanosti! Revoluce dokonale cítí, kde by snadno byla potlačena. Zrušení sněmy vyšlé z Revoluce, zříditi za ně zastoupení opravdové aristokracie, znamenalo by zavřít pýše poslední východiště. Sněmy tvoří strany, plodí znovu narůstající hlavy saně...

Jak třeba býti málo osvíceným, by se zůstávalo v illusi! kdož pak nechte všeho v pouhém slově *republika*?... Již se nazývá rozum tyraníí; zásluha aristokracií; dědictví privilegiem; vlastnictví krádeží; náboženství lží; hodnost královská zločinem... Co vám tedy zbude? Ani vaše hlava: vztahujef se již ohyzdná ruka Hrůzovlády!

Běda tomu, kdo myslí, že poznává v této krisi století symptomy křesťanství, známky pokory, zvěsti pokroku!

Svoboda, rovnost! Slova, jež šálí i ty, kdo si je kladou na srdce. Pod člověkem jsou potřeby, jimž tato země nemůže učiniti zadost; v srdci jeho jest závist, již nemůže upokojiti. Potřeby ty a závist, až dosud potlačované, vzplály v tomto duť svobody a staly se Právem. Toť Právo, jak s ním budete moci bojovati? ... S pýchou na zemi už nelze bydleti ...

Proč nechcete uviděti, že místo společenského obrození roste lidská pýcha a žene se hrozivě jako vody potopy? Od hodiny k hodině vlny stoupají; brzo nezbude na záchranu zkrvavených ostatkův lidstva jiného místa než věčný despotismus.

— Pýcha se zastaví. — Pýcha se nezastaví, až na dně propasti ... Vraťme se k Víře a k poslušnosti, jinak řečeno k rozumu, sice jsme národem ztraceným. Vraťme se k Víře, poněvadž jest světlo; vraťme se k poslušnosti, poněvadž jsme uviděli, jak jest zákon legitimní!

Řekněme si bez vytáčky: jedinou možností vládnouti bude moc zavést zase Víru, zlomiti naši žádostivost a rozmetati strany.

KRÁL

Vše pověděno ! Proti pýše despotismus ; by se uniklo despotismu, Právo Boží.

Svrchovanost Práva Božího souvisí s důstojností a se šťastnou poslušností lidu ; svrchovanost lidu s jejich hanbou a s jejich vzbouřenou pýchou. Ať uvažují lidé : Právo Boží jest jedinou možností, jak se uchrániti v tuto chvíli vojenského despotismu nebo jak mu uniknouti jednoho dne . . . Chce-li Prozřetelnost přece býti ještě dosti milosrdna, by spasila ty, kteří se vzpírají pokání.

Král jest zosobněním práv celého národa. Obnovuje týmž činem vše, řád, mravy, svobody, práva a principy, poněvadž jest principem práva, sebou nahraňuje nepřítomnost každého principu a každého práva.

Jest jeho živoucími „fascies“. Dotknouti se chleba lidu, toť zraniti Krále v jeho útrokách ; zdržovati rozpětí aristokracií, toť bítí ho do srdce ; a sahati na svobody Církve, toť ubližovati zřítelnicím jeho očí. Jest otcem. Jest, dí Písmo Svaté, služebníkem Božím pro dobro !

Ten, kdo se odvolává k lidu¹, posílá lid zpět do barbarství . . . Pro spásu národa, žádoucí Králi, vrať se prvním

¹ Král se nemůže dovolávat lidu ; naopak on čeká, až lid ho zavolá ! My sobě kopeme hrob . . .

Z úcty k svému právu, z úcty k nám samým bude se viděti vyhnanecm tak dlouho, dokud vlast po něm nerozpne náručí.

On jest právo, nesmí se podrobiti síle ; on jest pokoj, jest osvobození, nesmí přijíti z Revoluce.

krokem ve všecku velebnost principu Svrchovanosti ! Nikoliv oklikami, ale slavnostním přiznáním a v síle upřímnosti ! Morální vliv, ten vždycky působil, spíše než potlačování. Nikterak neznáte davu : napřed skloní hlavu s úžasem, potom s vděčností. Vrácení praktických svobod mocí autority jest cesta, kterou lze zdolati lživou a chimerickou svobodu Revoluce.

Král jest svrchovaným pánem. Kolísá-li se o tom slově, vše jest ztraceno . . . nezbytně se dospěje k systému parlamentárnímu, to jest konec koncův ke svrchovanosti lidu, uznávané alespoň smlouvou a přistupující k vydávání zákonův. Nuže, co se stane s principem Zákonnosti, udrží-li se princip svrchovanosti lidu ?

Až bude sněm proti Králi, nevyhnutelné to rozuzlení, která z obou svrchovaností ustoupí ? Zlomí-li svrchovanost lidu svrchovanost královu, konec národu. Zlomí-li, jako r. 1830, svrchovanost králova svrchovanost lidu, revoluce . . . Hle, úskalí ! Vězte dobře, zrušíte-li sněmy čistě parlamentární, nevezmete zemi nic užitečného, a jedinou ranou srazíte hlavu Revoluci.

Ať jest všecka vláda *representativní*, by vyjadřovala a zajišťovala naše zájmy mravní i zároveň naše zájmy hmotné ; a nikoliv *parlamentární*, by po všecky dni uváděla zase v pochybnost tak vznešené a důležité zájmy !

Opravdu není více možno, aby byla parlamentární vláda, než aby byla parlamentární společnost nebo parlamentární rodina : nerokuje se o podmínkách života. Mimo to u nás zplodily tyhle vlády všechny ambice a všechny bludy.

Vy, Girondisté¹, lidé illuse, kteří lpíte vášnivě na principu svrchovanosti lidové, zůstaňte si v republice, uvidíte, až kam dospějete! Ale třeba-li vám též principu svrchovanosti královské, chopte se ho tedy a nezavádějte již boje do samého lůna státu systemém, který staví trůny pýše a živí odboj. Jest-li svrchovaným pánem lid, proč mu třeba krále? Ale potřebuje-li krále, ať ho umí tedy poslouchati! Žádné rozumování se nebude moci vykroučiti z tohoto fakta.

Od příliš dlouhé doby vládne se nad námi obojetnostmi a neúprosnou abstrakcí zákonův: Kéž posléze uslyší národ u sebe tlukot srdce nějakého muže!

Ale Král se nevrátí leč ČINEM NEODOLATELNÉ MOCI, nepřemožitelného nadšení. Bude tedy míti tu šíři srdce, by vstoupil zase do všech základních pojmův Svrchovanosti, jakožto záchrance. A to otevřeně, zřejmě, zpříma! nebezpečí to káže.

První chvíli všeho dobyto nebo vše ztraceno! Ti, kdo si vezmou na svědomí a nabídnou Králi radu opačnou, nebudou mu sloužiti dnes, než aby ho zítra ztratili. S dvojím neštěstím: tím, že ukáže slabost, a tím, že se uvidí dohnán porušiti přísahy. Ve světle praxe, bude opravdu třeba bud'

¹ Co to upřímnosti, by se nám řeklo: „Jsme ti, kteří od *šedesáti let* HLEDAJÍ ve smíru moci monarchické a vůle národní podmínky moderního království!“ — Och, ano, *hledají*, a co nalézáme, zkázu!

Týž veliký spisovatel dodává: „Neuznáváme v hodnosti královské práva, jež by bylo před vůlí národní!“ — Nuže, když ještě nebylo tohoto národa a této vůle a když Království přicházelo, by jej založilo? . . . Ó professorové historie!

sloužit principům z r. 89., to jest Revoluci, nebo přijít a panovati.

Ukládali jsme podmínky vládám revolucionářským. Nebylo by jich opravdu možno držeti na uzdě leč domáháním se strany nebo ústavními listinami, jež se na nich vymáhají. Jelikož takovéto mocnosti neskýtaly žádné záruky, lidé prostým právem obranným činili velmi dobře, že ji poutali závazky.

Ale jaká by to byla nemoudrost jednat takto s mocností, již máme z ruky Boží a jež přichází vykonávat mezi námi autoritu otcovskou?

Ostatně nebudeme míti kdy okolkovati. Blud nás zavede hlouběji, než si myslíme! V tom, kterého nám Prozřetelnost ráčí uchovávat, s přílišným štěstím jednoho dne nalezneme, jakoby náhle, vše, co ztratíme: svoje statky, svoje práva, svoje svobody, svoji bezpečnost, možná i velikost, stkvělost a slávu...

Opakujme si k svému zahanbení: nemůžeme ještě nic; příliš jsme zabředli do bludu. By se obnovil sociální řád, třeba míti pravdu úplnou; ale ukazuje se sotva na prahu našich srdcí! Místo abychom zabezpečili návrat Krále, přivlekli bychom za sebou zase Revoluci. Což přivádíme proudy světla, bychom rozptýlili noc, již jest doba zahalena? Vidíme stále zdar a postup tam, kde není než děsný úpadek...

Nikoliv na Krále, ale na Francii se čeká.

My nejsme hotovi. Chceme, aby Král přišel do osamocení a by se vrátil do postavení, jež se činilo Karlu X.?

Sama valná část Králových přátel by kolem něho způsobila prázdnotu svou opposicí, jakmile by zpozorovali, že nám zase přináší pravdu v politice . . . V této chvíli nezkoušejme této strašlivé hry ! Král jest Francii *poslední pomocí spásy* . . . A také nová neštěstí, vzešlá z utopii naší pýchy, poučí nás někdy dokonale.

Zůstali jsme lapeni v principech falešných, z nichž ani nepomýšlíme vyjít. Třeba nám pochopiti nejprvé, že Víra, a jediná Víra, může přemoci Revoluci ; poněvadž Revoluce, ať to v čemkoliv, jest bludem kořenným, bludem naprostým.

V tuto hodinu málo lidí má dosti genia, by to uviděli. Revoluce jest nesmírná lež, jež působí na francouzskou obraznost dojmem pravdy.

Ať se tedy svědomí za svědomím vrátí v pravdu katolickou, v pravdu politickou a v pravdu ekonomickou, Víra, toť naše pravá zbraň ! Zocelme ji v ctnosti, rozzařme ji vzorným životem, a bude nám možno otevřít cestu Králi. Pospěšme si ! Návrat k principům, skutky a vzorný život jsou *politicky* jedinou pomocí na rychlou záchranu země.

Ty, žádoucí Králi, nech jednati Prozřetelnost; ale až přijde její den, bez slitování zdolej Revoluci ; ucpi všecka zřídla ! Až později bude ti volno osvědčovati k lidem dobrotu a otcovskou péči. Neztrácej už s očí, co se stalo Ludvíku XVI. ! . . . Francouzové jsou zlí od té, co Bourbonové jim ukazují příliš trpělivosti a velkodušnosti,

S Evangeliem i s historií vnikneš do učení obsaženého v těchto slovech : *vše pro lid*, ach, láska toho žádá ! *nic*

skrze lid, nutnost nám to praví ! Zajisté, všechna moc přichází od Boha, ale přichází od Boha pro lid . . . Přichází od Boha, by přiváděla lid zpět k Bohu.

Lidu nedostává se zároveň autority, řízení, moudrosti a rozumu. Učiniti ho pánem, toť chtěti se státi jeho pánem . . . a potom jej pustiti na mořskou propast do smršti jeho pýchy. Učiniti jej pánem, toť poslati jej cestou jeho opojení v despotismus a ve smrt. Svrchovanost lidu jest jenom sebevraždou lidu . . .

Člověk, by si zajistil svobodu, by si udržel svoji vznešenou nezávislost, jest povinen neposlouchati leč Boha. A Bůh zde na zemi, vyvoluje pastýře — jimž se dostane jeho práva, — „vysvětluje se, jak praví de Maistre, svým vyslancem v okrese tohoto světa, časem.“ Dynastie netrvají, leč že Bůh je chce, Revoluce, vylučujíc Ho, kladouc svrchovanost v člověka, uloupila to, co jest posvátného v autoritě, důstojného v poslušnosti.

Ach, jest potřebí Krále tomuto lidu ; moře by se obylo bez břehův, ale nikoliv tento lid bez Krále ! Metly bičovaly naši zemi dle toho, jak se zaváděla její Knížata ; a když jí je vzali, upadla jako zajatkyně v ruce všech svých vykořisťovatelův.

Kdo srdce urozeného a svrchované rozhodnosti uchrání jí ode dneška těch lichvářův úvěru, šířitelův průmyslu, sjednavatelův půjček, zakladatelův monopolů, ničitelův její Víry, jejích mravův, jejího chleba, její krve a jejího území ? Jediný Král, ten pravý Král, duše a naděje lidu, může dosíci, by Společnost, *zbudovaná skrze aristokracie*, nebyla

zbudována jen a jen pro ně ; a by massa lidí, jež není ničím v činnosti, byla vším pro cíl a pro směr.

Král nám praví : Já jsem pastýř dobrý, který dává život svůj za ovce své. Ale nájemník, kterýž není pastýř, sotva uvidí vlka, an jde, opouští ovce a utíká. Vlk uchvacuje a rozhání stádo. Já však jsem pastýř dobrý ; znám své ovce, moje ovce znají mne, a život svůj dávám za ně . . .

Jak bude mocen tento Král, jenž bude věděti, že má k lidu povinnost pečovati o duše, a jakožto otec, pečovati o jejich těla ! Jak bude mocen tento Král, podpora Víry, vzor aristokracií, sen svého lidu ! . . . A nechť Francie neobrací očí ani v pravo ani v levo ; jen jí dala Prozřetelnost ve své vznešené dobrotě Dynastii nemající rovné . . . *Bůh chrání Francie !* uchovává jí vším jejím blouděním zákonného dědice jejich šedesáti Králův. Nenaučíme se vládnouti, básník nenaučí se psáti, ani srdce milovati : Král vládne, básník píše tak, jako milujícímu žhne srdce !

V lednu 1851.

Přeložil Otto Albert Tichý.

Samson na verdunském antipendiu v Klosterneuburku.

MATHILDA TOSKÁNSKÁ

I

Prvým slovem předmluvy k této knize o *Mathildě Toskánské*¹ jest, že „dostává-li se jí aktuálními okolnostmi o zájem více, nezrodila se přece z těchto okolností.“ Nic není pravdivějšího. Žurnalista jako jsme všichni, ale nad to historik, Amédée Renée jest duch příliš povznešený a příliš svobodný, by si počíhával tu neb tam v historii, chtěje polapiti, za vlásek, jenž vždy se trhá, příležitost davového úspěchu. Nemá na to jistých drobných zručností a nepotřebuje jich. Píše dějiny pro dějiny bez pomyšlení na návrat a bez narážky. I kdyby dnes Itálie nehořela v posledním svém boji proti Rakousku, Renée přece by býval uveřejnil život ženy, která v Středověku shrnula Itálii v nejtvrdším jejím odporu proti německému plemeni a která zasloužila si pojmenování „Veliké Italky“.

Tato vznešená postava historická, ponořena i jako ztracena v kronikách, jichž nikdo již nečte, ale zahlédnuta zprvu i nadobro vykopána, ať v kterékoli době byla by rozvášnila

¹ Amédée Renée: *Veliká Italka* (Mathilda Toskánská), 1859.

svou zvláštní krásou každou obraznost, zůstavší poetickou v strohých a střízlivých formách historie a učenosti. Nuže, Amédée Renée jest právě jednou z těchto věčných obrazností. On, autor *Neterů Mazarinových*, *Paní de Montmorency*, a ve svém *Ludvíku XVI.* onoho portrétu Marie Antoinetty, jenž stojí sám za životopis, Renée, jenž dosud, zdá se, zvláště dovedl chápati a chutnati ženy v historii, nemohl, přistupuje ke Středověku, zapomenouti jedné z nejčistěji velikých, jaké kdy byly ... Také ji namaloval, jak malovati umí, a dal nám ji.

A nikterak jí nedal době, která pomíjí, neboť taková historie zůstane. Ano, zůstane ! I kdyby autor, jenž ji napsal, neměl nadání, zářícího z jeho knihy. Zůstane, poněvadž nikdo před ním nesnil o tom, aby ji napsal, a zvláště, zvláště proto, že důvěrně dotýká se muže mnohem ještě většího ženy, s kterou nás seznamuje, muže, vůči němuž dějiny ve Francii byly hanebně nespravedlivy. Dnes přeušlechtilou iniciativou Amédée Renéea nastává obrát v literatuře francouzské. Bude prvním z historiků francouzských, jenž mluvil o papeži Řehořovi VII. s úctou a s podivem, jichž zasluhuje. Neboť tento velekněz vnukl všeli jaké úcty a podivy, jakých nezasluhuje a které my, pravím, zamíláme, aby jeho památka netrpěla úhony.

Amédée Renée, jenž tolik pochopil hraběnkou Mathildu, statečnou tu přítelkyni Řehoře VII., pochopil neméně dobře tohoto muže, jež nosila vedle Boha ve své duši ... Uviděl velikého muže v srdci veliké ženy ; překrásné místo, bychom naň tu patřili ! Pravda tím ničeho nepozbyla ; historie

získala tím věcí dojemných a vznešených. Historie nabývá více lidské krásy a zřejmé morality, ukazujíc Mathildiným cudným přátelstvím, jež ji zpokojuje, ale nemění, mojíšskou tu hlavu Hildebrandovu, vždycky nad pomluvami chtějícími vyléztí až k ní, a která deptá je svou chladnou vznešeností.

II

Nikdo v historii, vyjímaje snad Mathildu, která dělila se s ním o slávu jeho života, též o slávu však jeho urážek, nebyl pomlouván více než Řehoř VII., Karel Veliký Církve. Amédée Renée obrací se v dodatku své knihy proti utrhačným historikům, a cituje z nich některé, ale necitoval jich všech. Citoval učeného Bayla, který, chtěje zhanobiti Řehoře a hraběnkou, vymýšlí jezuitu v *dvanáctém věku*, který zjišťuje, stylem školometů všech staletí, *přílišné důvěrnosti hraběčiny s Řehořem a vymámení statků pobožné ženy tímto duchovním vůdcem* . . . Citoval učeného Voltaira, uzavřevšího thesi Baylovu tou neporovnatelnou drzostí, že „Řehoř byl by býval pitomec, kdyby nebyl užil *světského i svěceného*, aby ovládl hraběnkou Mathildu.“ Citoval učeného Sismondiho, jenž shledává, on, veliký oceňovatel žen! že duše Mathildina byla *ztvárněna ze vsí slepé pověrčivosti jejího pohlaví*. Posléze citoval přeučeného Daunou-a, odpadlého oratoriána, který činí z Řehoře *trapiče lidu, nadaného neuváženou horlivostí*, zrodivší se mu z *nevyčísitelného přesvědčení* . . . A ke všem

těmto učencům přidal učence Guizota, utrhače jiného druhu, neboť znamená to utrhati na cti, ubírá-li se někomu velikosti, aniž na to máme právo.

Nuže, Guizot, mající na duchu protestantskou zátku a nechápající než kněze ženaté, vyčítá Řehořovi za státnickou chybu, Církvi škodlivou, ten kněžský celibát, jež Řehoř udržel s tak strašlivou vůlí. Renée byl by mohl přidati ještě ke všem těmto doktorům a diktátorům historie Thierryho, jenž činí z Řehoře VII. ctížádostivce lidského, chtějícího prostě *za cenu proudů krve lenní panství nad Anglií*; Micheleta, jenž dělá ho skeptikem; a Quineta, jenž tupí svou úctou svatého velekněze, když ho byl proměnil v náboženského revolucionáře, v jakéhosi Robespiera! Renée však se zastavil; měl jich dosti. Měl jich dosti na ukázkou nespravedlnosti dějin a na její opravení.

A věru že ji opraví! Oddal se tomuto úkolu pravdy se zanícením bez příkladu, a v této historii hraběnky Matildy jedním rázem napsal historií dvě. „Veliká Italka“ poučila jej o velikém Italovi, nebo spíše o tom, jenž Italem již není, ale veleknězem, zástupcem Boha na zemi, neosobním a vesměrným jakožto náměstek Ježíše Krista, hlavou všech katolíků. Historik žen přešel k historii mužův a rozvinul v této historii schopnost mohutnější té, již jsme u něho znali. Dosud viděli jsme jej pronikavého, jemného, někdy snad trochu záludného, živě zbarveného i místy politika, naskytlo-li se mu, by jím byl. Zde není méně pronikavý, ale nikdy záludný; zbarvený, ale jadrnější barvy: a politický... pořád politický.

III

Opravdu, právě politický pud upozornil Renéa na velikost Řehoře VII., a správnost tohoto pudu dala mu ji poznati. Není pochyby, že i jiní historikové, též mezi utrhači, cítili politickou mohutnost Řehořovu, neboť kteří duchové, budťež si hrubci, necítí síly! . . . A cítí ji tím lépe! I když ji však cítili, obviňovali ji, zatím co Renée ucítil ji, by ji oslavoval. Nestačilo by jen udati, že ukázal bezúhonnými život a činnost veleknězovy, že je omyl a očistil vši výčitky. Hildebrand neukázal se mu jen velikým mužem, který více méně má pravdu a který více méně se klamal ve svých záměrech podle smutného osudu velikánů. Třeba jíti dále. Zjevil se mu velikým mužem, jenž má pravdu vždy a jenž se nikdy nezmýlil.

I zdůrazňuji tuto věc, protože jsem povinen. Jest toto soud z nejpevnějších, nejstatečněji jasných a nejvzácnějších v nynějším stavu historického smýšlení. Tento soud, jenž docela zvláště ctí svého původce, vyvěrá z politického chápání v pravdě hlubokého. Věc hodná zaznamenání! Amédée Renée došel pouhou inteligencí důsledkův a závěrů našich, nás katolíků, kteří máme jinou pochodeň v rukou.

Jemu papež Řehoř VII. snad není papežem svatým Řehořem VII., kterým jest nám. Jemu snad jest toliko svatým mužem. Ale nám jest *světcem*, i dovedeme vyložiti nadpřirozeně, nejen pouhou jeho neomylnost u věcech dogmatu, o kterou zde nejde, ale onu neomylnost vidění,

záměru a ideje politické, kteráž opravdově činí z něho velíkána, osamoceného mezi nejvyššími! My, my máme světlo rozžehnuté vírou, bychom uviděli v tomto prozřetelnostním člověku státnické milosti, jichž Bůh udělil mu v zájmech působnosti, bez níž zahynul by svět, Renée však toho světla nemá, a přec uviděl tuto neomylnost i řekl, že ji uviděl! A takovými výrazy, že těm, kteří posmívají se mystikám, od nynějška *přeřata písnička* smýšlením muže takové reality, který nechtěl býti, ani dnes ještě, nežli historikem!

Takto jest pro nás prvou zásluhou této knihy, mající více zásluh, že bude lidskou, politickou a pravdivou historií proslavené oběti pomluv, Řehoře VII., jež Macaulay nebyl by mohl počítati do svých *státých Historie*, neboť takový muž se nestíná! Jest to mnohem spíše historie Řehoře VII. než historie hraběnky Mathildy, jež zemřevši ztrácí se tu v pohlcující osobnosti Řehořově jako se v ní ztratila za živa, šťastna ostatně ztrácejíc se v ní, i jak bylo spravedlivě, neboť Řehoř, to byla Církev, a Mathilda nebyla než Itálií: Církev věčná, Itálie jednoho okamžení! Ano ještě více, Mathildy, již Renée šťastnou analogií nazval Johankou z Arku Itálie, jejíž posláni trvalo déle než posláni té chudé Johanky z Arku francouzského, Mathildy, hrdinné bojovnice, jež tak dlouho byla ozbrojeným andělem římského velekněze, Mathildy ani není po její smrti než skrze Řehoře, jako za živa jí nebylo než pro Řehoře. Odsuňte Papeže, i zmizí záře s hlavy, kolem níž Renée marně by se snažil se vším svým talentem sepnouti aureolu, a ejhle, jest jen z oněch feudálních osobností, jichž tolik přešlo, zmi-

zevše v ní zase, tou historií italskou, v níž vědec Ferrari zoufale napočítal sedm tisíc revolucí.

IV

Budiž jakýkoliv titul knihy zvoucí nás jménem ženiným: zanechmež i rozkošných a naivních detailů této znova nalezené básně o kaplanu hraběnky Mathildy, již Renée, obratný zlatník, který umí rozžehovati světla v nejdrobnějších kamíncích, ozdobil stránky své vzkříšené kroniky. Pravou látkou této knihy jest Řehoř, a i když smrt ho pochovala do hrobu, on to jest vždy, jenž naplňuje lidskou historii veliké Italky, on to jest vždy, jehož duch neustupuje, neb se nikdy nepohnul, a jenž zůstal na Mathildě.

Od prvé strany, co pravím? Od prvé řádky svého díla výmluvný historik s tím ostatně souhlasí: „Vedle mohutné postavy Řehoře VII. jest druhá,—praví—jež jako by sama se vymazávala a skrývala se zbožně v stínu, v kterémž ji dějepisci zanechali“ A přeletěv zrakem to, co pozůstalo z císařství Karla Velikého a z nadvlády německé v době Mathildině, jako poháněn a skoro udýchán, by došel k velikánu, který *jediným pokynutím* zarazil císaře a všecku jeho feudalitu za ním před branami poděšené Církve, dává si od 4. stránky palčivou otázku: „Odkud přišel tento člověk, jenž svou autoritou se vstavit mezi pány světa a jehož jméno jest z nejzvučnějších jmen minulosti?“ A začíná ihned, aniž ji už přeruší, onu skvělou historii Hildebrandovu, *jenž byl papežem i nežli se jím stal*, praví kdesi s zázračnou

rozlohou slova, tolik lidé záhy viděli na předurčeném čele tohoto mnicha, budiž v pokoji klášterním, budiž v bouři záležitostí, do nichž byl vmísen, přirozené místo tiary.

A jakkoliv spěšno, jeho vypravování ničeho nezapomnělo. Chtěje na prvním místě napsati historii Mathildinu, která byla čímsi jako historickou jeho sirénou, a protože ji opravou napsal, neuzavřel Řehoře, ježž nám dává, v rámec války a odporu proti Císařství, v němž Mathilda i veliký papež spojili se vlastenectvím a úsilím.

Renée chopil se velekněze všudy, kde jest veleknězem. „Historie Řehoře VII., — praví — jest historií světa v oné době, ale jest to zvláště historie dvou proslulých bojů, neboť veliký ten muž měl boje jak s Císařstvím tak s Církví.“ Bojem s Církví, v kterém Mathilda nebyla, alespoň ne touže měrou jako v druhém boji, zabývá se snad více. Klade větší důraz na činnost reformátora v Řehořovi než na činnost obránce práva církevního proti odporným usurpátorům německým, a u něho, jenž není církevním historikem, jenž nemá z náboženské víry než svou politickou úctu k Církvi, ukazuje to na vzácnou dokonalost zdravého smyslu. Veliká otázka byla opravdu v tomto : — v reformě. Ale v reformě s hůry, z podnětu papežství ! Dějiny Církve v této době, již dovedl vypsati, mají stránky, jež by rozplakaly ty, kdo je milují !

Tehdy špatné mravy hlodaly společnost křesťanskou až do srdce knězova, a kacírství, druhá ta zvrhlost duchovní, kazilo i ducha kněžství. Béranger popřel právě skutečnou přítomnost, to jest jedním rázem všecko Křesťanství

v tvůrčím jeho dogmatu, a konkubinát, stavší se skoro ustanovením, jať ctižádostí svátosti. Souložní kněží chtěli manželství, a Řehoř, stavě se protitěto svatokrádežné ctižádosti, „útoče na pořádek věcí, který čas již upevnil, nepodnikl méně, — praví Renée — nežli že přerušil mravy a navyklý život několika millionů lidí.“ Ale přece se tu neminul; kanony vyplněny s nejostřejší přísností; síla ne mužova, ale síla Boha v muži zachránila Církev a s Církví vzdělanost světa.

Autor *Veliké Italky* to uviděl a jest to jeho duchu cťi. „Velikou úlohou Řehoře VII. — praví — jest, udržeti celibát v Církvi. *Otázka investitur a vpád císařů nebyly než otázkami státu a politické moci.* Ale celibát kněžský, ten byl v onom okamžiku veškerou kázní křesťanstva a samou morálkou v prameni.“ Věru! duchu, který není ještě než politickým, nebylo možno dojíti dále — za námi!

A takový jest, ostatně, na každé stránce charakter této historie, v níž autor, jenž, řekli jsme to, není katolíkem věrou, jest katolíkem dle vidění tím, že má politickou hlavu! Přál bych si, maje více prostoru, vyzdvihnouti citáty tento znak jeho knihy, která jistě bude působiti na všechny a snad i na něho, neboť nepřiblížíme se tolik Pravdě, bychom v posled nepadli jí do náručí. Spokojím se slovy, jimiž končí svůj soud nad souhrnem života veleknězova a v nichž péro historikovo neustále bylo hodno svého námětu: „Tento muž, praví konče, nedovedl vznítiti než city výstřední, nejprudší nenávisť nebo nejvýlučnější oddanost. On sám ničeho nepociťoval napolo. Jeho radost, jeho bolest rovněž

bývají nesmírny. Nemá nikdy slov dosti silných, aby je vyjádřil.

„Jeden protestantský historik Řehoře VII. srovnával Luthera a jeho. Tito velicí dva reformátoři, vycházející jeden z rubu druhého, mají opravdu ne jeden stejný rys povahový. Řehoř byl jako Luther duchem panovačným. Byl mužem vášněmi, néjsa však, jako Luther, tělesný a hrubý. Nepřidával nadávek na kletbu. Měl vášně povznešené, vášně ducha: Tímto nás jímá i strhuje. Víra horoucí a hluboká pojila se v něm s pudem moci.

„Všecky časové zájmy, budoucnost zřízení křesťanských, plnily širé jeho myšlenky. *Otřásl-li světem, bylo to, by upevnil jeho víru a jeho mravnost: není otřásání přílišného za tuto cenu!*

„Možno podivovati se Řehořovi, aniž přijímáte jeho nauku; jeho myšlenky slušely jeho době, neboť u věcech vlády a společnosti byly cennější než hrubé zvyklosti barbarského světa. Měl cit jednoty v souhlasu se starým duchem římským i s duchem lidstva. Středověk žil z koncepcí velikého tohoto ducha, který si zachoval všecku svoji autoritu po své smrti. Ti, jež byl označil, přicházeli po něm na trůn. Jest pravda, že tvrdě užíval moci, kteréž odpíral barbarstvu. Rozdával v boji strašlivé rány. Byl to muž činu, vynesený na vrchol společnosti divoké, a který neměl, by ji vedl, než onu mravní moc, již jest pro historii živoucím výrazem.

„Církev římská zařadila Řehoře mezi světce; všude myšlenka jeho svatosti převládla v lidu po jeho smrti. Nejvá-

ženější, nejčistší byli na jeho straně. Přičítali mu mnoho zázraků. Věřilo se, že se dějí ještě na jeho hrobě. Byla v Řehořovi nejedna stránka, jež jistě zabírala obrazností. Jako Ježíš, byl synem tesařovým; jako mistr jeho, vypil svůj kalich hořkostí. Měl i svoje umučení; vyhnanství bylo jeho kalvarií a jeho křížem. Tato shodnost původu, tato podobnost s jeho Bohem jistě mluvila též k Řehořovi, k hrdosti tohoto mohutného mystika, k této duši prorocké. Věřil tím více v svoje poslání.

„V kterémkoli smyslu pojmete Řehoře, v smyslu nebeském nebo pozemském, *ani o stupínek nemožno ho sesaditi*. Ať světec nebo politik, veliký apoštol nebo veliký ctižádostivec, *vše byl duchem*, a rozhodně dlužno čítati jej do první řady lidí.“

V

Slavnostní a mohutná slova! Až na dvě nebo tři místa, kde skepticismem zvrála se ruka a štětec se zachvěl, nemyslím, že by byl kdy Řehoř VII. vnuknul stránku větší prostoty u vznešenosti a větší hrdosti v spravedlnosti. Ve *smyslu pozemském* nebylo nic lepšího. Ale bylo cosi krásnějšího, a mluvím jako k literátu; ano, i literárně bylo cosi krásnějšího. Byl to *mysl nebeský*. Renée přestal na tom, že naň ukázal, ale nemohl ho dosáhnouti a nedostihl ho, a takto jeho dílo zaplatilo svojí krásou, poněkud umenšenou, něco racionalismu, pozůstalého v soudech historikových.

Hle, toť všecka kritika, již si dovolíme. Jedinou vadu knihy Reného, jakožto výrazu literárního, zavinily zbytky jistých věcí, jež, myslíme, v něm vymírají. Strach z absolutna, který umlčel Villemaina před touto nadpřirozenou postavou Řehořovou, již se ani nedotkne (a tahle kniha nás z toho utěšuje), strach z absolutna snad zmátl ducha stvořeného k tomu, by na ně hleděl nebledna?

A on, Renée, on, který má vkus a smysl, ty veliké dva kritické varovatele, ta dvě svědomí toho, v čem tkví literární síla a krása, mohl přece zapomenouti, že na *sepsání* dějin Řehoře VII. skoro tolik jako na *myšlení* jich, třeba míti v sobě to absolutno, jež Řehoř měl v genu, v povaze, ve víře a jemuž ti, kteří ho nemají v myšlení, neubrání se podivovati?

Přeložil Bohuslav Reynek.

Pastýř z vitraje katedrály chartresské.

BOHUSLAV REYNEK:

MODLITBA PROSEBNÁ K PANNĚ MARII

*Vím, Panno Maria, chceš, abych trpěliv byl, budu
tedy trpěliv*

Neb ty jsi byla velmi trpěliva.

*Když jsi putovala z Nazareta do Betléma, často nohy
tvé se ranily o hroty kamenův,*

Tvé nohy svaté,

*Tvoje nohy bílé, zružovělé na špičkách se o kameny
tvrdé často poranily.*

Slza ti však z oka nevyhrkla, řas ti nesmočila,

Slza jediná ti cesty nezastřela.

*Ani kapky krve z ran ti nevytrysklo, neboť příliš byla
drahocenna :*

Nebylať již tvá jen to krev, ale také Syna Božího.

Nezasteskla si's ni Bohu, ni svatému Josefovi,

*Usmála jsi se jen pokorně vždy na bolest.
O Panno Maria, chci též se bolesti vždy vstříc jen
usmívatí.*

*Neb není bolest největší, si tělo zkrváceťi,
Není bolest největší, si duši zkrváceťi, jest-li s námi
Pán,*

*(A s tebou v š e c e k byl, ó Panno Maria),
Neb jeho přítomností hmoťa všecka tíhy pozbývajíc,
vzlétá jako jiskra v plameni.*

*A jistě dotyk kamenův ti líbeznější byl než dotyk
lístků muškátových,*

*Jako Mučenníky koruna z nich tiskla sladčeji než
ruce dětské, nežli věnec mateřídoušky ...*

*Tvá bolest, úzkost, větší byly před poutí a před
rokem :*

*Neb věděla jsi : J i s t ě n ě k d o p ř i j d e, ale nešel
dlouho, dlouho čekala jsi marně —*

*Nevědouc, že přijde Archanděl : ne, ničeho jsi ne-
věděla.*

Vidím tě, jak stojíš u okna,

O Panno,
Panno pokorná,
O Panno přímá, jako jasan u vody,
Jak mladý jasan v slunci šumící u vody modravé a
hluboké a studené a rozčeřené vánkem,
Vidím tě, jak tiskneš snědé ruce na tvář bledé barvy
plamene,
Tak pevně, jako kůra stromová se tiskne na dřevo:
A jistě tváře voněly ti dřevem zlatistým a ruce korou
na stromech,
Neb miluje Bůh tuto vůni; jako svatý Josef, něžný
pěstoun jeho,
Dřevem navoněl si všecky šaty.
A když mu bylo tři a třicet let,
Své tělo přibíti dal na Kříž Dřevěný.

Panno Maria, tys věděla, že Někdo přijde,
Srdce tvoje bilo tušením, tvé srdce sladší nežli srdce
nocí červencových,
Fíku sladší,
Fíku svěžejší, jenž vnitř jest růžový a před výcho-
dem slunce utržen byv, ojíněn jest modře.

*Vidím, kterak stojíc u okna, jsi obrátila toužebně
tvář k nebesům jak do zrcadla,*

Slunce spatřila jsi,

*Slunce, které podobno jest jinochu, jenž u vytržení
se modlí,*

*Slunce, bílá oblaka i modrý azur, snítky stromu
černého,*

*Tak černé ratolesti, jako vlasy tvoje, hladce učesané
kolem čela, spánků z kosti slonové.*

*A ve všem odrážela jsi se, nic však nemohlo tě čistě
přijmouti,*

*Strom, Azur, Oblaka i Slunce zrcadlem ti byly příliš
mdlým a ještě radostí a bázní svatou třásly se jak země
v bleších, když jsi do nich pohlédla.*

*Nikdy písek neotiskl tvaru stopy tvé a nikdy vítr ne-
pozdvihl tíhy vlasů tvých, když večer na zahrádce opo-
jena zpěvem slavičím jsi česala je.*

*Věc žádná nemohla tě čistě přijmouti, jen tobě v očích
vše se čistě zrcadlilo,*

Neboť od dětství jsi neplakala, nikdy dosud :

Mnohem později až nad Synem svým na Golgotě,

*(Mnohem později pak opět nad lidem svým vyvo-
leným na hoře mé staré vlasti . . .)*

O *Paní sladké Země,*
Paní svatých Hor a svatých Moří,
Paní Stromův, Azuru i Slunce,
Paní Květin, Ovoce a Ptáků nebeských,
Paní zlaté, drobné Pšenice a Hroznů zlatých velikých.
Mne, kterýž utíkám se k tobě, vyslyš, požehnej mi!
Neboť také vím, že přijde ke mně Kdosi — nevím kdo
— a nemohu se dočkat,

Jsem hladov, žízniv jsem a sláb a jest mi zima,
Hrud' mi smutek svírá, úzkosti, jak chtěly by ji roz-
drtit! —

Přece vím, že nejsem jako suchý strom, ač dni mé
narážejí o sebe a jako ratolesti bez života pod nebesy
chřestí,

Ale jako strom, jenž čeká Chvíle jen, kdy pupence by
rozžal v šeru zeleném jak vonné kahany,

A rozevřel je větrům Jara velebným, by listím panen-
ským a květy velikými zahořely ku dni Zvěstování Tvého

Hle, jsem jako stěhovavý pták, jenž na vesnici v za-
hradě si usedl, by poodpočinul,

Než děti kamením jej uvítaly.

(Do skal odlehlých pak odletěl, kde družku našel,
a skála napíti mu dala z boku svého.)

*I k tobě utíkám se, Panno Maria, jež toužíš v černých
lesích Nevděku a Zapomenutí jak holubice,*

K tobě, Holubice v skalách,

*K tobě, Skálo, která pláčeš každického večera když
slunce zajde, celou noc,*

K tobě, Prameni a Studně v skalách přesvatá,

I prosím tě, bys napíti mi dala,

*Studně vody čisté, tvrdé, průhledné, již srdce bije
klokotem !*

Jsi Studně vody studené, jež křísí mrtvé duše,

*Studně vydlážděná skalou Milosti a zlatem Ctnosti
roubená !*

Ó Studně Vína kananejského,

Ó Studně Krve Kristovy,

Ó Studně Vody svaté, vytrysknuvší z Boku Jeho,

Dej, ó dej mi napíti !

*Jsem tolik unaven, i zasnouti mi dopřej v stínu svém,
ó STROME, na němž vyrostl plod Spáasy,*

Spáasy plod, jež jíme všichni, jehož neubývá !

Ó Panno, Strome mystický,

Ó Strome vysoký a hustý, přímý,

*Strome s korou černou nenahlodanou,
Strome, jehož listy tvarů srdcí jsou a vonny,
Který v teplé koruně své hostíš milliony hmyzů bo-
jovných a nevinných a veverky a ptáky s hrdly rozkoší
se třesoucími,
Který skrytu skýtáš všem, i tepla, nasycení,
Zastiň také mne a zasnouti mi dopřej na kořenech,
Strome, který na skále se tmavé zelenáš,
Jenž na Skále jsi vzrostl Církve Katolické, mořem
obklopen jsa,
Mořem hřmícím Boží Dobroty!
A ejhle, slunce opojené, veliké a vyšlehnuvší z černě
azurových roklí nebeských,
Hle, Slunce Ducha Svatého ti v kruhu svaťozáří
tryská kolem koruny!*

*Strome vzrostší ze zlatého zrna Požehnání, které
Anděl do hrudi byl vložil otci tvému Joachymovi,
Dej zasnouti mi ve svém stínu!
Olivo, z níž ratolístku holubice dobrá Noemovi při-
nesla, když naděje mu ubývalo,
Na znamení, že již opadají vody hněvu Božího...*

*Dej zasnouti mi v stínu planoucím, ó Keři Hořící,
v němž ukryt byl Bůh Syn,*

*Dej, Keři nachýlený, pod nímž odpočíval, sňat byv
s kříže, s pěti velikými ranami,*

S Rukama probodenýma,

S Nohama probodenýma,

S Bokem probodeným.

S Čelem zbodaným ;

Se Srdcem probodeným lidstva Nevděkem !

A neopouštěj mne, až probudím se,

*Ale cestu ukaž mi, ó SLOUPE svatý, třpytící se
stříbrem,*

Sloupe nevývratný, protože se vznášíš nad zemí,

*Sloupe živoucí, jež zachycuješ trestající rámě Je-
žíšovo,*

*Sloupe vysoký, jenž saháš od kalichů květin ke ko-
řenům hvězd, jež ssají vláhu svoji z mraků !*

*Příma, nepohnutá stojíc, paže do Kříže máš roze-
píatý,*

Tvář a prsy k Poledni máš obráceny,

*Pod pravicí tiskneš Temnoty a ochraňuješ sladká
lože,*

*Z ruky levé Jitro vychází ti jako vítěz zkrvácený
z čisté vody,*

*Hvězdy Severu jak zlatí netopýři vpletli se ti do
vlasův,*

*Ti do vlasů, jež jako černé plameny se proplétají
v těžkých prstěncích a do šíje se vžíhají ti !*

— Ukaž mi, kam dáti se mám ...

*Neopouštěj mne, a nedej zemřítí mi únavou a bděním
nezkojených, (není-li snad vůlí Boží, abych ukojen zde
ani zčásti nebyl :*

*„Kdo se mnou truchlil, též se mnou zplesají a se
mnou navěky se budou radovati“, sladký Hlas mišepce.)*

*Ale nechať stoupají mé prosby slova k nohám trůnu
tvého, jako vůně kadidlové vřelý, útlý keř, jenž roste
do oblak,*

*Neb jako dým, když dobré dřevo, dobré chvojí hoří
tmavě zelené;*

*Nechť marně v kotouči se nesvíjejí, jako prachu víry,
smeťeného se silnic.*

Shlédni na můj žal a na mou samotu !

*Hle, zoře Rozkoše mi před očima řezaví jak rudá
kštice, namočená v krvi teplé nebo v těžkém víně,*

Ejhle holubici touhy mé, jest netrpěliva, i není bělostna již,

Vášní nedočkavých paprsky ji zapálily, barvy růžových jest pivoněk, jež v červnu kvetou:

Ale Slunce nevychází,

Slunce,

Ruce vsťříc mu zdvihám, ale nevychází,

Konečky jen prstů, nehty barví mi jen ona Zoře purpurová.

Zmrzám, Holubice křídly tepe jako dvěma plameny a jako kdyby odlétnouti chtěla již, a srdce,

Srdce,

Srdce schouleno jest, nebije a nepláče a skřehlé jest, že nelze se ho dotknouti, by nezemřelo!

Slunce nevychází,

Slunce,

Aby Bůh mi požehnal jím jako Monstranci kněz od oltáře zlatem žehnoucího,

Od oltáře, který podoben jest obludnému, tajemnému květu.

Od oltáře, který jako Úl jest Medu mystického,

Od oltáře, jenž jest jako plamen vyšlehnuvší ze studené půdy chrámové,

*Jak Mojžíšův Keř Hořící, z nějž mluvil Hospodin,
Jenž Jeho Domem jest a milovaným Příbytkem, jak
ty, Maria, jeho Domem jsi a Městem jeho pevným, Je-
ruzalémem !*

*— Neb nemůže snad požehnání dáti mně ni rozhře-
šení, maje Ruku pravou na dřevě své Spravedlnosti,
Snad maje na kříži ji mými nepravostmi přibítu ?*

Jest-li tomu tak, ó Panno,

*Panno Maria, až prsty rozedru a zuby vylámu si,
aniž Hřebův oněch ohavných bych vyrval,*

Panno Maria, jež prosící jsi všemohoucnost,

Odpuštění nezaslouženého vyžádej mi . . .

Odpuštění, jehož splatiti mi nelze, běda,

Panno, jehož ani tobě samé nelze splatiti,

A jehož Krví Kristovou jen možno dojíti.

A věru

*Dlužno jest, by Kristus umíral a mučen byl a kopím
bodán,*

*Sedm Mečův velikých by v srdci tvém se potkávalo,
Panno Maria !*

A přece prosím tě, ó Panno,

*Panno, která tisíciletí již stojíš pod křížem jak při-
kována bolestí a hrůzou,*

*Panno, která vinou mou též stojíš pod křížem jak
přikována bolestí a hrůzou
V Pátku Velikého tmách,
V tmách, jimiž planou Rány Syna tvého, v sedmeru
se Mečích odrážejíce,
Jak ZORA strašlivá,
Než přece Spáasy věčné Zora !*

*Panno Maria, hle klečím před tebou jak dítko po-
korné, jež poprvé se odebralo do chrámu,
A toužím po Úsměvu tvém, jak rosa po slunci a po
hvězdách jak noc,
Tváře pozdvihnouti bojím se však, čekaje, až zavo-
láš mne,
(Ale dokud nepromluvíš, neodejdu, kdybych čekati
měl do smrti až :
Hlas tvůj uslyším pak, neb ti příliš bude za mne oro-
dovati u Syna Soudce).*

*PANNO MARIA,
Hle, do oblak když dechneš, poletují radostně a kle-
kají si k modlitbě jak andělé,*

*Hor na hroty si klekají a na vrcholky stromů, které
pod nimi se ani neohnou !*

*Pohladiš-li zemi rukou přesvatou, hned stromy za-
září jak péra ptáků cizokrajných duhová,*

Jak cizokrajní ptáci velicí a duhová,

*A s lísek ořechy se sypou, slupky zelené a zoubko-
vané jako krajky opouštějící. (Jsou jako nahé děti opá-
lené u potoka.)*

*Klasy pšeničné se naklánějí na pevných svých stéb-
lech jako nevěst hlavy se rty semknutými,*

*Hrozny na zdech vyhrátých se nalévají dychtivě a
klenou se a sládnou,*

*(Ženy kolemjdoucí, na ně pohledší, slast zvláštní plní,
zardívají se, a ruka oči clonící jim sjíždí na hrdlo).*

Panno Maria, ó promluv,

*Panno Maria, tvé svaté ruce dotknětež se čela mého
až mne vyslyšíš !*

Hle, vidím Ruce tvé, ó Panno !

Ruce tvé nechť dotknou se mne !

*Vidím ruce bledé, přisnědlé a přeútlé, jež nekonalý
prací hrubých,*

*Ale na prsou dne polovinu byly spiaty v modlitbách
a rozjímání.*

*Nehty čistě růžové jsi měla, lesklé jako slupka na
jablku,*

*S proužky světlejšími u kořene, pěkně okrouhlými,
Konečky pak byly zahroceny, ne však ostrý, když jsi
ruce proti oknu vztáhla, svítily, jak čisté půlměsíčky.*

*Panno Maria, kéž záhy ruka tvá mne dotkne se,
tak jako hladívala jehňata stád Joachymových!*

*Beránky a ovečky a jehňata, jimž do hor nosila jsi
slaný chléb,*

Jimž z dlaně píti dávala jsi u potoka.

*Bílým růžím podobala se a do jich rouna prsty za-
padaly jako do sněhu ;*

*Byla ostříhána některá, i barvy byla narůžovělého
křemene*

A hladka, tepla, když jsi se jich dotknula.

Chléb měkký nosila jsi jim a solí obalený,

*Cítila jsi rozkoš jejich, sůl když rozplývala se jim
na jazyku,*

*Stojíc u nich, pokorna i plna radosti a potěšení na
kořenech rohů drbala jsi je. —*

*Vím, Panno, velice jsi milovala stáda Joachymova,
Stáda svatá, pokojná i zádumčivá.*

*Vidím tě, jak ráno z domu vybíháš, bys pastvin stihla
před východem slunce,*

Chtějíc viděti, jak černé kopce chytají,

Jak růžemi se rozvíjejí na hrotech,

*Jak všechny stromy, všechny keře něžné, pokorné a na-
voněné bylinami, jichž jsou bratry staršími a dobrými,*

*Jak všechny tváří na východ se obracejí toužebně a
poklekají,*

*Kterak stáda rosou vlhká, vlhká dechem, kterým vzá-
jemně se zahřívala,*

*U vytržení se zastavují, sladce udivena (Ave na hrd-
lech jim zní),*

*A utrhnuvše travin prvý trs, jej dlouho nechávají
nedotčen, tak prosíce, by Nebe požehnalo jej.*

*Kterak jsi se těšila, že prvé zvíře, které potkáš, po-
hladíš,*

*Ať osla malého a skromného, jenž černý Kříž má na
bedrách,*

Jenž teskliv jest a šedivý jak vody v jeseni,

*Jenž srdce teplé, příchylné má, jako dobrý kámen
o polednách vyhřátý ;*

*Ať hříbě, jehož jménem zavolala bys, dlaň přitiskla
mu na nozdry*

*(Nic není hebčího než nozdry koňovy, jež voní po-
divně) :*

*A jistě zvučně jsi se zasmála, když poskočivši náhle
utrhllo a vymknulo se ti.*

*A kozám rozptýleným listy trhala jsi cestou, které
mají rády,*

*Po jednom jsi podávala jim je, patříc, kterak lístku
ubývá, až pouhá stopka v prstech zůstala ti,*

*Kozám, které na skal úbočích jak z kamene jsou vy-
tesány,*

*Oči jako víno žlutých, průhledných a s zornicemi
černými. —*

Naposled jsi došla stáda skotu,

Četného a rozsetého po stráni jak záhon květin,

*Jako záhon květin čistého a vonného (vždyť stáda
voní jako květiny a stromy, ale tepleji a ještě sladčeji) ;*

Jich oči samy krásnější jsou tulipánův, orchidejí,

*Tlamy růžovy jsou, něžny, vábí jako nakousnutá
Krvavka ;*

Skot dobrý jest a nevinný a lidi miluje, a z dále podoben jest sladkým na úpatích pahorkům. —

*S jakou rozkoší jsi kladla tvář i ruce kravám na šíji,
A s jakým zalíbením hladila jsi měkkou jejich, teplou,
pohostinnou šíji s chvějící se koží,*

S jakou úctou bázlivou jsi tiskla chladné rohy tajemné jich, podoby a barvy čtvrték Měsíce,

*A která slova lichotná jsi šeptala jim do velikých uší?
Vidím svaté pastýře, jak z dálky přihlíží ti,*

*Slast je plná neznámá, když vidí tě, a touha nekonečná,
touha těžká, touha smrtelná,*

*Když kleknuvši a srostši se zemí jak čistý plamen
prudký, světle modrý, s narůžovělými hroty rukou sepiatých a čela zdviženého*

Modlíš se, by přišel MESSIÁŠ.

*A srdce pastýřův a nebe jitřní svěžestí se třpytícího,
bílých ovec, květin, milostného trávníku se třesou předtuchami Zvěstování.*

Proč,

Proč srdce mé se také třese předtuchami,

*Do kom se mé srdce zachvívá a koho čeká, koho
dočkati se nemůže*

Mé srdce tesknící?

*Jest jako prostřed moře ostrov zapomenutý, jež
lidská noha teplá nedotkla se,*

*A jenž zachvívá se stromovím a travinami v nej-
jemnějším vánku, doufaje, že loďku přinese, v ní K o-
h o s i, jež pohostil by.*

*Který čeká jitra každého, až Slunce vyjde,
Slunce z Moře,*

*Vstane z Lože opálového jak nahá dívka zardělá, jež
dlaně k očím tisknouc, vlny zčeří dechem světelným a
mlhy rozptýlí,*

*By na obzoru svitlo plachtoví již jako něžná křídla
stříbřitá...*

Jak dlouho srdce mé jen ve tmách zůstane?

*Kdy zoře vzplá mi jen, kdy spatřím Loď, v ní Hostě
s dary drahocennými a který již se domů nenavráť?*

*Nyní pouze tu a tam že paprsek mi svítne, ozáře keř
všecek růžový, v něm ptáče, které zpívá,*

Stromek na trávníku zeleném a sladkém nadějemi.

*Rty pak červené a vykrojené vášní velikou že někdy
v prudké zjeví se mi vůni,*

*Tělo jako réva tajemná i přesladká a jejíž samy
hrozny zpíjejí a veliké jsou tak, že zrno jediné mi do úst
nevejde se.*

*Ale sotva ruce vztáhnu, bleskem všecko mizí,
Balvan temnot s rachotem zas kdosi přivaluje :
Odrážiti nemohu jej, nikdo nejde, by mi pomohl,
Nikdo nejde, by jej odvalil, a dusím se již vzdechy
vlastními, jichž znovu dýchať mi jest!*

*Kdy, Panno Maria, kdy Hvězda vyjde, Hvězda mi
jak pastýřům i stádům jejích,*

Hvězda veliká, jak větev obtěžkaná plody ?

*Kdy zdvihnou se již temnoty a nebe zazáří mi stěnou
růžovou a stromy na něm tmavé veliké se zjeví tajemný-
mi branami ?*

*Nechť zblízka neuvidím Slunce, šperku mezi Prsy
tvými,*

*Ani Slunce, které Mrakem velikým jest v nebesích
a Ducha Svatého jež stíní :*

*Ale vyslyšíc mne, Ranní Červánky mi dovol políbiti,
Ranní Červánky, lem Šatů svých, jež sladkým,
temnotným a hustým hvozdem Božích Tajemstev se
třpytí,*

*Lem Šatů svých, jak štolu kajícímu, který
dostal Rozhřešení.*

ANDRÉ GIDE,

Č T Y Ř I P Í S N Ě

Přeložil

BOHUSLAV REYNEK

I

Duše, po níž má potulná
volá,
duše pokojná to sestřina.

Mé srdce po tobě náručí rozpíná,
ó zpěve prvního jitra na světě.

Jitřní opojení,
paprsky kuropění,
zpíta jest každá květina . . .

Povol, déle nečekaje,
radě jako vánek ráje,
nechť chvíl příštích dálavy
sladce tebe zaplaví.

Hle, jak tajemně se krade
vlahé světla lichocení,
duše bázlivé tak není,
aby nevzdala se lásce mladé.

II

Zajíček, jenž plesá ratolestmi,
větve, jimiž kolébá van letmý,
vítr, jímž se kloní lodky bílé
na moři, jež svítí ratolestmi,
vlny modré, jejichž hřbet se bělá,
smích a všeho toho jasnost rozechvělá,
srdce mé to, které, moje sestro,
vypravuje tvému o svém štěstí.

III

Jaro, plné ospalosti,
mého neklidu mne zhostí.

Záření tvá jsou tak nyva,
všecko srdce mé tě vzývá.

Myšlenka má neurčitá
vánkem nesena se kmitá.

Hrdla sladké zaplavení
hojnost medu do mne naklání,
ach ! zjevu ani zvuku není
pro mne již, než ve spaní ;
přikrytými zornicemi
slunce, v zrak tvé vlévá se mi
světlo, jež se lichoťí.

Odpustiž mé lenosti . . .
Slunce pokoje a poshovění,
vypij srdce mé, v němž krev se pění.

IV

Prahu pravé mladosti,
ráje bráno,
novým plesáním radosti
duši mou zmámilo ráno . . .

Pane ! opojení mému dej vyrůstí.

Srovnej dalek širokosti
dělicí od Tebe
duši moji v nemilosti,
jež se rozpíná na Tebe . . .

Pane ! úchvaty dej těžké, chvilkových
mne zhosti.

Suchý písek, v který noha libá
bosa vtiskuje se, jež tu spěla,
báseň moje neumělá
zchytrale se rýmu nevyhýbá.

Lhostejností blahou zpita
o čas i o chleba,
na moři, jež se kmitá
duše má se kolébá.

Když směje se keř košatý
prvými svými poupaty,
v starém dubu, jehož sněti pláčí,
hnízda staví sobě národ ptačí.

Nechť listoví v lese
smíchy, rythmy rozchvěje se !
Okusil jsem nápoje,
jenž mocnější než víno je.

Nechť světlo přejasné
mi víčky pronikajíc nezhasne !
Tvou pravdou, Bože, můj Pane,
srdce mé, hle, jako mečem zpronikané !

JIRÍ MEREDITH

Cítím dobře, že třeba představití p. Mereditha francouzskému obecenstvu, a shledávám v tom velkou nesnáz. Díla hraběte Tolstojе jsou ve všech rukou; dramata Henrika Ibsena byla v Paříži hrána a hlučně vítána; čtenáři jest snadno obrátiti se k překladům. Nic takového u knih p. Meredithových. Ani za mák se z nich zde nezná. Před sedmi lety neznaly se ani v Anglii. Myslím, že románové obecenstvo nenalezlo ještě zájmu o román Jiřího Mereditha. Ale nejušlechtilejší angličtí spisovatelé, Swinburne, Henley, Robert Louis Stevenson, sklánějí se ode dávna před ním s uctivostí. Neboť Jiří Meredith uveřejňuje od r. 1849, a možno říci, že jeho první veledílo datuje se z r. 1856.

Důvody lhostejnosti davu k takovým knihám jsou na bíledni. Jazyk Jiřího Mereditha jest krajně nesnadný přílišným napěchováním idejí do každé věty. Všechny odstíny a jemnosti citové, všechny antinomie ducha, všechny konstrukce obraznosti jsou vyjádřeny s bohatstvím metafor, jež by se našly jen v dílech doby alžbětinské. Jeho osobnosti mluví řečí tak individuální, že se rozezná způsob myšlení francouzského v štěbetání výtečné Renáty (*Beauchamp's Career*) a nemotorná těžkavost německého pře-Marcel Schwob: *Klasobraní*.

mítání v něžňounkém žvatlotu malé kněžny Ottilie (*Harry Richmond*). Mechanismus intelligence jest tak úzkostlivě studován v *One of our Conquerors*, že padesát prvních stran jest věnováno výpočtu všech sdružení idejí, která se rodí v hlavě p. Viktora Radnora při pohledu na blátivou skvrnu na jeho bílé vestě. Posléze, a bychom uhodili na samé jádro jeho díla, Jiří Meredith pojednal o problémech radikalismu v *Beauchamp's Career*, o socialismu v *The Tragic Comedians* (Život Ferdinanda de Lassalla), o duchu revolucionářském ve *Viítorii*, o učební době mladého muže v *Richardu Feverelovi* a *Harrym Richmondovi*; a v *Egoistovi*, který jest jedinečnou knihou na světě, probadal nejstrašnější tajemství lidského srdce. Vše to bylo velmi strmé, velmi srázné čtenářům, zvyklým na prostší a snadnější vzněty, jakéž vzbuzovaly romány Karla Dickensa a Jiřího Eliota.

Kterak tedy p. Meredith byl přijat obecenstvem? Napřed úsilím a opakovanými články Swinburnovými, Henleyovými, Stevensonovými, a mnoha jiných ještě; potom účinkem žertovných konfliktů v jeho díle, vášnivou mohutností jeho reků, kteří se rovnají nejsilnějším vytvořům básníků z XVI. století, dojemným kouzlem svých žen: Rosy Jocelynové, Lucie Desboroughové, Kláry Middletonové, „sladkých bytostí sladkých jmen, jak napsal Stevenson, dcer Jiřího Mereditha“; a zvláště proto, že útlak genia, který nepřestává se vyvíjeti po více než třicet let ve dvacíti velikých románech a čtyřech svazcích básní, jest stůj co stůj na konec nezdolný.

II

Zatím co vlak mne unášel dosti zvolna k Dorkingu, hledal jsem charakteristické slovo v díle Jiřího Mereditha a hlavní tendenci jeho knih. I připomněl jsem si onen výkřik na konci padesáti sonetů, z nichž sestává báseň *Moderní láska* :

More brain, o Lord, more brain !

Žena nemá dosti mozku. Nemůže pochopiti muže. Dlužno, by se zvýšila až k jeho intelektualismu. Struny lýry, na niž hrá Amor, již nevydávají leč zvuky neladné.

Pochopme novou strunu, „připojenou v myšlení“ : tehdy harmonie bude zřízena a láska pronikne v intelligenci ; stane se v pravdě dobrem obecným ženě i muži. „Ale smysl žen jest ještě zcela pomíšen jejich smysly“. Nechť žena rozšíří svůj mozek, by pochopila muže ; nechť muž rozšíří svůj mozek, by pochopil Přírodu : „Hraju pro roční počasí, nikoliv pro věčnost, praví příroda, usmívajíc se na své cestě. K své umírající růži spustí pohled něžný a pomíjí, sotva zásvit vzpomínky zachytivši v zorničce . . . Neboť zná velmi hluboko zákony vzrůstu, ona, jejíž ruce nesou tuto pytel zrn, tamto urnu . . . Což nemůžeme všlípiti svým pošetilým srdcím tohoto naučení naší jediné viditelné přítelkyně ?“ Ale „neživíme se hodinami, které postupují, a naše srdce žádají si dní pohřbených.“ Vzdorujeme Přírodě, protože ji dosti nechápeme. *More brain, o Lord, more brain !* Vznícenou činností mozku přestane věčný konflikt, nepo-

chopení mezi mužem a ženou, mezi společnostmi vyumělkovanými a vášněmi přírody.

III

A muž, k němuž jsem jel, vypíal svou mozkovou činnost nad všechny lidské meze.

U Dorkingu na úpatí vrchu Box-Hillu, obrácen jsa na zlatisté nivy a luhy Surreyské, poseté stromy zavalitými, načechranými v pahrbky sladké smaragdové zeleně, mezi jilmy a jasany, dům Jiřího Mereditha hnízdí na úrodném svahu půdy. Výše na úbočí vrchu, po hustinách chrp a vlčích máků, dřevěný venkovský domek, toliko o dvou jizbách. Tady p. Meredith pracuje. Někdy tam i spával. Zavírá se tam od deseti hodin ráno až do šesti hodin večer. Zakázal pod trestem své nejprísnější nelibosti, by ho nevyrušovali v této denní době. Ani jeho věrný Cole, jeho sluha, „nejlepší z Anglie“, který mu slouží čtyřicet let, neodvážil by se čeliti bouři. Naléhá-li něco, vyburcuje ho z domu elektrickým zvonkem a telefonickým přístrojem.

Byl jsem zprvu překvapen působností takového mozkového přepínání, když jsem viděl proti sobě přicházeť p. Mereditha, který právě opouštěl načatou stránku. P. Meredith jest vysoké postavy; vlasy a vousy jsou šedý; tvář přímá, krásná, vznešená, oči hluboké modři; ale tyto oči za prvních minut, kdy se mnou hovořil, byly doslova *opojeny myšlenkou*.

Veda mne k své poustevně, p. Meredith mi pravil : „Tvrdí se, že mozek se unavuje. Nevěřte tomu. Mozek nikdy nezemdlí. Žaludek se přetíží. A já jsem se narodil se špatným žaludkem,“ připojil usmívaje se.

V pracovně veliký zasklený výklenek otvírá se na široké pastviny a hájky velkých stromů, nízkých tučnou zemí surreyskou ; druhé malé okénko otvírá se na černé houští borovic, vylézajících na vrch. Tady stojí stůlek, na němž píše p. Meredith. „Mozek potřebuje temnoty, aby myšlenky mohly tryskat a se pohybovat svobodně“, pravil mi.

Bez ustání pohlížel za ptákem, který, neúnavný, létal sem a tam po nebi. „Vidíte tohoto ptáka, pravil mi p. Meredith, zajímá mne neobyčejně ; každý den poletuje, aniž si kdy usedne, aniž se kdy zastaví ; říkáme mu *swift* (jiříčka) ; a pokaždé, když naň patřím, myslím, že jeho ustavičný pohyb jest podoben neunavnému pohybu našeho mozku, který si neodpočívá a nezastavuje se nikdy (*just like the flitting of the brain.*)

Nevím, kterak jsem se dostal na řeč o staré věži utrechtské, jejíž velký zvon nezvoní než při smrti krále. — „A já bych si přál, aby ani tehdy nezvonil, zvolal p. Meredith. Nenávidím zvuků zvonů (*loathe the bells*), s jejich dotíravým a úporným rythem ; v Bruggách, vzpomínám si, překážely mi *mysliti* za noci ; oh ! Nenávidím jich !“¹

¹ Kdo zná dílo Meredithovo, nebude se diviti tomuto projevu. Jest mnoho běžných občanů, jimž křesťanské zvonění nadouvá žluč. S těmito nelze smýšlení Meredithova o zvonech srovnávat. Spíše dlužno

Vidíme až příliš, že myslí tak ustavičně napiaté postavy a hlasy představují se s halucinační intenzitou. Balzak oznamoval svým návštěvníkům smrt Luciena de Rubempréa se slzami v očích. P. Meredith žil ve svém dřevěném letohrádku se všemi osobami, které vyšly z jeho obraznosti.

V této klášterské samotě, před tmavým malým okénkem psal pod jejich diktandem. „Když otec Harryho Richmonda ponejprv ke mně přišel, pravil mi Meredith, když uslyšel jsem skvělou řeč tohoto vévodského syna z krve královské a sedmnáctileté herečky, vzpomínám si, že jsem se smál na celé kolo“. (*I perfectly roared with laughter.*) Potom, poněvadž jsme hovořili o Renátě v *Beauchamp's Career*: „Není-liž pravda, že jest to líbezná bytost? Myslím, že jsem do ní ještě poněkud zamilován“. (*Was she not a sweet girl? I think I am a little in love with her yet.*)

A právě tu naskytuje se zachytiti nejpodivnější a nejneobyčejnější ráz rozprávky s p. Meredithem. Jeho jazyk jest podoben jazyku jeho osobností, které překládají do angličtiny, co myslily v italštině, v němčině nebo ve francíně. Zkoušíme živě, že p. Meredith překládá, co praví, a že jeho metafory jsou ovocem převodu značek. Jinými slovy, právě jako počtář Jakub Inaudi nepoužívá číslic k své počtářské činnosti, ale symbolů, jež jsou mu vlastní, p. Meredith nemyslí ani v angličtině, aniž v jakém jiném jazyku známém:

připomenouti si slovo Ruysbroeckovo o sv. Janu Křtiteli: praví o něm, že k „Bohočlověku nepřistoupil, . . . aby po stránce smyslové nepřilíh nebyl jaf . . .“ Tak Meredith k zvonění.

myslí v *meredithštině*. A jako Inaudi přepisuje do číslíc výtěžek svých výpočtů, p. Meredith překládá v slova svůj pohyb mozkový, poskytuje tak podívané na nejzázračnější intelektuální činnost tohoto věku.

IV

Jádro toho, co mi pravil? Kterak bych je mohl podati? Vývoj genia přivádí na takový stupeň, kde slova nemají již pro toho, kdo jich používá, smyslu, jenž se jim propůjčuje. U lidí takových jako Meredith slova *intelligence*, *lásky*, *příroda* zahrnují mnohem více ideí než bychom mohli pojmovati. Nejzazší prostota umění a filosofie utajuje *nexus* zkušeností a rozjímání, jichž jejich první prostota netušila. Renan na konci svého života setkává se melancholicky s ubohým Gavrochem, který praví tytéž věci, skoro týmiž slovy. P. Meredith hovořil ke mně o ponaučení, udíleném přírodou těm, kdož se ji naučili viděti, o konfliktu muže s ženou, která nechápe dosud leč „pokožky dlaně mužské“, a o ustavičném letu jirčičky po nebi. Nepřemožitelně vzpomínal jsem si slov Agura, syna Jakova, v knize *Příslaví*, a věcí, jež prohlašuje nejnepochopitelnějšími a nejpodivuhodnějšími: dráha ptáka ve vzduchu a stopa muže v panně. A vzpomínal jsem si též předmluvy, kterou napsal starý Hokusai k *Sto pohledům na Fusijanu*: „Ve věku šedesáti tří let pochopil jsem skoro tvar a pravou povahu ptáků, ryb a rostlin“.

„Smrt? pravil mi p. Meredith. Žil jsem dosti; nebojím se jí; jest to jen druhá strana těchto dveří (*the inside and the outside of the door*).“

A chovám v očích obraz vysoké postavy Jiřího Mereditha, s jeho ušlechtilou tváří obrostlou šedými vlasy, zatím co stojí pod vchodem svého kvetoucího domu, provázel pohledem vůz, který mne unášel zelenou cestou z Box-Hillu.

Přeložil Josef Florian.

KAVKAZSKÝ TULÁK

Na první pohled vidíte v p. Štěpánu Grahamovi více Rusa než Angličana. A první dojem se nerozptýlí, ani když ho uslyšíte mluvit, neboť cestami po Rusku — z nichž vznikly „*Potulky Kavkazem*“ — jeho mluva nabyla cizího zbarvení. Na zevnějšek jest mužem nadprůměrné výšky, bledomodrých očí a bohatých, hladce učesaných vlasů, vprostřed rozdělených, jež při čilejších pohybech poletují. Hnědé vousy a kabát kožešinou podšitý doplňovaly první obraz, jenž se mi ukázal.

„Proč přece,“ pravil poněkud plachý p. Graham, „přáli jste si interviewu s autorem, který má jen tuto jedinou knihu (*A Vagabond in the Caucasus*) na svůj kredit — nebo diskredit — tomu nerozumím.“

„Dílem proto, že bychom si rádi blahopřáli k zname-
nitému objevu.“

Pan Graham se usmál.

„Tož co byste rádi věděli ode mne?“

„Vaše názory.“

„Moje názory? O čem?“

„O — zamítacím právu, o morálce rozluky, o hrách Bernarda Shawa, o mravnosti umění, o nemravnosti hudby, o ruské literatuře s anglického hlediska, o dešťových kalu-
žích v Londýně, o helmách policie a — o cestování v cizině.“

„Toť, co jmenujete naposled, jest jedinou látkou, o které jsem kompetentním vyjádřiti nějaké mínění,“ pravil p. Graham, tentokrát vyburcován.

„Cestoval jste v Rusku mnoho? My Angličané tak málo víme o té zemi.“

„Toť pravda. A Rusko zase ví málo o Anglii. Cestování tam jest téměř nepřekonatelně ztíženo nesnázemi jazykovými.“

„Ale mluví tam francouzsky?“

„Pobyl jsem tam asi čtyři léta, ale nikdy jsem neuslyšel slova francouzského. Německy spíše se dorozumíte, francouzsky nikde. Jest velmi nesnadno dostat se do Ruska; systematické špehování hať člověku plány.“

„V Německu asi též?“

„Ano, ale rozdíl jest tento. V Německu mají na každé hnutí řadu zákonů, kterým nutno vyhověti, v Rusku tomuto špehování možno ujíti, rozvinete-li štedře systém „klopící“. V Rusku zákony jsou v plné síle, ale neusiluje se o jejich úplné zachování. Vyváznete z největších kalamit, ukážete-li v příhodné chvíli několik rublů.“

„A *Potulky Kavkazem* jsou ovocem několikaměsíční zkušenosti?“

„Měsíční! Aspoň tříleté. A když jsem tu knihu napsal, vrátil jsem se ještě do Ruska a cestoval jsem osm set mil z Archangelsku do Moskvy, kudy nevede železniční trať a cesta jest uzavřena mílemi lesa.“

„Tato zkušenost vydala by novou zajímavou knihu.“

„V jistém smyslu,“ souhlasil p. Graham, „bude zprávou

o jedinečném podniku, neboť žádný obyvatel Západní Evropy nevykonával tohoto hrdinství. Zdá-li se vám zvučné slovo hrdinství nevhodným, zkuste tu cestu někdy se mnou.“

Čile jsme zamítali. Od přijetí pozvání vysvobodilo nás více důvodů než nával práce.

„Jaká povaha kraje?“

„Povaha lidu, míníte asi. Nuže v tomto můžete mi věřití -- že ačkoliv nepožívají všech práv odkázaných domněle kulturou, přece jsou šťastni a spokojeni. Jen jedna věc přináší změnu.“

„A to jest —“

„Vzdělání. Nemohu uvěřit, že by vykonalo sebe menší službu. Staré řády jsou pevně zakořeněny v Rusku; nikdy nebude jinačí. Soustavné povznesení v tak ohromné zemi jest nemožno. Lid vesnický jest „milý a bez bázně po staru.“ Vzdělání otupuje jejich vnímavosti místo aby je zbystřovalo.“

„Toť nezní logicky.“

„A přece jest tomu tak. A jest to zvláštní zjev, že je okrádá o nejvzácnější téměř dar ruský — dar zpěvu — když naplňuje jejich úhořící mozek četbou. Zpravidla ti vesničané zpívají překrásně, s pravou ptačí svobodou.“

„Jaký jest v Rusku stav umění a literatury?“

„V jistém smyslu jsou omezeny, ale zdravé. V Anglii se píše pro veliké konglomerátní massy — vážné i frivolní, vzdělané i prázdné, školské i pouliční. V Rusku umění a literatura jsou zúženy na jistou vrstvu; ale ta jest vytríbeného vkusu, a rozrůstá se zvolna, ale citelně.“

„Nepravil jste zrovna teď, že v Rusku není naděje na povznesení?“

„Není. A ruská úcta k Církvi jest takového rázu, že myšlení na převrát jest jejich povahám cizí.“

„Ale Tolstoj —“

„Oh, ať se nikdo nemýlí s Tolstojem. Národ v celku ani o něm neslyšel. Jest ve skutečnosti hlasem volajícím na poušti, kde se nelze nadíti posluchačů. Jeho myšlenky jsou příliš přepjaté, příliš hledané, aby si získaly jakéhosi slyšení u aristokracie nebo souhlasu u vrstev nižších. Vegetariánství třeba nemá pro ně půvabu. A Tolstoj nemá rád železnic. Myslí, že by lid neměl po nich jezdit a takto by umíral přirozenou smrtí. Ale,“ dodal potměšile p. Graham, „sám nepohrdá službou vlaku, když se chce dostat do Moskvy.“

„A ještě otázku. Jak jste se měl mezi loupežníky?“

„V tom vám nemám co povědět ze zkušenosti. Takoví záškodníci oberou své oběti netoliko o všechny peníze a skvosty a věci toho druhu, ale donutí je svléci se i s šaty — muže i ženy bez rozdílu. Pro Angličany zvláště bývá to risikem. Anglické šaty jsou nejjemnější na světě, a i chudý modní oblek z našeho sukna pohltní v Moskvě 75 rublů. Ale byl jsem několik dní ve vězení, a kdyby se mne nebyl zastal jeden laskavý kněz, bylo by to se mnou bývalo zlý konec vzalo. Ale není třeba, abych vašim lidem o tom všem vyprávěl. Moje kniha není tak drahá. Dočtou se v ní o všech mých příhodách.“

The Bodleian.

„Doctrinal de cour“. Z dílny Viléma Le Roy.

BYLINNÝ ELIXÍR OTCŮ KARTUZIÁNŮ

Elixír tento jest velmi starý. Recept naň daroval r. 1607 maršál d'Estrées Kartouze Pařížské, která jej postoupila r. 1735 Veliké Kartouze. Když byli mnichové z Francie r. 1903 vypuzeni, nebylo tajemství výroby státem zabaveno, jak se chlubili v reklamních ohlášeníh pokradených zásob elixíru funkcionáři vládní, nýbrž odnesli si je otcové kartusiáni do Tarragonu ve Španělich, odkuž nyní elixír se rozesílá do všech končin.

Proslulost tohoto léku, dlouho jen místní, nabyla velikého rozsahu, když v polovici 19. století řádila ve Francii cholera. Dnes jest znám po celém světě. Bylinný tento elixír jest velmi složitý. Tresť jeho skládá se z více než 130ti elementů, vytažených z nejvzácnějších bylinek, jejichž léčivost byla vyzkoumána v době, kdy hygiena hledala více v říši rostlinné než v říši minerální toho, co by poskytlo tělu svěžesti a zdraví.

Jeho vynálezce před třemi sty lety poznal moc nejnepatrnějších dávek léků bylinných a spojil je ku podivu šťastně, že působí brzy pozitivně, brzy negativně dle dispozic toho, kdo jich užívá.

Čirý alkohol a dobré víno v jeho složení jsou tak ustrojeny, že veškeré své ostrosti a pernosti pozbývají.

Elixír má mnoho rozmanitých vůní a jest příjemné a osvěžující chuti, pročez nalejeme-li ho malou lžičku do vody, máme lahodný nápoj posilňující, mírně-li se pije, a zdravý pro žaludek.

Možno tvrditi, že vegetální elixír jest lékem prvního řádu, jehož se ještě v domácnostech málo užívá, ač jinak dosti peněz za pochybné nebo bezcenné „kapky“ a „balzámy“ se vyplývá. Máme-li v domě láhvičku tohoto elixíru, často můžeme zjistiti jeho užitečnost a účinnost: Při mdlobách, nesnázích v trávení, bolestech břišních, při chřipce a choleře, atd.

Na moře jest zvláště dobrý, na zahnání neb oslabení *mořské nemoci*. Jakmile se vstoupí na loď, vypijeme číšku elixíru nebo časem nakapeme na cukr a zdlouha žvýkáme. Nastalo-li zvracení, lžičkou elixíru snadno je zastavíš.

I na rány se hodí; zaráží krvácení a zabraňuje hnisání a podbírání.

Těž i koliku domácích zvířat zastavuje. Jednou lahvičkou se často zachrání kuň, jak dokázáno z války transválské.

Elixír tento se nekazí, ale oslabuje, vyčichne. Dlužno tudíž dbáti, by byl dobře uzátkován a v dřevěném pouzdře, v němž láhvičky se posílají, pevně uzavřen.

Za kartusiánský elixír rády se nabízejí padělky, zvláště vládních francouzských funkcionářů, kteří též vyrábějí šartrésku a likér kartusiánský, arcí bez léčivých účinků zde vypsanych.

Z návěští Otců Kartusiánů.

JAK JULIETTE ADAMOVÁ VYKLÁDÁ SVŮJ POSTUP OD „POHANKY“ KE „KŘEŠTANCE“

Pí. Juliette Adamová vyložila s největší upřímností jistému redaktoru z *Tempsu*, jak „autorka *Pohanky* se změnila v autorku *Křesťanky*.“

„Měla jsem, pravila, zvykem, že jsem nikdy neodešla večer, bych nepřelétla Posledních zpráv z *Tempsu*. Nuže, když jsem si rozložila ten žurnál, než jsem se odebrala k vévodkyni de Pomar, jež nám slíbila jisté neobyčejné medium, zarazila mne zpráva o smrti pí. Blavatzké, vytištěná, zdálo mi se, velikánskými literami. Ale nepřikládala jsem tomu jinak významu a odebrala jsem se na večírek.

„Usadíme se ; jeden účastník píše, volá, kdosi klepe, a za chvíli zjevené jméno nám ohlašuje pí. Blavatzkou.

„Toť nemožno, vzkřikne vévodkyně, byla jsem u ní před třemi dny.“

„Mlčím, medium naléhá ; pí. Blavatzká se vrací a praví : „Jsem mrtva, zůstavila jsem závěť plukovníku Olcottovi, ve které si žádám, bych byla spálena. Leč spalování, jak se děje u Indův, totiž pod širým nebem, shoduje se s předpisy náboženskými, zde však se děje v peci, ztrácí se jím psychická osobnost. Prosím vás tedy snažně, napište plukovníku Olcottovi, ať mne nedává spalovati, ačkoliv tuším, že vám nevyhoví. Přece však jsem si velmi přála říci vám

to, na záchranu jisté duše, duše pí. Adamové, jež sepsala před čtrnácti dny závěť, ve které si žádá též, by byla spálena.'

„A bylo to pravda?'

„Do slova, a tehdy, kdy žádný z přítomných nemohl býti obeznámen s touto podrobností.“

A pí. Juliette Adamová praví, že vrátivši se domů, závěť roztrhala, a dodává :

„Nezapru, že důležitost sociální discipliny, nezbytné, by se vrátila Francii mohutnost plemenná, její tradiční síla, nenaléhala příliš na moje myšlení, ale pak jest závažno říci, že jsem jednala méně z liberalismu než z patriotismu. Proti antiklerikalismu, podmínce Republiky, stavím v sobě ode dneška křesťanský idealismus, podmínku odvety.

„Ale nepolitisujeme, prosím, neboť cit, který mi dává život, jest příliš vysoký“.

Toto jest dostivážné, a dlužno věru přiznati, že „astrální tělo“ pí. Blavatzké tím dosti nehorázně štouchlo do Republiky . . . a krematorní peci.

VILLIERS DE L'ISLE ADAM:

TEN MAHOIN!

Dřeložil Josef Florián

*Děsná mûra.
Edgar Allan Poe.*

Ah! ten Mahoin! bastardní a blátivý padouch! Tragický a zchytralý ničema! Tulák z cesti, tváře zločinné, matných odlesků, barvy špinavého nože: vzhledem hrubý, špatný kněz, až na odložené kněžské roucho: a vari mu s cesty, kdo ho máš potkati! — Výměna slov s jeho chrochotem sveřepého kance přinášela neštěstí venkovanům; — byl to dle jejich mínění strůjce nebo podporovatel sucha, dobytčích morů, vyprahlostí půdy, lesních ohňů. Že se báli jeho hrozného svalové síly, usmívali se naň na cestách, v belgickém kraji v okolí Ixelly; přece však — (a věděl to pudem!) — nejdobromyslnější školští správcové, nejdobrodušnější venkovští lékaři přáli si na setkání za těmito úsměvy, aby staří katani, nezapomenutí ze španělské okupace, vyšli zase ze svého věkovitého a práchnivého odpočinku, by vyčerpali na jeho mrzké osobě náplň svého umění. — Seznam zločinů tohoto Mahoina oživoval besedy a přástky, a poněvadž většina belgických četníků vzdala se naděje, že ho přistihnou mimo jeho neznámé pelechy, z našeho lotra, postrachu chudého i bohatého, třásly se na dvacet mil chaty, kláštery, villy i zámky. — Mladinké dívky, městské i vesnické, v záchvatech pohlavní dospělosti přály si — mezi jinými žádostmi — aby byl zbaven podivu nad nimi, jednou odroněnými, a nad celou onou

dávivou spoustou choutek, jimiž se cítily trápeny. Jenže potvora ta měla dochvilnou vědomost o těchto záchvatech, na něž cíhal. A tak pobavil se za deset let v příkopech, lesích, ve vojtěškových jetelinách skoro s třicítkou těchto nešťastnic. Na jeho vrub též svaloval se dobrý tucet vražed, páchaných za okolností překvapujícího barbarství, s neslýchanou surovostí a ohyzdností; vloupání smělá nad jakékoliv přirovnání, nesčetné krádeže — rozmanitá násilí, vilnosti tak pobuřující, že i zavřené dvěře při soudním vyloučení veřejnosti odepřely by vyjeviti jejich hanebnosti, (ač jest obecně známo, že ve všech zemích soudcovství rádo si zamlsá na vypravováních rozpustilých); posléze — a právě tím překypěla číše veřejného rozzuření — ustavičná olupování svatostánkův o posvátné nádoby, rdoušení kostelníků, — a pak zneuctívání a zohavování jejich mrtvol; — atd.

Věci takto nemohly dále trvati: pravili jsme již, míra vrchovata: bylo třeba tomu učiniti konec. Byla uspořádána vážná nadhánka s průvodem hafanů, vidlí a ručnic a — ve shodě s četnictvem — poštěstilo se jim, že lapili ve stodole vypáleného dvorce mezi dvěma zuhelněnými rolníky hnusného Mahoina: to právě ve chvíli, kdy se chystal spáchat v seně na ubožátku, děvčátku sotva čtyřletém, nejohavnější násilí.

Bylo třeba šesti nejstatnějších četníků z kraje, by udrželi a spoutali chrochtající to smrduté hovado, by je pak hodili na káru a dovezli posléze do nejhlubšího žaláře věznice Ixelleské.

Vyšetřování netrvalo dlouho: — zasedání soudní a porota trvaly ještě kratší dobu: tento Mahoin, jak snadno se každý domyslí, byl odsouzen hrdla — zkrátka, skoro sumárně! — a rekurs o milost právem hozen do koše: vše to samo se rozumí.

Až dosavád, přiznávám, nic tuze zvláštního: — ale událo se v den popravý cosi, čehož málo obyčejná bizarnost zasluhuje zmínky.

Dle znění rozsudku guillotina na svém velikém lešení měla býti vztyčena na tržním náměstí Ixelleském.

Nuže, díky zdvořilosti státního vlámského zastupitelství, den určený k popravě byl znám velmi zavčas: udělá se mu konec k sedmé hodině ráno.

Poněvadž o lotrovi běžela pověst dlouho již po kraji, stalo se, že se všech stran po cestách valily se nesmírné spousty zvědavců, venkovanův, měšťanův, kupcův a prodavačův obojího pohlaví, provázených dětmi: šlo se celou noc v okolí Ixelleském — jako by se lid ubíral na nějakou národní slavnost. Chtěli viděti, kterak se bude držeti, jak se bude tvářiti. — A pak, oddechnou si volně, až ho uzří zahubena. Nic není za těžko, ničeho se nešetří na veřejném trestání zločinců davem, jenž jednou již dostihne tohoto vzkypění: také všem domácím pánům domů, obkličujících náměstí, otměla kapsa té noci. Protože poněkud přšelo (bylo to myslím, v říjnu), všechny půdy, sýpky, vikýře, lomenice, podkrovní kumbálky pod těmi velikými střechami, z krokvenými a břidlicovanými do příkrého svahu, byly pronajaty, pokud náměstí stačilo, tisícům, kteří se tam stěsnáni

natlačili stoje, a vytrvali takto až do rána po tmě rozmlouvající, loket vedle lokte, namačkání, odvažme se to říci, jako praví slanečci, pod trámovým střechem.

Venku na velkém náměstí, tam byla jedna hýbající se úroveň asi čtrnácti tisíc hlav; — stěží trojitá řada vojáků uchránila volný průjezd popravné káře až k patě lešení.

Hodiny mýjely: rozbřesklo se, zdi zbělely, potom mlhavé slunce vyšlo. Všechna okna byla vyplněna tvářemi, neboť za těmi, kteří stáli u samých oken, stáli na stupňovitě seřazených židlích a lavicích, jiní vypínali se až k okenním skružím, rukama držíce se hrubých závlačí vytažených záclon, říms, a to od prvního až do posledního patra.

Posléze sedmá hodina odbila: A křik: *Už ho vezou!* *Už ho vezou!* zavzněl: burácející vřava vzdutého moře na celém náměstí.

Vskutku to byl *on* na lavici káry vedle kněze, jehož neposlouchal.

Pevně svázan, omotan provazy, s rukama na zádech, hlavu oholenu, krk nahý, bled jsa díval se.

Před vozem a za vozem družina četníků byla provodnou stráží.

Dva katovi pacholci očekávali ho na dolních stupních popravního lešení, by mu pomohli vylézt po dvanácti schodech; — mistr popravčí stál nahoře před prknem se založenýma pažema.

Mahoin pozoroval okem zprvu tupým celek náměstí; potom zmocnil se ho smích skoro rozrušující, který bylo daleko slyšeti v mlčení a který se chvěl, až se nervy davů

trásly. Ale smíchu náhle jak by uřal ! Odsouzenec právě, pozdvihnuv oči, spatřil divadlo, nad nímž žasl i on — a jehož v této chmurné chvíli nemohl si nejspíše vysvětliti.

Na skoro svislých plochách střech, provrtaných jako řešeta po celé délce, od okapu až do hřebenu, břidlice krytiny právě byla pozdvížena a vytrhána. A hle, tisíce otvory nad sebe položenými tisíce hlav, odřatých od trupů a mluvících, se mu zjevilo, stáčejících oči na náměstí a upírajících svůj pohled na lupiče, — aniž mu bylo hned možno pochopiti, *kde byla těla, příslušející k těmto hlavám.*

Byly to, — čtenář již uhodl, — zástupy zvědavců, kteří probděli noc v podkrovních světničkách a na půdách. Jakmile vikýřky dolétl k nim hluk z dola, všichni svorně pozdvihli pěstě a vyňali nad svými hlavami břidlicové tabulky, — potom zachycující se a zavěšující se za trámy, které tím praštěly, prostrčili hlavy nad střechy, aby viděli ! Aby viděli ! ...

Nuže, před tímto množstvím hlav, jež osvěcovala mlha, vznícená ohněm ranních záblesků, a jež číhaly, až slítne jeho hlava, oči odsouzencovy se rozšířily : — s vážným mlčením, snad pomaten civěl, chvěje se, do okolního vzduchu na toto pohybující se netělesné shromáždění příšerných tváří, — s úžasem, se ztrnutím takovým . , že *byl stát s hubou do kořán,*

Ten Mahoin !

MEMORABILIA

15. července 1915.

Ve Vídni v kostele redemptoristů bylo minulou neděli s kazatelny při českých službách Božích ohlášeno: „Všem lidem se přísně zakazuje, ať nikdo nepřijímá knížek, které se posílají ze Staré Říše, a kdo nějakou má, ať ji hned spálí a nechte jí.“ — Jak se odvděčíme pp. redemptoristům za toto doporučení? — Neboť možno-li našim knihám udělati nějakou reklamu, jen z takovéhle něco kyne. A vskutku, již na druhý den posílá jedna osoba z posluchačů 54 korun, jiná 20 korun, od jiných jest slíbeno, a jest poptávka po knihách. Tedy dobrý začátek a naděje, že na Štěpánském náměstí přece poroste Boží travička.

19. září.

A. HUONER, S. J.: „*U MISTROVÝCH NOHOU*“. Přeložil Antonín Číhal, duch. správce c. k. mužské trestnice. V Praze 1915. Nákl. vlastním. — Nevšímalí bychom si této knížky, kdybychom neměli na ní podílu: jest vydána na naše útraty. P. Antonín Číhal jest nám dlužen a nikdy ani korunky neposlal, ukládaje je asi na knížku, kterou nás dnes poctil. Má imprimátur arcibiskupa frýburského a na proužku vlepeno ještě také imprimatur pražské. Na doporučení vložen jest na začátek posudek preláta dra Swobody z Vídne; praví se v něm o knize, že „obsah nijak

neutrpěl skvělým stylem, ... je přizpůsobený naší době, ... jest vyčerpávající.“ Nebylo třeba čísti knížky celé, abychom o ní sami usoudili, a ku podivu, nedovedli bychom svého mínění vyjádřiti vtipněji než ten p. Swoboda. Obsah opravdu neutrpěl skvělým stylem, neboť stylu vůbec v knize není. Za druhé jest dokonale přizpůsobena naší době: učení Páně navlečeno tu jest na mašinerii nynější praxe, byrokratické duchovní správy, jež tu jest pojímána s nejposvátnější úctou. A za třetí jest vyčerpávající, tak silně, že už po dvou, po třech stránkách máte skoro dost.

Celkem jest ten P. Huoner upřímný. „Stav duchovní náleží ve společenské stupnici k stavům lepším, dobře situovaným. Celkem všude jest, kde jsou poměry církevní alespoň trochu normálně jakž takž uspořádány, o výživu duchovenstva dobře postaráno“. (Str. 11.) Toť jak se patří pravda. Nihil obstat.

Pod titulem Kněz a hostiny: „Dává se (Spasitel) ochotně pozvat k hostině svatební. A jeho přítomnost neruší veselou náladu, nýbrž ji zvyšuje (!) a zušlechťuje. Mistr nekazí veselí jako nějaký škarohlíd. Tak by mělo býti u každého duchovního pastýře ... nemá se vzdalovati každé radostné příležitosti a slavnosti, ale nesmí také zapomínat své cti ... musí nalézt zlatý střed: Při nenucené veselosti musí zachovati duchovní důstojnost, bráti srdečnou účast, a přece zůstat mírně zdrželivý. Příležitost podobného rázu jsou zatěžovací zkouškou pravého kněžského ducha“. (Str. 15.) Kněžstvo naše na štěstí tak jest pečlivě těchto zkoušek, že o jeho dostatečném zatížení a prostřední cestě nelze pochybovati.

A zrovna za tím: „Mistr proměňuje vodu ve víno. Toho učeník jeho nesvede — ale jiné proměnění jest v jeho moci.“ Jaké pak proměnění? Vína v Krev Páně? Nikoliv, na to se

nemyslí. „Může proměnit fádňi, hrubou, frivolní, hříšnou úroveň slavnostní nálady v ušlechtilé víno pravého křesťanského veselí“. Takový zázrak „svede“ zábavný kněz p. Huonerův.

Leckde uslyšíte známé motivy minulých desítiletí: „Zajed na hlubinu. Slyšíš to, pane faráři, správce duší? Zajed dále, ven z omezených prostor sakristie a kostela ven do života, do domů, mezi davy...“ (Str. 45.)

K poslední cestě Páně do Jerusalema píše takovýto válečný úvodník: „Toť energie dobrovolné oběti, cílevědomá síla nezištného konání povinnosti...“ a při tom zpytuje kněžské úřední svědomí: „Jak jednáš ty, je-li ti dán nepříjemný rozkaz, máš-li se odebrati na místo (místo jest ohniskem, z něhož všecy úvahy huonerovské vycházejí a v něž se vracejí) nebo uvázati se v úřad, kde tě čekají snad trapné poměry, snad i (snad i!) oběti?“

Knížka jest psána pro kněze. Pokaždé za nějaký rok pozdvihne se mezi nimi ruch k jakémusi mustrování. Podnětem k němu bývá nová kniha nějakého přísnosti a autoritou proslulého moralisty. Jednou mustruje dr. Fr. X. Novák, podruhé biskup Spalding, potom třeba zase Novák v jiném, modnějším střihu; tentokráte bude zase tato slátanina zástěrou proti tváři svatého Jana? O nic jiného jim totiž nejde, než aby se uteklo od tváři svatého Jana, jak to jmenuje Arnošt Hello. Víme na vlas, kteří si v knížce budou libovati. Ale kdyby byla i tak silna, že by všecy na ruby převrátila, budou to pořád tíž kněží. Obracejte a přešivejte starý měch, nový z něho nebude. Myslíte, P. Číhale, že takovým vzájemným mustrováním a pěstěním uniknete z výčitek a kleteb, jež vyslovují Pán a Svatá Panna napořád ve svých zjeveních, jimiž poctívají své vyvolené? Matka Boží si stěžuje, že kněží nejsou vedeni duchem Evan-

gelia, a nevidouc naděje, hanbou nad jejich mrzkostí skrývá své oči do dlaní a pláče. *Jest poptávka po kněžích*, a na to není jiné rady, než úpění: *Emitte Spiritum tuum et creabuntur*.

„Alespoň trochu jakžtakž normálně . . . o výživu duchovenstva dobře postaráno.“ Tož „alespoň trochu jakž takž normálně“ živte se a netrapte svými šplechty a plkoty.

Spěchám obcerstvit se z této zatěžovací zkoušky. Jestli dnes neděle a výročí Zjevení La Salettského. Snad právě proto přišel nám tento žalostný dokument?

25 září 1915.

Ukazuje se nový zápasník, Ladislav K. Píše o dennících Leona Bloy a jiných knihách od nás, které prý ho zachránily a přivedly k dlouho hledanému životu. „Před několika lety, píše, kdy jsem četl jen knihy moderní kultury a volného umění, vystoupil jsem z Církve a zůstal bez vyznání. Později jsem přece neměl pokoje, ale vrátiti se do Církve katolické přičilo se mi, a také život kněží, které jsem viděl kolem sebe, a řeči jednoho z nich, s nímž jsem se stýkal, mě odrážely. Přistoupil jsem tedy k církvi starokatolické. Dnes však pokorně skláním hlavu a děkuji Pánu Bohu, že mě osvítil . . .“

26. září.

Ladislavu K :

Byli jste zajisté někdy temnost, nyní pak jste světlo v Pánu. Již z vašeho psaní svítí toto světlo, o němž píše sv. Pavel, ač ještě jste do něho nevstoupil; svítíte, protože „předešel vás Pán požehnáním sladkosti“. Ale třeba si pospíšiti; jste-li ještě ve stavu exkomunikace, rychle učiňte, čeho jest potřebí, abyste byl znovu přijat do Církve; každá chvíle v temnotách zevnitřních jest velikým nebezpečím.

U vás to byla jakási podivná upřímnost a počestnost, že jste „vystoupil z Církve“. Jiní, ač stokrát jsou exkomunikováni, ať pro své bludy, odpor k papeži a kanonům církevním nebo pro své úřady, v nichž vykonávají zákony od Církve prokleté, nikterak nevystupují, ba dělají se i katolíky a myslí si, že jsou. Co kněží a vysokých hodnostářů jest exkomunikováno pro věci, jež ipso facto, bez soudu, mají v zápětí klatbu, a oni sedí pěkně na svých místech a žerou se svými rodinami ze statků Církve svaté. Za papeže Bonifáce VIII. říkalo se, že celý svět jest v klatbě, a skoro že tomu tak bylo; ale oč více to jest pravda teď, třebas toho nikdo neprohlašuje! Ale vybarvují se schismaticové a budou ještě víc. Rozdělení nastane, dejž Bůh, brzy.

Na knihkupectví šel jste asi proto, že se Vám protivily školy a vábily Vás knihy. Ale nezůstanete v tom. Jistě že to není Vaším povoláním. Jsou jistá zaměstnání, píše svatý Řehoř, ke kterým duch po obrácení nesmí se vraceti. A takové jest i dnešní knihkupectví. Jako „řádný knihkupec“ byl byste povinen chovati a prodávati spisy Husovy, Renanovy, Zolovy, Macharovy a všech kacířů, kteří jsou četbou světa, a kdokoliv nějak pomáhá k rozšíření takových věcí, jest dle konstituce „Apost. sedis moderati-oni“ exkomunikován; byl byste tedy zase tam, odkud nyní s hrůzou utíkáte. Možná že jste o těchto věcech ještě nemyslel, i přichází Vám otázka: co začítí? Ale nezastavujte se: Bůh, který Vás volá, ví, proč Vás volá a co s Vámi chce. Stačí úplně se mu dát a pozorně si všímati jeho hlasu; on sám tak moudře s Vámi vše učiní, že nebudete vycházeti z podivu.

Jest dobře, když ochotně přijímáte z ruky Boží smrt. Ale netřeba, abyste se ostýchal prositi o to, abyste byl zachován. Bůh rád přijímá, když mu člověk nabízí svůj

život v oběť, ale rád mu jej zase znovu vrátí, a tak člověk umírá ne jednou, ale mnohokrát, pokaždé k slávě Boží. Kolikrát prodloužen byl takto život Melanii, ač tak by si byla přála spojení se svým Bohem! *Quotidie morior*, každý den umírám, píše svatý Pavel. Když tedy tak si přejete býti živ, abyste ne jednou, ale tisíckrát znovu dával život Bohu a přijímal smrt, jen směle se o to modlete. Bůh potřebuje netoliko těch, kteří pro něho chtějí umírat, ale mnohem více těch, kteří pro něho chtějí žít a bojovat.

15. října.

P. Tomáš H. posílá zase 25 adres, nejvíce kněží, abychom na ně poslali „Zjevení La Salettské“, „Život Melanie“ a její list abbému Rigauxovi a j. Někteří prý asi budou se hlásiti pak i o jiné. Ale jak to udělati? Knížky prostě beze všeho poslati bylo by snadno; ale také snadno je všichni vrátit, neboť se nabízejí poštou napořád takové věci, že mnozí si učinili dosti dobré pravidlo, na všechny nežádané zásilky psáti „nepřijímám“, a tak vrátil by je možná, kdo by je s potěšením uvítal, kdyby tušil, co se mu to podává. Proto, třebaž že zkušenost se nám již napřed vysmívá, píšeme několika z nich psaní, podobné tomuto:

„Důstojný pane! Přeje si P. Tomáš H., farář v L., abych Vám poslal některé knihy o Zjevení Panny Marie na La Salettě. Neradi nabízíme tyto věci, když po nich nejsme přímo tázáni, neboť snadno si pak někdo pomyslí, že tím hledáme „odbytu na své zboží“, což by bylo velmi nečestno těmto svatým věcem; a také proto, že když potom jsou zamítnuty, mívá člověk trpké a vzrušující pocity, neboť jest tím zamítán kdosi jiný než my, přicházející nesměle, ale přinášející snad poslední záchranu; jest tím odbývána

ta, která tyto věci psala za cenu tolika muk, a sama Matka Boží, která ji k tomu povolala.

„P. Tomáš H. ovšem praví o *Životu Melanie*, že snad nepoznal věci úžasnější (nepraví toho sám) a nepřestává od té doby, co kniha vyšla, hledati pro ni účasti, ač se n u už kolikrát ukázalo, jak jeho snaha jest naivní. Tedy neposílal bych Vám těchto věcí, ale zase nerad bych opominul, k čemu snad povzbudili dobří Andělé; ba jistotně že povzbudili, neboť Bůh chce, aby se tyto věci znaly. Nejde nám o nějaké apoštolování — kdož pak by k tomu byl puzen, a teď! — už dávno víme, to že jest marno, ale jen o to, abychom nikomu neskrývali, co nám samým bylo, jak to i Matka Boží nazývá, *Velikou Zvěstí*. La Saletta jest pořád neznáma, nebo spíše jest pořád znamením, kterému jest odpíráno. Jest kamenem zavrženým od stavějících, ale který se stal kamenem úhelním, o který kdysi všichni nepřátelé roztříští si hlavy . . .“

O zdaru tohoto lovu v psaní, napsaném za tři neděle P. H—ovi:

„Všem jsem ještě neposlal. Přešla mne chuť, když několik jich ihned vrátilo a deset jiných ještě nevrátilo, ale také se neozvali. Jeden však také odpisuje: „Za příčinou úžasné drahoty všech životních potřeb, nemohu si zaslané spisy ponechat a Vy zajisté nebudete mi jich vrácení nějak ve zlé a dokonce za urážku vykládati. S díky a veškerou úctou oddaný Severin Trachta, farář.“ Tož vidíte, jaké exempláře nám doporučujete. Ale myslíte-li, že právě z těch, kterým jsem neposlal, některý by jim byl rád, nevzal byste to sám na sebe, abyste jim dopsal, aby oni sami se o ty knihy přihlásili? Když se totiž knihy vracejí, přijdou otlučeny, a neradi pak takové porouchané komu posíláme; a

jak vidíte, ani psaním nic nezmůžeme. Vaše snaha jest jistě Bohu milá, jen tedy, když Vám přijde vnuknutí pokusiti se u někoho, přidejte energie a dodělejte věc sám k dokonalosti. Snad od Vás toho Bůh chce a Vám chce dáti zásluhy. A opravdu více to i sluší i náleží kněžím než nám laikům. Ale kde sám nemáte valné naděje, raději nemařme času a čekejme, na modlitbách . . . “

Posléze bylo vyslyšeno naše žehrání: ukazuje se z těch, jimž jsem psal, jeden kněz, kterému tyto věci byly opravdovým *zjevením*. O La Salettě něco věděl z doslechu a jeho oblíbenou četbou jest ctih. Bartoloměj Holzhauser. Teď má už i ostatní naše knihy a čte je více než s pozorností. Tedy přece aspoň jeden! Ale na objevení tohoto jednoho bylo třeba tolika marného hledání? Takový jest osud: tápe se, hledá se, a ještě štěstím jest, když na třicet plev najde se jedna perla, jeden svědek Pravdy.

Psaní z 18. října.

„Ptáti se, zda smíte citovati některé stránky z knih Leona Bloy, Hella, Melanie, Sv. Kateřiny, nebylo ani třeba. Kdo by tomu bránil? Nevím, co zamýšlíte psáti, ale mají-li to býti články složené ponejvíce z citátů, napsané s tendencí, by se na díla ukázalo, ať úmysl jest velmi ušlechtilý, přece jen toho nedoporučuji. Víte, že ani sami, ač bychom tak rádi zjednali těmto knihám ohlasu, nikdy nic takového neděláme, jakkoliv snadno dostali bychom se v některém časopise o tom k slovu. Čtenáři dnešních časopisů a novin nejsou těmi, kteří by našich věcí hledali nebo kterých my hledáme. K nám přicházejí duše cestami jinými, podivnými, nejspíše přivedeny svými Anděly. *Milost* se nikdy nenabízí na trhu, s vtíráním a hlukem, a sám pravíte, že pohlížíte na tyto knihy jako na věci svátostné.

Ale dělníků jest potřebí velice. Zdá se mi, že máte schopnosti jazykové. Přeložiti některé dobré dílo jest potřebnější než taková reklamní akce. Sám už tolik let, od začátku dostáváte všechny knihy, a teprve teď, jak píšete, poznáváte jasně, co v nich máte. Tak tomu jistě i u jiných. Dobré dílo jest semenem hořčičným, které zapadá v duši a vzroste a přináší ovoce, někdy brzo, někdy později. Máte-li říci něco svého, najde si to své vyjádření i své místo. Jenom ne psáti z reklamní tendence!

To abstinentské léčení ochlastův nikdy se mi nezdálo náležitou a šťastnou cestou. Kněz má v rukou proti všem neřestem lidským nejsilnější a nejúčinnější léky od Krista, svátosti. Jistých návyků a křehkostí nezbaví se člověk než častým přijímáním Těla Páně. Jiné léčení obstará si už společnost sama; a tu nejúčinnějším lékem na ožralce a nemravy bývalo a bude zase (jakmile *řád* se vrátí do společnosti, nebo lépe řečeno, až za nynější společnost, která jistě bude rozvrácena a zničena, nastoupí nová, zdravá) nikoli věznění nebo léčení sladkými vodičkami, ale řádný výprask býkovcem. Nic není výstražnějším trestem a lékem, i na staré, jako svázati a zřezati je. Hle, co dělával svatý Václav, jak se čte v Kristianově Legendě: „Přivětivě vždy rozmlouval s tichými, na nemírné však a tuláky a obžerce a pijany nebo ty, kteří od učení nebo přímé cesty se uchýlovali, božskou horlivostí býval rozpálen, a nemohl-li jich jinak postihnouti, aspoň k stolu svému ve vhodné chvíli je pozval a ohromnými dýtkami je zbil.“ Humanitářským léčením, které v Církvi nemá tradice a už tím nemá důvodu existence, vyléčíte je nejvýš na „spóřádané muže“, *buržoy*. Nelitujte tedy svého ústavu, není-li mu souzeno žíti. Měl-li jste dobrou vůli, Bůh dá jí přinést ovoce, neboť nic z toho, co bylo pro Boha vykonáno, ne-

zhyne. A dluhy, na něž si naříkáte? Nespěchal bych s placením takových dluhů. Jistě to nejsou peníze chudých, a ústavy peněžní netrpí, už proto, že nemají srdce a duše. Sídli v nich a žije v nich démon, jako sídlíval v modlách. A víte, že modly bývají roztrženy a padají, jakmile se zjeví Bůh.“

19. října.

P. Ladislavu Zamykalovi, jenž nám nabízí z pozůstatosti P. Rudolfa Linharta Spisy Sváté Terezie, úplné vydání La Fuentovo:

Důstojný pane! Tuto myšlenku Vám vnukla sama svatá Terezie; ona nám svoje dílo Vašima rukama posílá! Už několik let jsme hledali jejích spisů, abychom je mohli překládati a vydati. A právě vydání de La Fuentova, které jest úplné, nejlepší, ba jediné, neboť jiná jsou jen částečná, nedbalá a nehodí se z nich překládati. Hledali jsme ve Francii, ve Španělsku, v Itálii, nikde ani stopy po něm; jest už dávno rozebráno. Jednou už je p. Florian měl, ale půjčil je jakémusi Jaroslavu Durychovi, že z něho bude překládati. Přeložil „Exclamaciones“, ale překlad byl vcelkem špatný; a když se mu ukazovalo na věci, kterých nepochopil nebo které překlouzl nějakou mdlou frásí, on trval na svém a nechtěl toho vážněji pojmouti, proto jsme mu rukopis vrátili. Udal jej potom u Bitnara, kdež šťastně nebo nešťastně vyšel. Nám se p. Durych potom úplně ztratil, že o něm není vidu ani slechu. A La Fuente ztratil se s ním, na vždy, neboť i kdybychom se o něm dověděli, p. Durych vybarvil se nám před svým zmizením tak nepěkně, že bychom se ani nepokoušeli dobývati na něm něčeho. — Chápete tedy náš podiv a radost, když teď, kdy už jsme se po všem marném hledání prozatím vzda i naděje na

získání spisů Svaté Terezie (ani vypůjčiti jich nebylo kde), z čista jasna přicházejí nám do rukou a tak snadno? A zrovna na svátek Svaté Terezie přichází tento dar, aby bylo zjevno, že ona se o to přičinila!

P. Linhartovi posílávali jsme knížky, již od začátku, až asi před půl třetím rokem nám cosi vrátil a připsal, že si už dalších svazků nepřeje. Nevím, co ho pohoršilo. Ale čestně se nerozešel, neboť velmi málo platil, a už nic jsme potom od něho nedostali. Bylo mu tedy s nebe povoleno na přimluvu svaté Terezie, jejíž Životopis přeložil, aby se takto čestně vypořádal? Snad toho bylo třeba, aby mohl vejíti v síně Spravedlnosti, neboť pravdou se pohoršovati nebývá přičítáno k dobrému.

30. srpna.

Píše Marie M. o své sestře mladé řeholnici, před rokem složivší sliby. Byla poslána na jistý zámek opatrovat raněných. Jsou to lidé jinak zdraví, v nichž povalováním a spořádanou výživou chtíče jsou rozníceny až k zběsilosti, a ona mezi nimi! Jest prý v samém ohni pokušení, zděšena, v duševních trýzních a zápasech, v nichž si neví rady, uštvána až malomyslní. A poslušnost ji zavazuje zůstat v tom. Jaké to násilnosti se páchají na duších s pohodlnou formulkou poslušnosti. A skoro jen tak se teď vykonává autorita! Jaké ďábelství, vrhati pannu, která proto vstoupila do samoty klášterní, aby si uchovala čistotu a tříbila ji, přímo mezi takové, kteří řijí smilstvem! Církev zajisté má ženské řehole na opatrování nemocných, ale nemocných *údů Kristových*, a mezi těmi, trpícími, není řeholnice, aspoň ne každá, v nebezpečí. Ale když z nějaké instituce vyvane duch Kristův a dá se do služeb humanity, hle, jakým duchem jest řízena.

31. října.

Spisy svaté Terezie už jsou zde, a co ještě k nim: na tři sta listů čistě psaného rukopisu P. Linhartova, hotový překlad jedné knihy sv. Terezie, *Libro de las Fundaciones*, knihy jaksi nejzajímavější, kterou jsme první minili přeložiti. Hle tedy, milý P. Linhart tak námi pohrdl a nyní z věčnosti nám hází do klína nejlepší ovoce svého života, a jak asi rád ještě, neboť kdož ví, kam by se byl rukopis dostal! (Nemáť titulního listu, neznalí tedy snadno by popsané papíry byli spálili.) Bude však přece třeba rukopis poopravit pro nedostatky, patrné i v překladu Života sv. Terezie, který tak bídne vydali sejraři Rajhradští: někde překládá jen smysl, a to nedosti jasně, nebo se vyjadřuje jaksi seminaristicky, a dikce místy málo perlivá.

Toho všeho byl by získal právě z děl, kterými pohrdl. Ale hlavní práci vykonal. Svatá Terezie mu vypros, aby v slávě uzřel dokonání svého díla a svých úmyslů dobrých, i hojný z nich užitek. A P. Zamykala za tento čin věrnosti kéž vytrhne Pán z redakčního hampejzu „Našince“ a postaví jej v důstojenství pravé kněžské služby.

1. listopadu.

Píše kněz ze západních Čech: „Co říkáte Benediktu XV.? Mně připadá jako Zavoral. Jenže Zavoral svými konferencemi uchvacuje aspoň minervistky a budí závist u nedokrevných seminaristův, a Benedikt, jak vypravují římští klerici, bez papíru nepromluví ani pět souvislých vět. Ty jeho mírové akce, směšné prohlašování neutrality, starost o raněné důstojníky, a to nejpovedenější: „Zkormoucení hrůzami války“ — ani nevíte, jak se tato papírová nemohoucnost líbí těm zchátralým liberálům, na které se nehodí žádný vojenský kabát.“

Co říci? V proroctví Mnicha paduánského ohlašován byl za zástupce Pia X. papež jménem Pavel VI., a až dosavad vždycky se jména dle ohlášeného pořádku shodovala, náraz jest Benedikt XV. Ale ukáže se, co v tom vězí. Così se tuší, ale těžko se o tom rozepisovati; nezbyvá než čekati. Co tento mírový papež vykonal, jest samá fráze, ani jeden akt pontifikální. V té své mírové encyklice lituje bohatých, že trpí, poněvadž jejich statky jsou válkou v nebezpečí. Už to jest podezřelé, že ti, kteří papeži Piu X. otevřeně odpírali poslušnost, teď se rozplývají chválou papeže Benedikta. Zůstáváme jaksi pořád pod pastýřskou péčí svatého otce Pia X., očekávající jeho nástupce takového, jaký byl slíben a jaký přijde. Brzo-li už se ukáže, v duchu a moci Bonifáce VIII.?

4 listopadu.

Básník Zdeněk Broman, jinak prof. dr. Fr. Tichý poslal nám dvě knížky básní. Chválí „Tajemnou Růži“, kterou prý sám se chystal přeložiti, a diví se, že Dobré Dílo není v Čechách známo, jak by zasluhovalo. Poukazuje však, že ke knížkám jako Yeatsova měly by se připojovati úvodem studie o autoru a jeho směru a nabízí se v té věci na příště k službám. — Posílaje právě cosi p. Reynkovi, přiložil jsem mu mlčky tyto darované knížky v mínění, že se rád seznámí s původní tvorbou uměleckou. Zvláště ta báseň „1914“, panegyrikon nad padlými profesory, zdála se tak, tklivou. Když jsem se ho tyto dni ptal po nich, odpovídá:

„O těch knížkách toho profesora Tichého jste nic nepsal, abych je vrátil. Myslil jsem, že jich už nechcete, a „1914“ jež bylo příliš hnusné, jsem spálil. Tu velkou knížku ještě mám, jen několik listů chybí, utřel jsem si do nich onehdy břitvu.“

5 listopadu.

Do Vídně řádové sestře, pokoušené ničemnými zpovědníky a duchovními vůdci:

Kdybych Vám měl povědět slovo o těch nesnázích, o nichž píšete, opakoval bych tím, co už jsme nejednou psali a co už i tiskem bylo odbyto. Jste v řádu svatého Františka. Ale svatý František by vypráskal a vyhnal takového „duchovního vůdce“, který by se opovážil odporovati zpupně slovu Matky Boží a jejich vyvolených jako Melanie nebo jakémukoliv slovu pravdy. Proč se raději neobráťte na tohoto svatého Otce samého? Ten by Vás jistě vyvedl ze zmatku a vnukl by vám, co jest nejlepší. Ostatně jaké dovolování a dohodování? Buď jste slovo Nejsvětější Panny přijala, a pak nebudete se ptáti nikoho, a zvláště ne těch sluhů jejího Syna, nad kterými pláče a jimž hrozí, a všechny takové dohody zamítnete jako pokoušení ďáblova. A nebo jste nepřijala, a pak zbytečno nám o tom psáti, neboť už s nikým se nehodláme o těchto věcech přiti a dokazovati jejich pravdivost a svatost. Kdyby to byly věci *naše*, mohli bychom jim nedůvěřovati, ale takto pochybností nepřipouštíme. Kdo mluví proti zjevení a tajemství La Salettskému, byť byl sebe bezúhonnější a světější, mluví z ďábla. Známe už dosti tuto svatost hlouposti a nejlepší pověst sprostáků! Nemohu vám nebo Julii brániti, abyste těm vůdcům a ředitelům nedávaly našich knih, ale Annáš by vás s nimi neposílal ke Kaifášovi, kdyby předem nevěděl, jak usoudí. Pokoušeti se o něco u lidí, kteří svou pýchu a zlou vůli už dali na jevo, vždy se nám zdálo marno a jen se tím člověk sám rozptyluje a mate. Už při narození Páně andělé zvěštovali pokoj toliko lidem dobré vůle. Kdo tím vinen, že jest jich tak málo?

Nehledáme ani tak „dobrodinců“, ale těch, kteří by si za veliké dobrodini a milost od Boha pokládali poznati tyto věci, jako sami za to nepřestáváme Pánu Bohu děkovati. A ponaž-li kdo *toto*, nebude ho ani třeba žádati o pomoc; ucítí sám, čeho jest potřebí.

8. listopadu.

Jistý milovník literatury a umění skoupil si za minulých několik let všecky knížky, jež vyšly v „uměleckých edicích“ českých, věci původní i přeložené a kde kterou knihu a knížečku, jež měla aspoň náter moderního umění a „umělecké výpravy“. A všecky si dal luxusně svázati, dle uměleckých návrhů, a označil svými exlibris, jichž má několikero. Krom toho ovšem též množství literatury „klasické“, domácí i světové, jak se sluší na člověka stojícího na výši doby. Posléze došlo též na všecky svazky *Dobrého Dila* a *Nova et Vetera*. Byly svázány, označeny a zařazeny. Zaujaly pokorně a tiše místo, které jim bylo přiřčeno. Ale dlouho nezůstaly v této tichosti. Probudila se v nich nějaká divokost dítek pouště nebo podráždily mimoděk všecko svoje sousedstvo? Strhl se tam zápas. Průběhu jeho neznáme, ale konec byl takový: Majitel žasl nad rozvratem, jaký tam uviděl, ale nelitoval strany poražené, neboť v tom boji teprve se ukázala v pravém světle, a poznával, co získává v těch nových exotických hostech. Ani se nepřičíňoval o smířování a dává prostě vykliditi ty staré úlisné příživníky, kteří se tak hanebně osvědčili, a zhroziv se, že se s nimi tak dlouho pečlivě opatroval a že se tak děje napořád, rád by dal jiným výstrahu od takového zklamání.

„Mezi odpadky — píše — měli byste co nejdříve posvítit na naše moderní autory a vyjmenovat všechny, aby

se každý vyhnul koupi těch spisů. Na knihy českých autorů by se mělo poukázati nejdřív, protože ty se nejvíce kupují. Co na příklad se Svobodovou, Svobodou, Šaldou, Karáskem, Martenem, Jiráskem, Čechem, Raisem, Třebízským atd. atd.? Teď právě počíná Růžena Svobodová vydávati své „Spisy“. Na všech stranách čtou se nadšené kritiky. Mně se kdysi líbila její kniha „Černí myslivci“, ač dnes v nich nevidím žádné veliké poesie. Rád bych slyš o ní váš úsudek.“

Úmysl jistě šlechetný. Ale není to tak prosté. Nejdříve bylo by k tomu třeba všecy ty knihy kupovati a potom aspoň z většího je čísti. A není přece možno vzíti si takovou revisi za zaměstnání; a bylo by to přece jen jaksi vtírání svého úsudku, neboť v těchto věcech neuvěří, kdo aspoň z části sám neuvidí a nepozná, že se napálil. Positivnější a plodnější jest obracet zřetel na díla dobrá. Tak třeba v d'Aurevillyho „*Modrých punčoškách*“ uvidí se velmi pěkně i česká punčoška paní Růženky Svobodové — ale co ještě nad to! A denníky Leona Bloy nejsou-liž nejlepším zrcadlem? Jistě, že v Čechách není nic novějšího, leda pokročilost v hlouposti a podlosti.

* * *

DLUHY

BREVIŘ ŘÍMSKÝ, dne 5. září, v Životě svatého Vavřince Justiniani, lectio V.

Quacumque adiretur hora, praesto omnibus erat, paterna omnes caritate allevabat, non renuens vel aere se alieno gravare, illorum ne inopiae deeset. Rogatus qua spe id faceret? Domini mei, qui pro me dissolvere facile poterit, respondebat. Spem autem non confundere divina providentia submissis inopinato subsidiis jugiter declarabat.

„V kteroukoliv hodinu se k němu přišlo, každému býval pohotově, s otcovskou láskou všem pomáhal, nezdráhaje se ani dluhy se zatěžovati, jen aby jim v nedostatku ulevil. Tázán jsa, s jakou nadějí to činí, „V Pána svého,“ odpovídal, „který snadno bude moci za mne zaplatiti.“ A že naděje nezahanbuje, prozřetelnost Boží napořád dosvědčovala, poskytujíc z nenadání pomoci.“

ZAMĚSTNÁNÍ

BREVIARIUM ROMANUM, feria quarta infra octavam Paschae, Homilia sancti Gregorii Papae (Hom. 24. in Evang.):

„Sunt enim pleraque negotia, quae sine peccatis exhiberi aut vix, aut nullatenus possunt. Quae ergo ad peccatum implicant, ad haec necesse est, ut post conversionem animus non recurrať.“

„Víme, že Petr byl rybářem, Matouš celníkem; a po svém obrácení Petr vrátil se k rybářství, Matouš však neujal se znovu zaměstnání celnického; neb jiná jest, lovem ryb výživu si zjednávati, jiná ziskem ze cla peníze rozmnožovati. Jsou zajisté mnohá zaměstnání, kterých buď stěží možno konati bez hříchů nebo vůbec nemožno. Která tedy do hřichu zaplétají, k těm se duch po obrácení nesmí vraceti.“

MODLITBA LATINSKÁ

ŽIVOT CTIHODNÉ ANNY KATEŘINY EMMERICHOVÉ od P. Schmögera, sv. I. kap. XV. :

„Modliteb církevních přeložených do němčiny nemohu se modlití. Jsou mi příliš mdly a těžky. Nejsem v modlitbě vázána na žádnou řeč, a vždycky mi v mém životě církevní modlitba latinská byla mnohem hlubší a srozumitelnější. V klášteře těšila jsem se vždycky už napřed, když jsme měly latinské zpěvy a responsoria. Tehdy mi býval celý svátek živější a viděla jsem všechno, co jsem zpívala. Zejména když jsme zpívaly Loretánské litanie latinsky, ukazovaly se mi při tom všechny symboly Mariiny za sebou v podivném vidění. Jako bych byla vyslovovala obrazy, i byla jsem tím s počátku zaražena; ale později bylo mi to milostí a slastí, jež velmi zvroucňovala mou pobožnost. Viděla jsem při tom nejpodivnější obrazy.“

SVÁTOST POKÁNÍ

KANONY A DEKRETY SNĚMU TRIDENTSKÉHO, Sezení 14, o zpovědi :

Jestliž jisto, že nic jiného v Církvi od kajícníkův se nevymáhá, než aby, když každý dosti pečlivě se prozpytoval a svědomí svého záhyby všechny a úkryty prozkoumal, z těch hříchův se vyznal, o nichž se rozpomíná, že jimi Pána a Boha svého smrtelně urazil :

neboť lehké hříchy, které nás z milosti Boží nevylučují a ve které častěji padáme, ač správně a prospěšně a mimo všelikou předpojatost ve zpovědi se vypovídají, jakž zbožných lidí obyčej ukazuje, přece mohou býti smlčeny bez viny a rozličnou jinou pomocí očištěny.

KONKORDANCE SEPTUAGINTY

A CONCORDANCE TO THE SEPTUAGINT and the other greek versions of the Old Testament (including the Apocryphal Books) by the late *Edwin Hatch*, M. A., D. D. and *Henry A. Redpath*, M. A. Assisted by others scholars. — Oxford, at the Claderdon Press 1897. Volume I. (A — I), pag. 696, volume II (K — Ω), pag. 697—1504, volume III (Supplement: Proper names, Concordance to portions of Ecclesiasticus, other Addenda and hebrew index to the whole work), pag. 272. Form. 26 × 34 cm.

Za základ vzaty byly všechny čtyři hlavní kodexy Septuaginty: Alexandrinský, Vatikánský, Sinajský a Sixtinské vydání z r. 1587. „Doufáme, praví vydavatel, že není jediného slovíčka v těchto čtyřech kodexech, jehož by bylo pominuto.“ A ke každému slovu připojeno jest příslušné slovo hebrejské, čímž má tato konkordance dvojnásobnou cenu.

KONKORDANCE ŘECKÉHO NOV. ZÁKONA

A CONCORDANCE TO THE GREEK TESTAMENT according to the texts of Westcott and Hort, Tischendorf and the English Revisers edited by Rev. *W. F. Moulton*, M. A. D. D. and Rev. *A. S. Geden*, M. A. Edinburgh, T. & T. Clark. First edition 1897, second edition 1899, second edition reprinted 1906 and 1913.

Svazek 19 cm × 22 cm, tištěný ve dvou sloupcích. Stran XI a 1033.

První úplná Konkordance Řeckého Nového Zákona, podle nejnovějších a nejlepších kritických vydání. Bylo-li přece nějakého slova pominuto nebo v něčem pochybeno, ve druhém vydání už vše jest dokonalé.

PANTÁTA ARCIBISKUP

PAMĚTI FRANTIŠKA J. VAVÁKA, r. 1791 o korunovaci císaře Leopolda II. dne 6. září, v úterý:

„Náš nejdůstojnější pantáta arcibiskup rovně taky tu radost, kterou na svých starých kolenou šťastně dočkal, s protimyslností a půtkami smíšenou měl... Stalo se v čas korunování, že olomoucký (arcibiskup) do téhož rituálu nahlížeje, s ním spolu časem nějakou kollektu říkati chtěl, ale stařeček hned křičel: „Já sám, já sám!“ až se i král několikráte tomu zasmál. Ano v kapli sv. Václava taky litoměřický biskup k němu přistoupiv, jednu modlitbu, když v říkání ji umdléval, jemu doříkati chtěl, on mu řekl: „Mlčte, vy nic neumíte.“

A tak pantáta náš,— raduj se, kdo ho znáš,
spolu s ním z té milosti, že dočkal té slavnosti,
která mu přišla k vděku v tom jeho sešlém věku.
Ač prv málo byl ctěný, nyní pak zvelebený
ještě od nebe samého i od světa celého.“

ZVONY PRAŽSKÉ

FRANT. EKERT, *POSVÁTNÁ MÍSTA KRÁL. HL. MĚSTA PRAHY*, svazek I. str. 5.: „Jednou vracel se zasloužilý jezuita, učenec Bohuslav Balbín se Sv. Hory u Příbrami do Prahy, a byv překvapen nocí, uhostil se ve dvoře Jesuitském ve Zlichově. Večerem konal se v Praze slavný pohřeb jistého velmože, k němuž všemi zvony Pražskými sezváněno. Velebný souhlas tolika zvonů, jenž ku Zlichovu se nesl, nadchl Balbína tak, že napsal: „Jaká to byla rozkoš, naslouchati hlaholení všech zvonů Pražských, jež po hladině Vltavy sem doléhalo! Nic tomu podobného jak živ jsem neslyšel, a podnes nedovedu vyličiti té rozkoše, již sluch můj tehdy požíval.“

OBCHOD

LEON BLOY: KREV CHUDÉHO, kap. XVII. *OBCHOD*: „Kdy-
si, jest tomu hodně dávno, když byla šlechta a rytíři osvoboditelé, obchodem
se člověk zahazoval. To byl zákon naprostý, zákon základní. Šlechtic,
který se oddával obchodu, býval za to rozkřičen, vyobcován, obrán o stat-
ky, potupen, zbaven práv, vypuzen z půdy, vyrván, obrácen kořeny do
vzduchu. A bylo to dokonale spravedливо a rozumno. I dnes, kdy arithme-
tika nahradila šlechtu, obchod uchovává ještě cosi ze své bývalé smradla-
vosti a nikdo se k tomu tuze rád nepřiznává... atd.

„Jen pomyšlení, že by bylo možno konfrontovati skutečně, totiž v Abso-
lutnu, umělce s obchodníkem, bylo by pokusem, nad nímž by se rozvr-
zaly stěžeje země...“

ÚVĚR

LEON BLOY: KREV CHUDÉHO, kapitola XVII., *OBCHOD*:
„Úvěr jest tučné tele, zabíjené po dlouhou dobu na oslavování návratu Mar-
notratného Syna, který znova se usadil v otcovském domě o šesti patrech,
když byl dlouho střehl prasat. Řekněte obchodníkovi: „Nemohu připu-
stíti, by se pochybovalo o poctivosti člověka, jehož neznáte.“ Nikdy ne-
pochopí. V jazyku tohoto špinavce *znáti* někoho znamená věděti, že má
peníze, a *neznáti* ho znamená nevěděti, má-li peníze. Člověk známý jestif
bohatec. Pohroma Slova padlého do bláta.“

Karel HAGENBECK

Karel HAGENBECK: O ZVÍŘATECH A LIDECH. Příhody a zkušenosti. K českému vyd. upravil Bohumil Klika. Vydal F. Šimáček v Praze 1914. For. 11 cm × 18 cm, str. 412. Za 2.40 K. S podobiznou autorovou.

V tomto hamburském obchodníku cizokrajnými zvířaty jako by byl oživil zapomenutý dar člověka, udělený našemu Praotci při samém stvoření, panování nad říší živočišnou. Protestantism, ve kterém byl vychován, neměl naň moci zatracující, neboť jeho srdce a všecko obcování náleželo zvířatům, a ta nejsou protestantská. Byl vlastně jakýmsi vykupovatelem zvířat, zbavoval je jejich divokosti, aby zase sloužila člověku, byť jen tím, aby ho povyrážela. Sloni nebo leopardi, kteří kdysi byli jeho hosty a žáky, ještě po mnoha letech, když se s ním v některém městě setkali, zdaleka hlučně vítali svého milého přítele. Nehleďte v jeho knize hlubokých idejí nebo umění slovesného: jest v ní i dosti obecných rčení usedlého měšťana, jimiž asi mní dodati svému vypravování vážného tónu, ale jsou neškodna právě pro tuto naivnost a bodrost Hagenbeckovu, a rádi mu je promineme pro jeho poutavé a opravdu poučné stati o povaze zvířat, tak nové pro nás, kteří jsme školskými a vědeckými přírodopisy byli zvířatům odcizeni. — A. S.

Mikuláš ALEŠ

BUDE VOJNA BUDE. Cyklus kreseb Mikuláše Alše. Nákladem J. Otty v Praze, 1902, Čtrnáct listů, na nichž 7 kreseb a 7 stran tištěného textu písně. Formát listů 27 cm × 36 cm, kreseb samých 16.5 cm × 23 cm. V deskách s kresbou Alšovou za 3.20 K.

Kdo nemiluje Jirásků a literárního nádenictví, kdo má rád vojsko a chápe lásku, tomu zalíbí se v tomto Alšově cyklu. Několika listy, tolik prostými jak raffinovanými, podána tresť překrásné národní ballady, tesklivé jak hlas kukaččin a jasné jako píseň skřivani. Není sentimentality v těchto kresbách, jako jí není v slokách, toliko čiré a prudké lidské vášně a bolesti, viděné z hluboka okem nezkaleným a milujícím. — B. R.

EDISON

Leon BLOY, LE PELERIN DE L'ABSOLU, 28. September 1911 :
Slavný Edison odpověděl takto kterémusi berlínskému vyptávači, který se ho tázal na dojmy z Německa, jímž byl právě projel :

„Jest mezi vaší zemí a Francií rozdíl, jenž mne zarazil : Ve Francii jsem viděl samé kathedrály : u vás samé komíny . . . Mně jsou komíny milejší !“
Vedle tohoto postavití sluší slavné ocenění jiného Američana: — V Paříži máte Venuši Miloskou, ale my v Chicagu zabíjíme stotisíc prasat za den !

GOETHE

Jules BARBEY D' AUREVILLY, MYŠLENKY UVOLNĚNÉ, LXXV.:
Goethe byl sdělán ze dvou kusů velikána, — z velikého básníka roztržštěného a z velikého učenice roztržštěného. Příroda sblížila oba kusy ; ale sblíživši je, učinila-liž co jiného, nežli že oba o trochu více roztržtila ?

REALISM V UMĚNÍ

Julius ZEYER: *DŮM U TONOUCÍ HVĚZDY*. (Třetí vydání, nakladem „Unie“, str. 153.)

Myslíte realismem „pravdu“ v umění, jako by teprve naši moderní realisté ji tam byli uvedli. Hledte jen dobře na tu sochu sv. Františka (Canovu); tu se nám ukazuje rozdíl mezi těmi dvěma dobami. Moderní škola, aspoň ti z ní, kteří nejvíce heslem házejí, myslí jen na pravdu v provedení předmětu jakéhokoliv. Ti velicí mistři neměli hesel, ale nazírali přímo a šlo jim především o to, jest-li to, co stvořiti chtěli, také dosti vynikající nad povrch, neb prostě řečeno, stojí-li ten předmět za to, by byl utvořen. Většina těch běžných výtvorů nyní v módě jsoucích za to nestojí. Co autoři jejich „pozorují“ tak podrobně, nemůže vlastně nikoho valně zajímat. Hledte na toho Sv. Františka, jaká pravda v provedení, vidíte — ale přede vším, jaký *ideál v koncepci*! A v tom tkví celé umění“... Atd.

GREGORIÁNSKÝ ZPĚV

Jiří MEREDITH, *ZKOUŠKA RICHARDA FEVERELA*, díl I., kapitola XXI. (český překlad z r. 1902 str. 267):

„Pak mu zpívala kousek jednoho z těch velebných starých gregoriánských zpěvů, jež, ať je slyšíte kdekoliv, budí ve vás domněnku, že kolem vás budují zdi katedrál.

Mladý muž pustil vesla. Podivné, posvátné tóny dodaly jeho lásce náboženského rázu a zanesly ho do věků rytířů a úctyplného srdce rytířstva. Visel mezi dvěma nebesy na jezeru: plul k jejímu hlasu... ani dechu jiného kolem“.

Svatá TEREZIE

OBRAS DE SANTA TERESA DE JESUS, novissima edición, corregida y aumentada conforme a los originales y las ultimas revisiones, y con notas aclaratorias por *D. Vicente de La Fuente*. Con licencia de la Autoridad eclesiástica. Madrid, Compañia de Impresores y libreros de Reino, 1881.

Šest svazků, form. 14 cm × 22 cm, stran úhrnem 2550 a CLXX předmluv. Na počátku rytina dle podobizny světice, malované za jejího života.

Ve svazku prvním *Život sv. Teresie*, který sama napsala, *Libro de las Fundaciones* (Kniha Základů), *Las Relaciones* (Kniha zpráv, jež psala svým vůdcům). Ve druhém *Camino de Perfeccion* (Cesta k dokonalosti), *Conceptos del Amor de Dios* (Myšlenky o lásce Boží) a *Castillo interior ó Las Moradas*. Ve třetím *Libro de las Constituciones* (řehole bosých karmelitek), *Avisos* (kniha Výstrah k jejím dcerám), *Exclamaciones*, *Poesias*, drobné pozůstatky písemné a spisky jí přičítané. Připojen abecední index významných věcí z těchto tří svazků. Ve svazku čtvrtém a pátém *Listy sv. Terezie*, úhrnem 156. V posledním listy a dokumenty o sv. Terezii a jejím díle, psané jejími vrstevníky.

NOVA ET VETERA, číslo 17

NOVA ET VETERA, ČÍS. SEDMNÁCTÉ, LISTOPAD 1915

Svatého Athanasia Výklad víry a List bratru Serapionovi o smrti Ariově. — „*Regina Pacis*“, o zázračných úkazech na mariánských obrazech v Římě a v papežském státě v letech 1796 a 97. — Veliké proroctví sv. Césarea, arcibiskupa arlesského. — Proroctví sv. Paterna. — *A. Blanc de Saint Bonnet*: Poslední naděje přítomnosti. Stav skutečný. Rozhodná pomoc. Král. („*Restauratione francouzská*“ kap. LVII-LX.) — *J. Barbey d'Aurevilly*: Mathilda Toskánská. — *Marcel Schwob*: Jiří Meredith. — *Villiers de l'Isle-Adam*: Ten Mahoin! — *Bohuslav Reynek*: Modlitba prosebná k Panně Marii. — *André Gide*: Čtyři písně. — Kavkazský Tulák. — Jak Juliette Adamová vykládá svůj postup od „Pohanky“ ke „Křesťance“. — Bylinný elixir otcův Kartusiánův. — A. L. Stríž: *Memorabilia*. — Devět listů *Pramenů*.

Obrázky: Poslední soud, dřevoryt z dílny Antoine Vérarda. — Samson na verdunském oltáři v Klosterneuburku. — Pomazání Ludvíka XII. na krále, dřevoryt z 15. stol. — Starobylá šachová figurka z jeleního parohu. — Dřevoryt z knihy „*Doctrinal de cour*“ z dílny Vil. Le Roy. — Vyšlo 700 ex. po 2.50 K.

NOVA ET VETERA
POŘÁDÁ A S POMOCÍ BOŽÍ A PŘÁTEL
STUDIA SEDMKRÁT DO ROKA VYDÁVÁ
ANTONÍN LUDVÍK STRÍŽ
V STARÉ ŘÍŠI NA MORAVĚ
TISKEM FRANT. J. TRNKY V TŘEBÍČI